

KİLİMANJARO'NUN KARLARI

Ernest Hemingway

Beşinci Basılış

Bu kitabın ilk baskısı Ağustos 1953'de, ikinci baskısı Haziran 1956'da, üçüncü baskısı Temmuz 1959'da, dördüncü baskısı Temmuz 1965'te yapılmıştır.

İÇİNDEKİLER

Kilimanjaro'nun Karları
Yenilmez Adam
İsviçre'ye Övgü
Yağmur Altındaki Kedi
Mr. Ve Mrs. Elliot
Bir Günlük Bekleyiş

Mişigan Taraflarında
Kızılderililer Kampı
Bizim Peder

KİLİMANJARO'NUN KARLARI

Kilimanjaro 6500 metre yükseklikte, karlı bir dağdır; Afrika'nın en yüksek dağdır, derler. Batı doruğuna yerliler «Ngace Ngay», yani Allahın evi adını vermişler. Tepeye yakın bir yerde, kurumuş ve donmuş bir pars iskeleti vardır. Bu kadar yüksek yerde pars ne arıyormuş, kimse akıl erdiremiyor.

Adam: «— İşin tuhafı, hiç bir acı duymuyorum.» dedi. «Zaten böyle başlarmış.»

«— Sahi, hiç acı duymuyor musun?»

«— Hiç. Yalnız, kokuya üzülüyorum. Bıkmışındır artık.»

«— Hiç de değil ! Öyle şeyler söyleme.»

Adam: «— Şunlara bak,» dedi. «Görüp de mi geliyorlar böyle, yoksa kokuya mı?»

Altındaki yatak bir mimoza ağacının geniş gölgesine serilmişti. Gözleri, gölge kısmı aşip da vâdinin aydınlığına değince, birdenbire kamaştı. O koca kuşlardan üç tanesi gelmiş, hiç utanmadan karşısına oturakonmuştu; havada da daha on, onbeşi uçuyor, uçtukça yere çabuk çabuk konup kalkan gölgeler serpiyorlardı.

Adam: «— Kamyonun parçalandığı günden beri buradalar,» dedi. «Yalnız, ilk olarak bugün yere konuyorlar. Başlangıçta onların uçuşlarını dikkatle seyrettimdi: Bir gün bir hikâyemde kullanırım belki diye. Şimdi düşünüyorum da, tuhafıma gidiyor.»

Kadın: «— Hikâyeye koyacak başka şey mi bulamadın Allahaşkına,» dedi.

Adam: «— Lâf olsun diye söylüyorum,» dedi. «Konuşsam unutuyorum da. Yalnız, seni sıkımayayım?»

Kadın: «— Sıkılmayacağımı sen de biliyorsun ya,» dedi. «Yalnız, elimden bir şey gelmiyor diye çok üzülüyorum. Uçak gelinceye kadar bir şey yapabilseydik bari diyorum.»

«— Uçağın geleceği falan yok.»

«— N'olur söyle, ne yapayım? Benim yapabileceğim bir şey vardır herhalde?»

«— Yapabileceğin şey, bacağımı kesmek. Belki böylece önüne geçebiliriz. Pek sanmıyorum ya, ama belki, Ya da vur beni. Sen iyi nişan alırsın. Ateş etmesini öğrettim ben sana, değil mi?»

«— Rica ederim böyle şeyler söyleme. Kitap okuyayım mı?»

«— Ne okuyacaksın?»

«— Çantada okuyamadığımız ne varsa.»

Adam: «— Dinleyecek halim yok,» dedi. «Konuşmak daha kolayıma geliyor. Gel kavga edelim, vakit geçer.»

«— Ben kavga etmem. Kavga etmek istemem. Bir daha hiç kavga etmeyelim. Ne kadar kızsak kızalım, gene kavga etmeyelim. Bugün belki kamyonlar gelirler. Belki uçak da gelir.»

Adam: «— Yerimden kıpırdamaya hiç niyetim yok benim,» dedi. «Sen rahat edesin diye belki giderim ama, kendime kalsa hiç kıpırdamam.»

«— Korkarsın da ondan.»

«— Ağzını bozmasan da şöyle rahat rahat ölsem olmaz mı? Beni paylayacak ne var!»

«— Ölecek falan değilsin.»

«— Daha şimdiden ölüyorum, ayol! İnanmazsan şu mendeburlara sor.»

O koca koca pis kuşların gelip kondukları yere baktı. Dazlak kafalarını tüylerinin içine çekmişler, öyle, oturuyorlardı. Bir dördüncüsü de havadan süzülüp indi, çabuk çabuk koştu, sonra ağır ağır, paytak paytak, öbürlerine doğru gitti.

«— Nerede insan varsa oraya gelirler bunlar. Başka zaman olsa farkına varmazdık bile. Sen gayreti elden bırakmadıkça ölmezsin.»

«— Bunu da nerde okudun? Sen delisin vallahi.»

«— Beğenmedinse sen başka hikmet yumurtla.»

«— Öyle,» dedi adam, «benim işim buydu zaten.»

Sonra yattı, bir süre hiç kıpırdamadan öyle kaldı. Gözlerini vadiden tüten sıcağa dikmiş, korunun eteğine doğru bakıyordu. Sarı zemin üzerinde ufacık ufacık beyaz nakiller halinde görünen bir iki asker vardı; tâ ilerde de, korunun yeşilliği üzerinde beyaz beyaz görünen bir zebra sürüsü gördü. Ulu ağaçlar altında, arkasını yamaca vermiş, güzel bir mola yeriydi burası; iyi suyu vardı. Yakında bir de suyu hemen hemen çekilmiş bir bataklık vardı ki, orada sabahları sürü sürü çulluklar uçuşuyordu.

Kadın: «— Gel biraz kitap okuyayım sana, ha?» diye sordu. Yatağın yanındaki yelkenbezi sandalyeye oturmuştu. «Biraz rüzgâr çıktı.»

«— Hayır, teşekkür ederim.»

«— Belki kamyon da gelir.»

«— Kamyona falan metelik verdiğim yok benim.»

«— Ben veriyorum.»

«— Benim metelik vermediğim daha nice şeyler var ki sen pek umursarsın zaten.»

«— Yo, pek o kadar şey yok, Harry.»

«— Biraz bir şey içsek mi, ne dersin?»

«— İçki sana yasak. Kitapta öyle. yazıyor. Hiç içki içmeyecekmişsin.»

Adam: «— Mola» diye seslendi.

«— Buyur bey.»

«— Viski soda getir bana.»

«— Peki, bey.»

Kadın: «— İyi etmiyorsun,» dedi. «Gayreti elden bırakma dediğim zaman bunu kastediyorum işte. Kitapta yazıyor, içki zararlı sana. Ben de biliyorum ki, zararlı.»

Adam: «— Hayır,» dedi, «faydası vardır bana.»

İçinden de: «— Tamam,» diyordu, «işim tamam benim, içeyim mi, içmeyeyim mi diye düşünecek hale geldim.»

Sağ bacağında kangren başladığından beri artık acı falan duymaz olmuştu, acıyla birlikte korku da kalmamıştı, şimdi büyük bir yorgunluktan başka bir şey duymuyordu; bir de «işim tamam benim» diye

düşündükçe öfkeleniyordu. Bundan sonra ne olacağını öyle pek merak ettiği yoktu. Yıllardan beri kafasının içini kemirirdi ama, şimdi zerre kadar değeri kalmamıştı. Ne tuhaf şeydi: insan artık bıktı mı, ölüm bile kolaylaşıyordu.

«Bir gün olur, daha iyi yazarım,» diye sonraya bıraktığı birçok şeyler vardı, artık onları da yazamayacaktı, demek. Ee, vaktiyle yazmaya baksaydı o da, ne vardı sonraya bırakacak? Belki zaten nasıl olsa yazamayacaktı da hep böyle «sonra yazarım, sonra yazarım» diye kendini avutmuştu. Kimbilir, belki. Artık bunu da öğrenemeyecekti.

Kadın: «— Keşke gelmeseydik,» dedi. Bardak elinde dudağını ısıra ısıra adama bakıyordu. «Paris'te olsaydık böyle şey gelmezdi başıma. Sen «Paris'i pek severim derdin; keşke hep orada kalsaydık, ya da başka yere gitseydik. Nereye olsa gelirdim ben. Dedim sana, «sen nereye gitsen gelirim» diye. Canın av istiyorsa Macaristan'a giderdik, rahat rahat avlanırdık.»

Adam: «— Senin o paran olmaz olsun,» dedi.

Kadın: «— Haksızlık ediyorsun,» dedi. Bilirsin ki, benim param hep senin parandı. Ben her şeyden vazgeçtim, sen nereye gitmek istiyorsan beraber geldim, ne istedinse onu yaptım. Ama keşke buraya gelmeseydik.»

«— Hani geldiğimize memnundun?»

«— Sen iyiyken memnundum. Ama şimdi buz gibi soğudum. Buldu buldu da senin bacağını buldu. Ne yaptık ki başımıza geldi bu?»

«— Ben ne yapmam gerekirdi biliyorum: ilk kaşığımda zaman tentürdiyot sürecektim, sürmedim. Sonra da baktım iltihap falan yok, aldırmadım. Sonunda iş sarpa sarınca da, öteki antiseptikler bitmişti, zayıf bir asit karbonik eriyiği kullandık, ihtimal ondan önce kan damarları felce uğradı, kangren oldu.» Kadına baktı: «Başka ne yapmış olabiliriz ki?»

«— Onu demek istemedim.»

«— Acemi bir şoför tutacağımıza usta bir şoför tutsaydık, ikide bir benzine bakardı da, kamyon böyle benzinsiz kalmazdı.»

«— Dediğim o da değil.»

«— Seninkilerden ayrılmayıydın, Old. Westburg, Saratoga, Palm Beach gibi senin o bayıldığın yerlerdeki insanları bırakıp bana gelmeseydin...»

«— Seni seviyordum ben, biliyorsun. Gene de seviyorum. Her zaman seveceğim. Sen beni sevmiyor musun?»

Adam: «— Hayır,» dedi. «Sanmam. Şimdiye kadar da sevmedim.»

«— Neler söylüyorsun, Harry? Aklın başında değil.»

«— Aklım yok ki başımdan gitsin.»

Kadın: «— İçme şunu,» dedi. «N'olur içme, yavrum. Ne yapabilirsek yapmamız gerekli.»

Adam: «—Sen yap,» dedi. «Ben bıktım artık.»

Şimdi o kafasında Karaağaçta bir istasyon görüyordu; kendisi de, yanında dengi, ayakta duruyordu. Bozgundan sonra, Trakya'dan ayrılıyordu. Uzaktan, Simplon Ekspresinin karanlığı yaran ışıkları görünmüştü.

«Sonra yazarım,» diye bıraktığı şeylerden biri buydu:

Bir sabah, kahvaltıda, pencereden dışarı bakıyor. Bulgaristan dağları kar içinde. Nansen'in sekreteri ihtiyara: «Kar mı bu?» diye soruyor, ihtiyar bakıyor: «Hayır, kar değil,» diyor. «Daha kar yağmaz.» Sekreter de öteki kızlara: «Gördünüz mü,» diyor, «kar değilmiş.» Onlar da: «Kar değilmiş yanılmışız.» diyorlar ama, bal gibi kardı ve bizimki değiştirilmeye tâbi tutulanları sevkederken onları hep bu karların içine içine sürmüştü.

Gauertal'da buldukları yıl, bütün Noel haftası yağın da kardı. O yıl oduncunun evinde kalmışlardı.

Odanın belki yarısını kaplayan kocaman bir dörtköşe çini soba vardı, içi gürgen yaprağı ile doldurulmuş şiltelerin üzerinde yatarlardı. Bir gün, ayakları kar içinde bir asker kaçağı gelmişti. «Polis arkamda.» diyordu. Ona yün çorap verdiler, o gittikten sonra, gelen jandarmaları da, kardaki izler kapanıncaya kadar, lâfa tuttular.

Schrundz'a Noel günü karlar öyle pırl pırl yanıyordu ki, şaraphanede oturmuş, kiliseden çıkanları seyrederken insanın gözleri kamaşıyordu. Gene orada, çamlık dik yamaçların eteğindeki ırmağın yanısına, kızaklardan düzleşmiş, sidik sarısı yoldan, kayakları omuzlarında, geçmişlerdi. Madlener Hanının yukarısındaki buzuldan aşağı kendilerini koyuvermişlerdi. Karlar yeni soğuyan kurabiye gibi yumuşak, un gibi hafifti. Kuş gibi aşağı doğru uçarken kendi hızından çıkan hafif sesi hâlâ hatırlıyordu.

Sonra tipi çıkmış, Madlener Hanında tam bir hafta kapalı kalmışlardı. Lâmba ışığında, duman içinde, iskambil oynamışlardı. Herr Lent'in her kaybedişinde, ortaya konulan para yükseltiliyordu. En sonunda hiç bir şeyi kalmadı: Kayak okulunun parası, o mevsim elde ettiği kâr, sonra da sermayesi, hepsi gitti, işleri

hep kumardı: Kar yağmayınca kumar oynarlardı; fazla kar yağınca gene kumar oynarlardı. Kumarda kaybettiği zamanları düşündü.

Ama, bunlara dair bir tek satır yazmamıştı. Yazmadığı sade bunlar mı, daha çok: Gene soğuk, ayaz bir Noel günü. Ovanın öbür ucundaki dağlar görünüyordu, izinli giden Avusturyalı subayların trenini bombardıman etmek üzere Gardner bu oviden geçmiş, hepsi çil yavrusu gibi dağılıp kaçmaya başlayınca da, mitralyöze tutmuştu. Sonra, yemekte, olup bitenleri uzun uzun anlatmıştı. Sessiz sessiz dinlemişler, sonra biri: «Seni kanlı katil kerata seni!» demişti.

Sonradan beraber kayak kaydıkları da aynı Avusturyalıları. Hayır, değildi. Meselâ o yıl hep birlikte kayak kaydığı Hans savaş sırasında Kaiser Jgers'deymiş. Bıçkıhanenin yukarısındaki küçük vadide tavşan avına çıktıkları vakit Paseubio muharebesinden, Partica'ya, Asalone'ye yapılan akınlardan sözetmişlerdi ve o bunlara dair bir kelime yazmamıştı. Monte Corno'ya, Siete Commum'a, Arsiedo'ya dair de hiç bir şey yazmamıştı.

Voralberg'de, Ariberg'de kaç kış geçirmişti? «Dört» dedi ve hediye almaya yürüye yürüye Bludenz'e indikleri günü hatırladı: Bir adam tilki satıyor ve ille «alın» diye ısrar ediyordu. Ya üzeri kabuk bağlayan karların üstüne, un gibi ince ince, karın serpilışı! Dik yamacın başladığı yere doğru son bir hamleyle inerken «Hayda!» diye haykırış. Sonra diklemesine inip, bahçeyi üç defada dönerek, hendeğin üzerinden, hanın arkasındaki buzlu yola fırlayıp. Sonra bağları çözersiniz, kayakları ayağınızdan fırlatır atarsınız, alıp hanın tahta duvarlarına dayarsınız. Pencereden lâmbanın ışığı gelir; içeride, taze şarap kokan o dumanlı sıcak odada oturmuşlar, akordeon çalmaktadırlar.

Şimdi, Afrika'da, yanbaşındaki yelkenbezi sandalyede oturan kadına:

«— Biz Paris'te nerede kaldık?» diye sordu.

«— Crillon'da, biliyorsun.»

«— Niye bilecekmişim?»

«— Paris'e gittiğimiz zaman hep orada kalırız çünkü.»

«— Hayır. Her zaman orada kalmayız.»

«— Bir de St. Germain'deki Pavillon Henri Quatre'da kaldık. Ama, sen «orasını daha çok seviyorum» derdin.»

Harry: «— Sevgi bir gübre yığındır,» dedi. «Ben de üzerine çıkıp öten horoz.»

Kadın: «— Gitmeye karar verdin, onu anladık,» dedi. «Ama arkanda bırakacaklarının hepsini yoketmek şart mı? Yani her şeyi de birlikte alıp götürmen mi gerekli demek istiyorum. Atını, karını öldürmesen, eğerini, zırhını yakmasan olmaz mı?»

«— Olmaz. Senin parandı benim zırhım. Bütün gücüm ve kudretim.»

«— Bırak şimdi bunları.»

«— Peki, bırakıyorum. Seni üzmem istemem.»

«— Geç kaldın.»

«— Peki, öyleyse üzmeye devam edeyim. Daha zevkli olur. Eskiden beri, sana yapmaktan en fazla zevk aldığım şey buydu, ama, şimdi yapamıyorum.»

«— Yo, yalan söylüyorsun. Daha başka şeylerden de zevk alırdın ve sen ne istersen, hepsini yapardım ben.»

«— Of! Bırak Allahaşkına şu övünmeyi!»

Sonra, baktı ki, kadın ağlıyor: «— Bak,» dedi, «beğendin mi yaptığımı? Nereden söyledim ben de! İnsan yaşamaya gayret ettikçe başkasını öldürmek zorunda kalır zaten, bence. Başlangıçta gayet ölçülü konuşuyordum. Kavga çıkarmak aklımdan bile geçmiyordu. Sonra aklım başımdan gitti, başladım seni iğnelemeye. Sen benim dediğime bakma, yavrum. Ben seni seviyorum. Ömrümde kimseyi sevmedim seni sevdiğim kadar.»

Bu yalanı o artık peynir ekmeğe haline getirmişti.

Kadın: «— Sen bana karşı pek şeker davranıyorsun.» dedi.

Adam: «— Seni kaltak seni,» dedi. «Seni paralı kaltak. Gördün mü bak şiiri? İçim şiir dolu şimdi. Ama ne şiir! Pis bir şiir.»

«— Sus, Harry. Niye böyle aksileşiyorsun?»

Adam: «— Arkamda bir şey bırakmak istemiyorum da ondan,» dedi. «Arkamda bir şey bırakmak hoşuma gitmez.»

Akşam olmuştu artık adamın da uykusu gelmişti. Güneş tepenin ardında kaybolmuş, bütün ovayı bir gölge kaplamıştı. Ufak tefek hayvanlar, yem aramaya, tâ çadırın yanına kadar geliyorlardı. Başları çabuk çabuk inip kalkıyor, kuyrukları sağa, sola oynuyordu. Adam onları seyrediyordu. Kuşlar artık yerde beklemiyorlardı. Hepsi, top halinde, bir ağaca tünemişlerdi. Şimdi eskisinden de çoktular.

Uşak, yatağın ayakucunda oturuyordu.

«— Hanımlar ava gitti,» dedi. «Bey bir şey emrediyorlar mı?»

— Hiç bir şey istemiyorum.»

Kadın bir lokma et parçası aramaya gitmişti. Harry'nin de av seyretmeyi ne kadar sevdiğini bildiği için, uzaklara, onun görebildiği ova parçasının huzurunu bozmamak için çok daha ötelere yollanmıştı. Adam, kendi kendine: «— Böyle şeyleri pek düşünür,» dedi. «Bilmediği de yoktur; ya okumuştur, ya işitmiştir.»

Kadının suçu yoktu: Harry onunla yaşamaya başladığı zaman, çoktan cevherini kaybetmişti. Bir kadın ne bilsin karşısındaki erkek yalan mı söylüyor, doğru mu söylüyor! Sırf lâf olsun diye konuştuğunu nereden anlansın? Harry böyle uluorta konuşmayı âdet edindikten sonra da baktı, kadınların indinde yalan, doğrudan daha fazla makbule geçiyor.

Yalan söylemesi de, daha çok söyleyecek doğru bir şey bulamadığındandı. Yaşayacağını yaşamış, her şeyden hevesini almıştı, şimdi başka başka insanlardan ve daha paralı olarak, yeniden yaşamaya, eskiden bulunduğu yerlerin de, yeni gördüğü yerlerin de zevkini çıkarmaya başlamıştı.

Hiç bir şey düşünmezsin, ne güzel şeydir o! Çok kişi, düşünmeyi bıraktılar mı, çöküverirler: Ama, senin için sağlam, çekmezsin. «Artık yapamıyorum,» diye, eskiden yaptığın şeylere metelik vermiyormuş gibi bir tavır takınırın ama, içinden gene «Şu adamlara dair bir şey yazacağım muhakkak, şu zenginlere dair; ben gerçekten onlardan değilim, onların diyarına gelmiş bir casusum; bir gün kalkar giderim, gördüklerimi yazarım: Bir kere de böyle şeyleri bilen birisi yazsın,» der durursun.

Böyle deyip durmuştu ama, bir türlü eli kâğıda varmamıştı. Yazmaya yazmaya, rahata alışa alışa, o nefret ettiği insanlar gibi yaşaya yaşaya kafası durmuş, çalışma isteği körleşmiş, sonunda hiç çalışmaz olmuştu. Artık çalışmıyordu ya, gördüğü görüştüğü insanlara daha rahat bakabiliyordu.

İyi günlerinde en fazla Afrika'da kendini mutlu duymuştu; onun için yeniden yazı yazmaya karar verince, kalkmış buraya gelmişti. Bu yolculukta rahat etmeyi hiç düşünmemişlerdi ama, öyle işin lüksüne falan da kaçmamışlardı. Adam, «böyle olursa eski kıvamımı bulurum,» diye düşünmüştü çünkü. Hani pehlivanlar dağa çıkarlar da bir yandan idman yaparlarken, bir yandan da vücutlarındaki yağları yakarlar ya, o da ruhunu bürüyen yağları eritmek istiyordu.

Kadının da hoşuna gitmişti bu iş. «Hoşuma gidiyor,» diyordu. Heyecanlı, değişik bir şey olsun da ne olursa olsun, yeni yeni çehreler, yeni yeni şeyler göreceği bir yere gitsin de nereye giderse gitsin, hoşuna giderdi zaten. Adama da çalışma isteğini yeniden elde etmiş gibi gelmişti.

Şimdi eğer kurtuluş yoksa, ki biliyordu kurtuluş yoktu yılanın, beli kırılınca dönüp kendi kendini sokması gibi, gerilere bakmakta anlam yoktu. Suç bu kadında değildi. O olmasa başka bir kadınla gelecekti.

Madem ki bir yalan peşinde yaşamıştı, gene bir yalan peşinde pekâlâ ölebilirdi.

Tepenin ardında bir silâh sesi işitti.

Tüfek atmada ustaydı doğrusu şu iyi yürekli zengin kahpe kan; ona çok iyi bakan, ama yeteneğini de yokeden kadın. Yo, ne münasebet! Kendi yeteneğini kendisi yoketmişti. Bu kadar iyi bakıyor diye şimdi hiç yoktan ona suç bulmakta anlam var mıydı ya? Kullanmaya kullanmaya, kendisine ve inandığı şeylere hainlik ede ede, içip içip görüşünün keskinliğini körlete körlete, kısaca tembelliği, miskinliği yüzünden, züppeliği, kendini beğenmişliği yüzünden, yeteneğini zorla mahvetmişti.

«Kabiliyetim» dediği şey de, neydi sanki? Köhne kitapların fihristi mi? Neydi onun kabiliyeti? Evet, kabiliyet vardı onda, ama, kullanıp işleteceğine hep rehine koyup para almıştı. «Kabiliyetim» dediği şey yaptığı değil, yapabileceği şeylerdi. Hayatını da yazı kalemiyle, veya kurşun kalemle kazanacağı yerde başka şeylerle kazanmaya bakmıştı.

Sonra, tuhaf değil mi, yeni bir kadına âşık oldu mu, bu kadın muhakkak ondan öncekinden daha zengin çıkıyordu. Ama tuhaf bir şey daha vardı: Bu kadın, çok zengindi, sevdiği kadınların en zenginiydi. Vaktiyle kocası varmış, çocukları varmış; sonra birçok erkekle düşüp kalkmış, ama hiçbirinden memnun kalmamış; kendisini yazar diye, erkek diye, arkadaş diye, insanın göğsünü kabartan bir mal diye çok sevmişti. Başlangıçta o da sevmişti ama, şimdi sevmiyordu, ama sevmediği, yalancıkdan, sever gibi görüldüğü şu günlerde onun parasına karşılık gerçekten sevdiği zamanlardakinden fazla bir şey verebiliyordu, işte bu tuhaftı.

«Ne yapıyorsak hepimize ona göre değer biçmeli» diyordu. «Paranı neyle kazanıyorsan yeteneğin orada demektir.»

Meselâ o, bütün ömrünce, türlü biçimlerde, canlılık satmıştı. Sonra, işin içine sevgi falan girmeyince, insan paraya daha çok değer veriyordu. Bunu en sonunda keşfetmişti ama, yazmayacaktı. Hayır, bunu da dünyada yazmayacaktı. Oysa ne yazılacak şeydi!

Kadın görüldü. Açıklık yerden çadıra doğru geliyordu. Ayağında kilot pantolon vardı, elinde de tüfek. Sırığa bir yaban koçu geçirmiş, iki çocuk da arkasından geliyordu.

«— Hâlâ güzel kadın,» diye düşündü. Ne de hoş vücudu vardı! Pek o kadar ahımşahım bir şey değildi ama bir kere, müthiş okumuş kadındı; ata binmekten, silâh atmaktan da hoşlanıyordu; hele içkiden yana diyecek yoktu. Daha oldukça genç denecek yaşta kocası ölmüş, o de kendini çocuklarına vermişti.

Çocuklar kendilerini kurtarmışlardı, annelerine muhtaç değillerdi; onun için, annelerinin böyle üzerlerine düşmesi onları sıkıyordu.

Kadının onlardan başka atları, kitapları ve içkisi vardı. Akşamları yemekten önce kitap okumak âdetiydi, okurken de viski soda içerdi. Sofrada oturduğu vakit hayli kafayı tütsülemiş olurdu, yemekte de bir şişe şarap içti mi artık hemen uyuyacak hale gelirdi.

Bu, kendine erkeklerden dost edinmeye başlamadan önce. Erkeklerle düşüp kalkmaya başladıktan sonra pek o kadar içmez olmuştu, çünkü artık uyumak için içmeye ihtiyaç duymuyordu. Ama dostları da onu pek açmıyordu. Kocasını yanında, insanın hiç canı sıkılmayan bir adamdı, oysa bu adamların yanında derhal canı sıkılıyordu.

Sonra, çocuklarından biri uçak kazasında ölmüştü. Bunun üzerine erkekleri de istemez olmuştu; içki de para etmiyordu. Kendine başka bir hayat arıyordu. Derken, tek başına yaşamaktan korkmaya başladı. Ama saygı duyabileceği birini istiyordu.

Bu adamla olan serüveni pek basit bir şekilde başlamıştı. Yazdıkları hoşuna gidiyordu, sürdürdüğü hayata eskiden beri pek imrenirdi. «Keyfinin istediği gibi yaşıyor» derdi.

Onu adım adım elde ettiği, en sonunda ona âşık oluverişi hep hesaplı bir işin sonuçlarıydı. Böylece, kadın kendine yeni bir hayat bulmuş, adam da eski hayatından ne kaldıysa onu elden çıkarmıştı.

Neden böyle yapmıştı? Kendi güvenliği için, kendi rahatlığı için; bunu inkâr edemezdi ya. Öyle değil de niçin? Bilmiyordu.

Kadın onun bir dediğini iki etmiyor, parayı esirgemiyordu. Sonra, çok da hoş bir kadındı. Ha başkasıyla yaşamış, ha bu kadınla; hem bu başkasından daha iyiydi, çünkü zengindi, canayakındı, anlayışlıydı ve hiç kavga etmezdi.

İşte şimdi, kadının kendine yeniden kurduğu bu hayat hiç yoktan sona eriyordu. Sebep de şu: iki hafta önce, bir manda sürüsüne rastlamışlardı. Mandalar, başlarını yukarı dikip durmuşlar, gözlerini sağa, sola oynatıyorlar, burun deliklerini açıp kapayarak havayı kokluyorlardı; kulakları da tetikteydi, bir ses duyar duymaz çalıkların arasına dalı vereceklerdi.

Mandaların resmini çekmek için o yana giderlerken adamın dizine diken batmıştı. Hemen tentürdiyot sürüverseydi bir şey olmazdı ama, sürmemişti. Üstelik, o resim alıncaya kadar mandalar çoktan kaçmışlardı.

Kadın yanibaşına gelmişti. Adam yataktan başını çevirip ona doğru baktı: «— Merhaba,» dedi.

Kadın: «Bir koç vurdum,» dedi. «Sana güzel bir çorba olur. Çocuklara da söylerim, bizim oğlanla birlikte patates soyarlar. Sen nasılsın?»

«— Çok daha iyiyim.»

«— Gördün mü bak! İyi olacağını biliyordum ben zaten. Ben gittiğimde sen uyuyordun.»

«— İyi uyudum. Çok uzağa gittin mi?»

«— Yo. Tepenin arkasına kadar şöyle bir dolandım, Ama koçu iyi vurdum ha!

«— Sen iyi nişan alırsın zaten.»

«— Silah atmak hoşuma gidiyor. Afrika çok hoşum gidiyor. Sahi söylüyorum. Hele sen bir iyi olsan keyfim diyecek yok. Seninle birlikte ava çıktığımız zamanlar benim için ne büyük zevkti bilmezsin. Buradan pek hoşlandım ben.»

«— Ben de.»

«— Ah, bilsen seni öyle iyi olmuş gördükçe ne kadar seviniyorum, yavrum! Seni kötü gördükçe dayanamıyorum. Bir daha bana öyle şeyler söylemeyeceksin, değil mi? Söz ver bakayım.»

Adam: «— Söz veremem,» dedi. «Ne dediğimi bilmiyorum çünkü.»

«— Beni mahvetmesen olmaz mı? Seni seven ve her dediğini yapmak isteyen, yaşını başını almış bir kadını ben. Zaten birkaç kere mahvoldum, bir de sen mahvetmesen beni olmaz mı?»

Adam: «— Ben seni yatakta mahvetmek isterdim,» dedi.

«— Evet. O güzel bir mahvoluş. Biz o biçim mahvoluş için yaratılmışız. Uçak yarın geliyor.»

«— Ne biliyorsun?»

«— Biliyorum. Muhakkak gelir. Çocuklar ateş için odunu, otu falan hep hazırlamışlar. Ben bugün de inip baktım. Uçak için incek yer de var, her iki başta odunlar da hazır.»

«— Peki, yarın geleceğini nereden biliyorsun?»

«— Biliyorum. Şimdiye kadar gelmesi gerekirdi çünkü. Sonra, şehre gittik mi, ayağını iyi ederler, biz de birbirimizi iyi şekilde mahvederiz, böyle pis sözlerle değil.»

«— Bir şey içelim mi? Güneş batmak üzere.»

«— İçmesen olmaz mı?»

«— Ben bir kadeh içeceğim.»

Kadın: «— Birer kadeh içeriz,» dedi, sonra seslendi: «Molo, letti dui viskisoda!»

Adam: «— Sen ayaklarına çizmelerini giysen iyi edersin. Sivrisinekler çıkar şimdi neredeyse,» dedi. Hava, kararırken hâlâ içiyorlardı. Karanlık adamakıllı basıp da nişan almak imkânsız hale gelince bir sırtlan görüldü. Boş sahadan tepeye doğru gidiyordu.

Adam: «— Şu mendebur hayvan her gece buradan geçiyor,» dedi. «İki haftadır her gece.»
«— Geceleri duyduğumuz da onun uluması. Beni rahatsız ettiği falan yok ama, ne de olsa pis bir hayvan.»

Çocuklar ateş yakmışlardı, ateşin ışığı çadırların üzerine vuruyordu. Adamın, hep bir yanına yatmaktan duyduğu rahatsızlık bir tarafa, başka hiç bir ağrısı, sancısı yoktu. Şimdi bu durumda içki içerken, kendisini bıraktığı o hoş teslimiyet halinin zevkini tekrar duymaya başladı. İçinden: «Bu kadın bana karşı çok iyi davranıyor doğrusu,» diyordu. «Çok iyi ve gerçekten bulunmaz bir kadın. Bugün çok fena hareket ettim, kalbini kırdım.»

O anda, ölmek üzere bulunduğu aklına geldi.

Baştan aşağı bir ürperme geçirdi. Su içinde kalmanın, rüzgârla karşılaşmanın verdiği ürperme gibi bir şey değildi bu. Birdenbire korkunç bir boşluğa düşmüş gibiydi ve işin tuhafı, bu uçurumun kenarından sırtlan da hafifçe süzülüyordu.

Kadın: «— Ne var, Harry?» diye sordu.

Adam: «— Hiç,» dedi. «Sen öbür tarafta olursan daha iyi olur. Rüzgâra karşı.»

«— Sargıyı değiştirdi mi, Molo?»

«— Değiştirdi. Şimdi asitborik banyosu yapıyorum.»

«— Nasıl hissediyorsun kendini?»

«— Biraz başım dönüyor.»

Kadın: «— Ben gideyim yıkanayım,» dedi. «Şimdi gelirim. Beraber yemek yeriz, sonra yatağı içeri alırsın.»

Adam içinden: «— Kavgayı uzatmadığımız iyi oldu,» diyordu.

Bu kadınla zaten pek fazla kavga etmemişti. Oysa sevdiği öteki kadınlarla o kadar çok kavga ederdi ki, sonunda kavga ede ede, aralarında ne varsa hepsi yokolup giderdi. Çok sevmiş, çok şey istemiş, en sonunda, hepsini harcaııp tüketmişti.

İstanbul'daki günlerini hatırladı. Paris'te, sevdiği kadınla kavga etmiş, başını alıp yola çıkmıştı. Bir süre vaktini boşboşuna geçirmiş, sonra yalnızlıktan kurtulamayacağını, ne yapsa kendisini büsbütün yalnız hissettiğini görünce tutmuş, ondan öncekine, yani kendisini bırakıp giden bir kadına mektup yazmıştı. Bu mektubunda, ne yaptıysa yalnızlıktan bir türlü kurtulamadığını yazıyor ve anlatıyordu:

Bir gün Paris'te Regence'in önünde gördüğü bir kadını ona benzetmiş, bayılacak gibi olmuş, içinin eridiğini duymuştu. Kaç kere onu andıran bir kadının peşine düşmüş, Boulevard'ın bir başından öbür başına kadar gitmişti. Bir yandan da, «ya o değilse, ya bu umudu da keybedersem?» diye korkuyordu. Bir kadınla beraber kaldı mı, ötekini daha, biraz daha göreceği geliyordu.

Bütün bunları anlattı ve en sonunda: «Yaptığının bence önemi yok, çünkü anlıyorum ki, seni unutamayacağım.» diye bitirdi.

Mektubu kulüpte ayık kafa ile yaznuştı. New York'a gitmek üzere postaya verdi. «Bana Paris'teki adresime yaz.» diye de eklemişti. Orası daha güvenilir bir yer gibi geliyordu ona.

O gece, sevdiğini daha fazla göreceği gelmişti, içinde bir boşluk, bir eziklik duyuyordu. Yürüye yürüye Taksim'i geçti, yolda bir kız buldu, aldı yemeğe götürdü. Sonra birlikte dansa gittiler. Kız çok kötü dans ediyordu. Onu bıraktı, ateşli bir Ermeni yosması buldu. Kadın karnını ona öyle sürtüyordu ki, âdeta yakıyordu.

Bu kadını, rütbesi kendisinininkinden daha aşağı bir İngiliz topçusunun elinden, kavga sonunda almıştı.

Topçu: «Gel dışarıya da göstereyim ben sana!» dedi. Karanlıkta, kaldırım taşlarının üzerinde dövüştüler, İngilizin çene kemiğine iki kere birer müthiş yumruk indirdi. Topçu da önce onun böğrüne vurdu, sonra gözünün yambaşına. O zaman bizimki, sol yumruğuyla bir daha indi. Topçu bu sefer üzerine atıldı, ceketinden yakaladı, bir çekişte kolunu yırttı kopardı, o da arka arkaya topçunun kulak tozuna iki yumruk yerleştirdi, sonra sağ yumruğunu bir salladı, herifi yere yuvarladı. Adam tepetaklak düşerken o da kızı aldı, kaçmaya başladı, inzibatlar geliyordu çünkü.

Taksiye atladılar. Boğaziçi'ne, Rumelihisarı'na gittiler, civarda dolaştılar. Sonra gecenin ayazında döndüler, gidip yattılar.

Kadın görünüşte geçkin bir şeye benziyordu ama, pürüzsüz, gül pembe, şurup gibi bir cildi vardı: Karnı düzgün, göğüsleri iri iriydi.

«Gün ışığında gözüme çirkin görünür» korkusu ile, geceyarısı kadını bırakıp Perepalas'a döndü. Hali de pek ömürdü: Bir gözü simsiyah kesilmişti, kolu kopuk ceketini de koltuğunun altına almıştı.

O gece Anadolu'ya hareket etti. Hatırlıyordu: Bu yolculuk sırasında, bir gün sabahtan akşama kadar, beygirle haşhaş tarlalarından geçmişti. Ne tuhaf bir his veriyordu bu insana! Sonra, ortada mesafe diye bir şey kalmamıştı.

Sonunda, Kral Konstantin'in yeni gelen subaylarıyla beraber hücumla geçmişlerdi. Hiç bir şey bilmiyorlardı bunlar. Topçular kendi kıt'alarını topa tutmuşlardı, gözlemci olarak bulunan İngiliz de çocuk gibi ağlamıştı. İlk defa o gün gördü: ölümlerin arkasında eteklik, ayaklarında da uçları kıvrık, tepesi ponponlu çarıklar vardı.

Türkler durmadan ve akın akın geliyorlardı. Eteklikli adamlar kaçıyorlardı, subaylar önce onlara ateş ediyorlar, sonra kendileri de kaçıyorlardı.

Bizimki de, o İngiliz gözlemci de kaçmışlar, kaçmışlar, sonunda koşmaktan ciğerlerine sancı gelmişti. Ağzına madenî para almış gibiydi. Kayaların dibinde durdular. Türkler hâlâ akın akın geliyorlardı.

Ondan sonra, aklına gelmeyecek şeyler görmüştü; hele daha sonra gördükleri ondan da beterdi. Onun için, bir dahaki sefer Paris'e gittiği zaman bunların hiç sözünü etmedi, başkasının da bunları açmasına dayanamıyordu.

Bir gün Paris'te, bir gazinonun önünden geçiyordu, baktı o Amerikan şairi, önünde dizi dizi tabaklar, o patates suratıyla, oturmuş, Tristan Tzara denen Romanyalı ile, Dada akımından bahsediyordu. Tristan Tzara dedikleri adamın gözünden tek gözlük, başından da ağrı hiç eksik olmazdı.

Paris'te, karısı ile beraber, eski evinde yaşamaya başlamıştı. Kavga faslı, çılgınlık faslı bitmişti, karısını gene eskisi gibi seviyordu ve tekrar evine barkına kavuştuğu için memnundu.

Yazihanesine gelen mektupları evine gönderiyorlardı. Amerika'ya yazdığı mektubun karşılığı da bir sabah tepsinin içinde geldi.

Zarfin üzerindeki elyazısını görür görmez başından aşağı soğuk sular iner gibi oldu. Mektubu başka bir mektubun altına gizlemek istedi.

Ama karısı görmüştü.

«— Kimden o mektup, yavrum?» dedi.

Yeni başlayan bir şey böylece sona erdi.

Hayatındaki bütün kadınlarla geçirdiği güzel günleri ve ettiği kavgaları hatırlıyordu. Şu kadınlar hep de en iyi yerlerde kavga ederlerdi. O ne zaman hayatından memnunsa, hemen bir kavga çıkarırlardı.

Kavgaların hiç birini yazmamıştı. Çünkü başlangıcında, kimsenin kalbini kırmak istemezdi; sonra da:

«Bunu yazmasam da olur, yazacak başka şey mi yok!» derdi. Ama her seferinde bir gün olup yazacağını düşünürdü.

Yazacak o kadar çok şey vardı ki! Dünyanın nasıl değiştiğini görmüştü o: Sadece şu veya bu olayı değil, birçok olay görmüş, insanları yakından seyretmişti. Ama arada geçen ince farkları da sezmişti ve insanların, zamanına göre, ne hal aldıklarını hatırlıyordu. Olayların içinde yaşamış,, içinden görmüştü, görevi de bunları yazmaktı.

Ama artık yazmayacaktı.

Kadın : «— Nasılsın?» dedi. Yıkanmış, çadırdan çıkmıştı.

«— İyiyim.»

«— Bir şey yiyebilecek halde misiniz?»

Adam baktı: Molo, elinde açılır kapanır masa, kadının arkasında duruyordu. Öteki çocuk da tabakları getirmişti.

«— Yazı yazacağım,» dedi.

«— Biraz çorba iç ki, kendine gelesin.»

Adam : «— Ben bu gece öleceğim,» dedi. «Kendime gelip de ne olacak?»

Kadın : «— İşi faciaya dökme, Harry, n'olur!» dedi.

— Kör kör parmağım gözüne. Kalçama kadar lök yara. Çorbanı ne yapayım senin! Viski soda getir, Molo!»

Kadın yalvarır gibi : «— N'olur, biraz çorba iç.» dedi.

« — Peki.»

Çorba müthiş sıcaktı, Soğuyuncaya kadar bekledi, sonra bir yudumda boğazından aşağı dikti.

«— Sen çok iyi kadınsın,» dedi. «Benimle hiç meşgul olma sen.»

Kadın «Mahmuz» ve «Şehir ve Kız» mecmualarından fırlamışa benzeyen o tanıdık ve sevgili yüzüyle baktı.

Bu yüz içkiden ve yataktan biraz yıpranmıştı ama, «Şehir ve Kız» da da bu mükemmel göğüslere, bu işe yarar, kalçalara, insanı okşarken tüylerini diken diken eden şu ellere hiç rastlanmazdı. Adam ona bakıp da, o tanıdık hoş gülümseyişle karşılaşınca, ölümün yaklaştığını tekrar duydu. Bu sefer üzerine ürperme falan gelmedi. Şamdanın alevini titreten ve yukarı doğru uzatan hafif bir rüzgâr gibi bir şeydi bu.

«— Benim cibinliği çıkarsınlar, ağaca gersinler. Ateşe de daha odun atsınlar. Bu gece çadırdaki yatmayacağım. Yerimden kıpırdamaya gerek yok. Bu gece hava açık. Yağmur falan yağmaz.»

Demek insan böyle olurmuş: işitilmez soluklarla.

Ee, artık kavga, mavga yoktu. Buna söz verebilirdi, yani. Ömrümde ilk defa başına gelen şu ölüm denen şeyi kendine zehir edecek değildi. Ama belli olmaz, belki bunu da zehir ederdi.
İçinden: «Sen herşeyi zehir etmişsindir çünkü.» diyordu.
Ama belki de bu sefer ölümü kendine zehir etmezdi,

«— Ben söylesem sen yazabilir misin, yazamazsın, değil mi?»

«— Hiç tecrübem yok.»

«— Pekâlâ.»

Gözünün önünde hepsini o kadar toplu bir halde görüyordu ki, iyi hülâsa edilirse bir iki satır içine sığdırabilir gibi geliyordu: Ama, buna bile vakit yoktu.

Gölün yukarıdaki tepede, yer yer sıvası dökülüp beyaz harçları çıkmış, üstü kalas kaplı bir ev vardı. Kapının yanındaki sırığa bir çan asılıydı, yemek vakti gelince bunu çalarlardı,. Evin ardında tarlalar, tarlaların ardında da kereste ormanı vardı. Evden iskeleye kadar bir sıra söğüt ağacı giderdi, civarda da başka söğüt ağaçları vardı. Ormanın yanından tepeye doğru bir yol çıkardı, bu yolun iki yanından kaç kere karayemiş toplamıştı!

Sonra bu ev yanmıştı. Ocağın üzerinde geyik ayaklarından kancalara asılı duran tüfeklerin önce dipçikleri tutuşmuş, sonra namluları da yanmış, içindeki kurşunlar erimişti. Yanık tüfekler koca koca sabun kazanlarını yıkamakta kullanılan kül yığınlarının üzerinde dururdu.

Dedenize sorsaydınız: «Bunlarla oynayayım mı?» diye.

— «Olmaz» derdi.

Bunlar onun hâlâ tüfekleriydi çünkü; yerine yenisini almamıştı. Ondan sonra artık ava da hiç çıkmamıştı. Sonradan, evi gene o yere yeniden yapmışlardı. Bu seferki tahtadandı, beyaza da boyamışlardı. Kapıdan bakınca söğütler görünüyordu, daha ileride de göl. Ama bu sefer evde tüfek falan yoktu. Öbür evin duvarına geyik ayaklarına asılı duran tüfeklerin namluları şimdi kül yığınlarının üstünde duruyordu, kimse de hiç ellemiyordu.

Savaşta sonra Kara ormanda bir alabalık dalyanı tutmuştu. Dalyana iki yoldan gidilirdi. Ya Triberg'den vadiye inerek gölgelik bembeyaz şoseye çıkar, sonra yandaki keçi yolundan, küçük küçük çiftliklerin yanından yukarı tırmanır, derenin karşı yakasına geçerdiniz; bizim dalyan hemen oracıkta başlardı. Ya da koruların yanından diklemesine vurur, tepeyi aşır çam ormanlarından çayıra iner, çayırdan da köprüden karşıya geçerdiniz.

Dere boyunda kayın ağaçları vardı. Dere de öyle büyük bir dere değildi. Daracaktı, suları billur gibiydi, pek de hızlı akardı. Yalnız, kayın ağaçlarının kökleri altına giren yerlerde durgun havuzlar meydana gelmişti. Triberg'deki otelin sahibi o yıl epey para kazanmıştı. Mevsim harikuladeydi, biz de birbirimizle pek ahbab olmuştuk.

Ertesi yıl para düştü, otelcinin bir yıl önce kazandığı paralar oteli yeniden açmasına bile yetmedi, adam da kendini astı.

Bunları söyleyip yazdırabilirdiniz ama, Contrescarpe Meydanını yazdıramazdınız. Orada çiçekçiler çiçeklerini sokak ortasında boyarlardı, boyalar akar, otobüslerin kalktığı yerde kaldırım taşları boya içinde kalırdı. Şarap, kötü cins küspe rakısı için gece gündüz kör kütük sarhoş gezen ihtiyar adamlar, ihtiyar kadınlar vardı. Soğuktan burunları mosmor kesilmiş çocuklar; Café des Amateurs'deki o pis ter kokusu, sefalet ve sarhoş kokusu, Bal Musette'teki kötü kadınlar. Meskenleri orasıydı, barın üstündeki odalarda yatıp kalkarlardı.

Sonra kapıcı kadın vardı, Muhafız Alayından bir askeri odasına alırdı. Asker at kılından sorguçu miğferini bir sandalyeye koyardı. Sofanın öbür tarafındaki kiracının kocası bisiklet yarışçısıydı; kadın bir sabah sütçü dükkânında «L'Auto» gazetesini açıp da kocasının, ilk büyük yarışı olan Paris Tours yarışında üçüncü geldiğini görünce ne sevinmişti! Kıpırmızı kesilmiş, kahkahalar atmış, sonra elinde o sarı kâğıtlı spor gazetesi, haykırı haykırı yukarı fırlamıştı.

Bal Musette'i işleten kadının kocası da taksi şoförü idi. Harry bir gün erkenden uçakla gidecekti, o sabah adam kapıya vurup onu uyandırdı. Önce bara inip birer kadeh beyaz şarap yuvarladılar, sonra yola çıktılar.

O zamanlar mahalledekilerin hepsini tanırdı, çünkü hepsi fakirdi. İki kısımdılar: Ayyaşlar, sporcular. Ayyaşlar, fakirliklerini içki ile unutmaya çalışırlardı, sporcular da sporla.

Communard'ların torunlarıydı bunlar, güdecekleri siyaseti tayin etmeleri onlar için hiç de güç olmamıştı. Babalarını, hısım akrabalarını, kardeşlerini kimin öldürdüğünü biliyorlardı. Versailles kt'aları gelip de Commune'den sonra şehri alınca elleri nasırlı, yada başı kasketli, yahut da işçi olduğu başka bir işareten belli olan kimi buldularsa öldürmüşlerdi. Harry de bu sefalet içinde, Chevaline kasabı ile şarap

kooperatifinin bulunduğu sokağın karşı tarafındaki bu mahallede, şimdi yapacaklarının başlangıcını yazmıştı.

Paris'in başka hiç bir yerini bu kadar sevmezdi: Ulu ağaçlar, altları kahverengi boyalı, üstleri beyaz mermer badanalı eski zaman evleri, meydana dizilmiş duran otobüslerin yeşili, yerdeki kan kırmızı çiçek boyası, Cardinal Lemoine caddesinden nehre inen o dik yokuş, tıklım tıklım insan dolu olan o daracık Mouffetard caddesi, Pantheon'a giden yol, her zaman bisikletle geçtiği yol, yani mahallenin tek asfalt yolu. Lâstik tekerleklerin altında yağ gibi kayan bu yolun iki tarafında dar ama, yüksek binalar vardı. Paul Verlaine'in öldüğü o külüstür sipsivri otel de bu caddede idi.

Oturdukları dairenin topu topu iki odası vardı. Ayrıca o otelin en üst katında ayda altmış franga bir oda tutmuştu ki yazılarını orada yazıyordu. Damlar, bacalar, Paris'in bütün tepeleri ayaklarının altındaydı. Halbuki apartımandan yalnız kuru, bir de kömürkünün dükkânı görünürdü. Kömürücü şarap da satardı, ama, en kötüsünü. Onlar şaraplarını yeşil boyalı kooperatif mağazasından alırlardı. Hem iyi şaraptı, hem de ucuz.

Köşedeki Chevaline Kasabı'nın kapısında sarı yaldızlı bir at başı vardı. Pencereye de altın sarısı, kırmızı etler asılı dururdu.

Üst tarafı mermer badanalı duvarlardan ve komşuların pencerelerinden ibaretti. Geceleyin sokağa bir ayyaş serilip Fransızların o inkâr etmeye çalıştıkları meşhur sarhoş halleriyle inlemeye, homurdanmaya başladı mı, komşular pencerelerini açarlar, bir konuşmadır giderdi :

— Polis nerede? Gereği olmadığı zaman gelir de, gereği olduğu zaman yoktur bu herif. Muhakkak bir kapıcı kadınla beraberdir. Git polisi çağır!»

Nihayet biri pencereden bir kova su döker de sarhoşun sesi kesilirdi.

«— Ne oldu? Su mu döktünüz? iyi ettiniz doğrusu.» derler, pencereler kapanırdı.

Ev işlerini gören Marie diye bir kadın vardı, sekiz saat iş usulüne itiraz eder ve şöyle derdi:

«— Ev bark sahibi bir adam akşamın altısına kadar çalışsa eve gidinceye kadar fazla sarhoş olmaya vakit bulamaz, o kadar paradan da çıkmaz. Beşe kadar çalışınca her gece körkütük sarhoş oluyor, cebinde de meteliği kalmıyor. Çalışma saatlerinin kısılmasından zarar eden, kadınlar.»

«— Biraz daha çorba ister misin?»

«— Yok, teşekkür ederim. Eksikolma.»

«— Biraz daha iç, canım.»

«— Viskisoda isterim.»

«— Sana zarar.»

«— Biliyorum, bana zarar. Bu bir şarkıdır, güftesini de, bestesini de Cole Porter yazmıştır. Benim için helak olduğunu düşünüyorum da...»

Kadın: «Bilirsin, senin içki içmeni isterim ben» dedi.

Adam : «A, tabii» dedi. «Yalnız, şimdi bana zarar da onun için istemiyorsun.»

İçinden de: «O bir gitsin, ne istersem içerim» diyordu. «Ne istersem değil tabii, ne varsa.»

Ne de halsizdi! Bitik durumdaydı. «Biraz uyuyayım» dedi. Hiç kıpırdamadan, öyle yattı. Ama Azrail oralarda yoktu. Başka taraflara gitmişti herhalde. Bisikletle dolaşır ve sokaklardan sessizce geçerdi.

Evet, Paris'e dair hiçbir şey yazmamıştı; Paris'in sevdiği tarafına dair. Peki ama, daha başka hiç yazmadığı şeyler vardı, onları ne yapalım?

Çiftlik, gümüş telli bir fırça gibi uzanan çavdar tarlaları, arklardan hızlı hızlı akan o billur gibi sular, sonra kaba yonca tarlalarının koyu yeşili.

Keçiyolu tâ tepeye kadar giderdi. Yazın sığırlar geyik gibi utangaç bir hal alırlardı. Hayvanlar bağırırlar, uzaktan uzağa durmadan bir uğultu gelirdi. Güz gelince davarları aşağı indirirken o ağır ağır sürünmeden havaya bir toz bulutudur kalkardı.

Akşam güneş vurunca dağın ardından o sivri tepe olduğu gibi ortaya çıkardı. Sonra, ay aydınlığında keçiyolundan aşağı iniş. İnsan, vadinin alacakaranlığında bembeyaz bir nokta halinde görünürdü.

Kereste ormanından aşağı, önünü göremeyince atın kuyruğundan tutarak inişini hatırladı.

Irgatlardan akli azbuçuk noksan bir çocuk vardı, çiftliğe onu bırakıp giderlerdi, «sakın kimse ot çalmasın» diye de tembih ederlerdi. Çatalçiftlikte pis bir ihtiyar vardı, vaktiyle onun yanında çalışırken çocuğu dövmüştü. Bir gün gelip yiyecek bir şey istiyor. Çocuk vermiyor. Adam: «Gene döverim bak,» diyor.

Çocuk gidiyor mutfağa, tüfeği alıyor, adam samanlıkta içeri girmeye kalkarken vuruyor. Çiftliğe geldikleri zaman bir haftadır tarlada ölü buluyorlar; kaskatı donmuş, köpekler de orasını, burasını yemişler. Geri kalanını da sarıp sarmaluyorsunuz, kızağa koyuyorsunuz, ipinden çekip götürüyorsunuz. Çocuk da, kızağı çekerken, size yardım ediyor. İkiniz beraber, ayaklarınızda kayak, yola koyuluyorsunuz. On kilometre yol gidip şehre iniyorsunuz, çocuğu karakola teslim etmeye.

Çocuk kendisini yakalayacaklarını aklına bile getirmiyor. Ona sorarsanız, görevini yapmıştır, sizi de dostu bilir. Mükâfat bekler, ihtiyarın ne kadar kötü bir adam olduğunu herkes anlansın, başkasının malını çalmaya

kalkanlara ders olsun diye öldürmüştür. Karakolda bileklerine kelepçe geçirilince gözlerine inanamıyor. Sonra ağlamaya başlıyor.

«Sonra yazarım» diye sakladığı hikâyelerden biri buydu. Oraya dair daha en aşağı yirmi güzel hikâye biliyordu ki, bir türlü yazmamıştı. Neden?

«— Sen söyle, neden?» dedi.

«— Ne neden yavrum?»

«— Hiç.»

Kadın, şimdi onunla beraberdi ya, artık eskisi kadar içmiyordu. Ama Harry, eğer sağ kalırsa, ona dair de hiçbir hikâye yazmayacaktı, bunu çok iyi biliyordu.

Bu gibi insanların hiçbirine dair hikâye yazmaya niyeti yoktu. Zenginler yavan oluyorlardı. Ya çok içiyorlar, ya çok tavla oynuyorlardı. Yavandılar ve hep aynı idiler.

Julian'ı hatırladı. Zavallı onlardan müthiş kaçınırdı. Bir gün «Zenginler sizden, benden bambaşka insanlardır» diye bir hikâyeye başlamıştı. Biri de: «Evet, çünkü onların paraları çoktur» demişti. Ama Julian'ın alay edecek hali yoktu. Zenginleri bambaşka ve üstün bir ırk olarak görüyordu. Öyle olmadıklarını keşfedince, bir kere daha sarsılmıştı.

Harry'nin kimseden korkusu yoktu. Çünkü, hiç bir şeye değer vermeyince her şeyi yenebileceğine kaniydi. Öyleyse, şimdi de ölüme değer vermiyordu. Yalnız, her zaman korktuğu bir şey vardı: .Acı çekmek. Evet, her adam gibi o da acıya dayanır, dayanırdı, sonunda acı onu yıpratırdı. Ama şimdi korktuğu başka bir şey vardı: Tam «beni artık mahvediyor» diye düşünmeye başladığı sırada acı birdenbire durmuştu.

Eski bir hâdiseyi hatırladı: Bombardıman subayı Williamson bir gece tel örgüden geçerken Alman karakol kuvvetlerinden bir asker el bombası atmıştı. Yaralanmış, haykırarak : «Beni öldürün!» diye yalvarmıştı. Şişman bir adamdı ve çok cesur, iyi bir subaydı. Ama o gece tellere takılıp kalmıştı. Elbisesi alev almış, yukarı doğru sarıyordu.

«— Vur beni, Harry! Allahaşkına vur beni!» Vaktiyle münakaşa etmişlerdi. Biri: «Allah insana katlanamayacağı belâ vermez» diyordu. Biri de: «Öyle bir an gelir, acı kendiliğinden duyulmaz olur» demişti.

Ama Harry, Williamson'un o geceki halini hiç unutmamıştı. Onun çektiği acının kendi kendine geçeceği falan yoktu. Harry «kendim kullanırım» diye sakladığı morfin haplarını ona verdi. Hapların da etkisi derhal görülmedi.

Onun yanında, şimdi kendisinin çektiği acı hiç kalıyordu. Sonra, mademki gittikçe artmıyordu, öyleyse endişe edecek bir şey yoktu. Yalnız, daha iyi bir çevre içinde bulunmak isterdi.

Nasıl bir çevre içinde bulunmak istediğini düşünmeye başladı.

İçinden: «Hayır» diyordu, «her yaptığını çok uzatırsan, çok geciktirirsen arkadaş falan bekleme. Hiç biri kalmadı. Eğlence tamam. Sen ev sahibi ile başbaşasın.»

Kendi kendine: «Herşeyden nasıl çabucak bıcarsam; şu ölmek işinden de öyle bıktım.» diyordu.

Yüksek sesle : «Canımı sıkır,» dedi.

«— Nedir, o canını sıkın, yavrum?»

«— Uzun süre devam eden her şey.»

Kendisiyle ateş arasında kadının yüzünü görüyordu. Baktı: Koltuğa yaslanmıştı. Hoş bir şekilde kırışmış olan yüzüne alev vuruyordu. Uykusu geldiği belliydi.

Ateşin hemen yanbaşından sırtlanın sesi geldi.

«— Yazı yazıyordum ama, yoruldum.»

«— Uyuyabilir misin acaba?»

«— Elbette. Sen niye içeri girmiyorsun?»

«— Senin yanında oturmaktan hâzediyorum.»

Harry : «Kendinde bir tuhaflık hissediyor musun?» diye sordu.

«— Yo. Yalnız, biraz uyku bastırır gibi oldu da.»

«— Ben bir tuhaflık hissediyorum.»

Ölümün yaklaştığını tekrar hissetmişti.

«— Biliyor musun,» dedi. «Kaybetmediğim tek şey merak.»¹

«— Sen zaten hiç bir şeyini kaybetmiş değilsin ki. Ben ömrümde senden mükemmel erkek görmedim.»

«— Aman Yarabbi! Şu kadınlar ne cahil oluyorlar! Ne diyorsun sen buna? Sezi kuvveti mi?»

Azrail gelmiş, başını yatağın ayak ucuna koymuştu. Nefes alışını duyuyordu.

«— Azraili bir tırpanla ve bir kafatası ile temsil ederler,» dedi. «İnanma. Bisikletli iki polis de olabilir, bir kuş da. Hattâ sırtlanın ağzı gibi kocaman bir ağzı da olabilir.»

Azrail denen şey şimdi onun ta yanbaşına kadar gelmişti. Ama artık biçimi falan kalmamıştı. Bütün boşluğu dolduruyordu.

«— Söyle gitsin,» dedi.

Gitmedi, bilâkis biraz daha yaklaştı.

Adam bu sefer ona hitaben: «Ne biçim nefes alıyorsun!» dedi. «Seni mendebur seni!»

Daha yaklaştı ve artık adam ona hitap edemez oldu. Azrail baktı ki öteki artık konuşmıyor, biraz daha sokuldu.

Adam onu bu sefer konuşmadan geri itmek istedi ama o üzerine çullandı, bütün ağırlığıyla göğsünün ortasına oturdu.

Şimdi Azrail orada bağdaş kurmuş oturuyordu, adam da ne kıpırdanabiliyordu, ne bir şey söyleyebiliyordu. Kadının uşağa: «Bey uyudu. Yatağı usulcacık al, çadıra götür,» dediğini işitti.

Kadına : «Şunu kov,» demek istedi, diyemedi. Üzerindeki ağırlık öyle artmıştı ki, nefes bile alamıyordu. Sonra, yatak havaya kaldırılınca birdenbire, durum değişti, göğsünün üzerindeki ağırlık kayboldu.

*

Sabah olmuştu, hem de çoktan. Uçağın sesini işitti. Uçak önce ufacık bir nokta halinde görüldü. Sonra geniş bir daire çizdi. Çocuklar hemen koşular, ateş yakmaya başladılar. Gaz döküyorlardı, üzerine ot yığıyorlardı. Düzlüğün iki başında muazzam birer ateş ve duman yığınıdır başladı. Sabah rüzgârı dumanları çadıra doğru sürüklüyordu.

Uçak iki kere daha döndü, dolandı. Bu sefer alçaktan uçuyordu. Sonra süzüle süzüle alçalmaya başladı. Önce biraz dümdüz gitti, sonra usulca yere kondu.

Compton, ayağında kilot pantolon, arkasında ince yünlüden bir ceket, başında fötr şapka, ona doğru geliyordu.

«— Ne oldu yahu?» diye sordu.

«— Bacağım kötü. Kahvaltı eder misin?»

«— Teşekkür ederim. Demin çay içtim. Bizim «Gece pervanesi» ile geldim. Senin hanımı alamayacağım, bir kişilik yer var çünkü, sizin kamyon da yolda.»

Helen bir aralık Compton'u kenara çekti, bir şeyler söyledi.

Sonra Compton daha neşeli bir halde geldi:

«— Seni hemen götürüyorum.» dedi. «Sonra geleceğim hanımı da alacağım. Yalnız, galiba Aruşa'ya inmek zorunda kalacağım benzin almaya. Hadi gidelim.»

«— Peki, çay içmeyecek misin?»

«— Çayı falan düşündüğüm yok şimdi benim.»

Çocuklar yatağı tuttıkları gibi yeşil çadırların oraya doğru götürmeye başladılar. Sonra kayaların yanından geçtiler, ovaya indiler. Ateşler şimdi alev alev yanıyordu: Otların hepsi yanmış bitmişti, rüzgâr da ateşi körüklüyordu.

Sonunda o küçücük uçağın yanma geldiler.

Adamı içeri sokmak olay olmadı. Ama içeri girer girmez, meşin kaplı oturma yerine hemen uzandı.

Bacağını da dümdüz uzatıp, Compton'un oturacağı yerin kenarına dayadı.

Harry, Helen'e, çocuklara el salladı. Motorun gürültüsü o tanıdık homurtu halini alırken bir daire çizdiler.

Compton yerde Afrika domuzlarını avlamak için kazılmış çukurlara bakıyordu.

Uçak homurdanıyor, sığıyordu, iki ateş arasındaki mesafenin üzerinden geçtiler ve son bir homurtu ile yükseldiler.

Harry aşağıdakileri hâlâ görüyordu. Durmuşlar el sallıyorlardı. Tepenin yamacındaki çadırlar gittikçe yassılaşıyor, ağaçlar öbek öbek toplanıyor, çalılıklar düzleşiyordu. Av hayvanlarının açtıkları keçiyolları kurumuş su birikintilerine doğru uzanıyordu. Bir dere gördü ki o zamana kadar varlığından haberi bile yoktu. Zebralar öyle bir hale gelmişlerdi ki ufacık, yuvarlacık sırtlarından başka bir tarafları görünmüyordu. Yabanî hayvanlar ovada uzun uzun parmaklar halinde oraya, buraya uzanırlarken koca kafalı birer nokta olmuşlardı ve üzerlerine doğru gelince kaçıştılar. Sonra ufaldılar, ufaldılar; hiç de dörtnala koşmuyorlardı.

Ova göz alabildiğine uzanıyordu ve şimdi kirli sarı bir renk almıştı.

Sonra tepelerin üzerine çıktılar. Tepelerde hep yaban hayvanlarının açtıkları keçiyolları vardı. Daha sonra dağların üzerine çıktılar. Şimdi altlarında yemyeşil ormanlar uçurum gibi açılıyordu. Yamaçları da bambu ormanları kaplamıştı. Arkasında gene sıkı bir orman başladı. Onu da geçtiler. Tepeler alçaldı, yeniden bir ova görüldü.

Şimdi hava ısınmış, etraf alev alev yanıyordu. Ateş bastı. Compton dönüp arkasına baktı arkadaşı nasıl diye.

Sonra karşlarına gene kara dağlar çıktı.

En sonunda, Aruşa'ya gidecekleri yerde sola saptılar. «Demek gazımız var,» dedi ve aşağı baktı; delikdeşik pembe bir bulut vardı, yerin üzerinden gidiyordu. Havada da, rüzgârla serpilip nereden geldiği belli olmayan ilk kar gibi bir şey vardı. Anlamıştı: Güneyden gelen çekirgelerdi bunlar. Sonra yükselmeye başladılar. Anlaşılan doğuya gidiyorlardı. Gitgide hava karardı. Sonra boraya tutuldular. Yağmur öyle sık yağıyordu ki, sanki bir çağlayanın içinden geçiyor gibiydiler. Sonunda, yağmuru atlattılar. Compton başını çevirip baktı, gülümsedi, başıyla bir yeri işaret etti. Harry o tarafa doğru baktı: Karşıda, kocaman, dünya kadar kocaman yüksek ve güneşte inanılmayacak kadar bembeyaz görünen bir şey, Kilimanjaro Dağının tepesi vardı. O zaman anladı: Oraya gidiyordu. Tam o sırada sırtlanın karanlıktaki uluması durdu, acayip bir sesle, âdeta insan gibi, ağlar gibi haykırmaya başladı. Kadın bunu işitti ve rahatsız olarak yattığı yerde bir sağına, bir soluna döndü, ama uyanmadı. Rüyasında kendisini Long Island'daki evde görüyordu. Ertesi gece kızı ilk defa olarak baloya gidecekti. Tuhaf değil mi, babası da oradaydı ve kızına karşı pek haşin davranıyordu. Sonra sırtlan öyle bir bağırdı ki, kadın uyandı, önce nerede olduğunu hatırlayamadı, korktu, sonra elektrik fenerini aldı. Harry uyuduktan sonra çadıra getirdikleri öteki yatağa baktı: Cibinliğin altında, vücudunun teşkil ettiği karaltı görülüyordu. Ama nasıl bacağını dışarı çıkarmıştı, yataktan aşağı sarkıyordu. Sargıların hepsi çözülmüştü. Kadın bakamadı. «— Molo» diye seslendi. «Molo! Molo!» Sonra: «Harry!» dedi. «Harry!» Sonra sesi biraz daha yükseldi: «Harry! Ah, Harry!» Cevap gelmedi. Nefes aldığı da işitmiyordu. Çadırın dışında sırtlan, onu uyandıran acayip haykırışıyla tekrar bağırdı. Ama kadının kalbi öyle çarpıyordu ki işitmedi bile.

YENİLMEZ ADAM (The Undefeated)

Manuel Garcia merdivenden yukarı Don Miguel Retana'nın yazıhanesine çıktı. Bavulunu yere bıraktı, kapıyı vurdu. Cevap gelmedi. Manuel, taşlıkta öyle dururken, içeride biri olduğunu seziyordu. Kapının dışından seziyordu bunu. «Retana,» dedi, durdu dinledi. Cevap gelmedi. Manuel içinden : «İçerde, içerde,» diyordu. «Retana,» dedi, kapıyı hızlı hızlı vurdu. Yazıhaneden biri: «Kim o?» dedi. Manuel: «Ben, Manolo,» dedi. Ses : «Ne istiyorsun?» diye sordu. Manuel: «Çalışmak istiyorum,» dedi. Kapının içinde bir şey birkaç kere tıkırdadı, sonra kapı açıldı. Manuel, elinde bavulu, içeri girdi. Odanın öbür ucunda, kısa boylu bir adam, masanın arkasında oturuyordu. Başının üstünde, Madrid'li bir ustanın doldurduğu, bir boğa başı asılıydı; duvarlarda da çerçeveli fotoğraflar, boğa güreşi ilânları vardı. Kısa boylu adam Manuel'e öyle bakıyordu. «Ben seni öldü sanıyordum,» dedi. Manuel parmaklarının boğum yerleriyle masanın üzerine vurdu. Kısa boylu adam masanın arkasından ona öyle bakıyordu. Retana: «Bu yıl kaç kere güreştin?» diye sordu. Manuel: «Bir kere,» diye cevap verdi. Kısa boylu adam: «O kadar mı?» diye sordu. «O kadar.» Retana: «Gazetelerde okudum onu,» dedi. Arkasına yaslandı, Manuel'e baktı. Manuel başını kaldırıp, doldurulmuş boğaya baktı. Eskiden çok görmüştü. Pek tanıdık bir şey gibi geldi. Dokuz yıl kadar oluyordu, onun kardeşini, hem de ilerisi pek parlak görünen kardeşini, bu boğa öldürmüştü. Manuel o günü hep hatırlardı. Boğanın başı asılı meşe kalkanın üstünde piring bir levha vardı. Manuel okuyamıyordu ama, kardeşini anar yollu bir şeyler yazılı olduğunu tahmin ediyordu.

Levhada şöyle yazıyordu: «Veragua Dukasının, 27 Nisan 1909 da, Novillero'da, 7 caballo'ya (1) karşı vara (2) alan, Antonia Garcia'nın ölümüne yol açan boğası Mariposa.»

Retana onun doldurulmuş boğaya baktığını gördü.

«Duka'nın bana pazar günü için yolladıkları müthiş gürültü koparacak. Hepsi bacaklarından sakat.

Kahvede ne diyorlar bunlar için?»

Manuel: «Bilmem,» dedi. «Ben daha yeni geldim.»

Retana: «Evet,» dedi. «Daha bavulun yanında.»

O koca masanın arkasında, geriye doğru yaslanarak Manuel'e baktı.

«Otur,» dedi. «Çıkar kasketini»

Manuel oturdu; kasketini çıkarınca, yüzü değişti. Benzi sapsarıydı kasketin altından görünmesin diye öne doğru tutturulmuş olan coleta (3) sı ona tuhaf bir hal veriyordu.

Retana: «Pek iyi görünmüyorsun.» dedi.

Manuel: «Hastaneden yeni çıktım,» dedi.

Retana: «Bacağını kestiler diye işittim,» dedi.

«Yo,» dedi Manuel. «İyi oldu.»

Retana masadan öne doğru uzandı, tahta bir cigara kutusunu Manuel'e doğru sürdü.

«Yak bir cigara,» dedi.

—«Sağol!»

Manuel cigarayı yaktı. Kibriti uzatarak: «Sen içecek misin?» dedi.

Retana: «Yo.» diyerek elini salladı. «Ben hiç içmem.» Onun sigara içişini seyrediyordu. «Bir iş bulup da çalışsana?» dedi.

Manuel: «İstemiyorum,» dedi. "Boğa güreşçisiyim ben.»

Retana: «Boğa güreşçisi yok artık,» dedi

Manuel: «Ben boğa güreşçisiyim,» dedi.

«Evet, bir kere elin değmişken.»

Manuel kahkahayla güldü.

Retana oturmuş, öyle hiç bir şey söylemeden, Manuel'e bakıyordu.

«İstersen seni geceye verebilirim,» dedi.

Manuel: «Ne zamana?» diye sordu.

«Yarın geceye.»

Manuel: «Ben kimsenin yerine çıkmak istemem,» dedi. Hepsi böyle ölmüştü. Salvador böyle ölmüştü. Parmaklarının boğum yerleriyle masanın üzerine vurdu.

Retana: «Bir o var,» dedi.

Manuel: «Gelecek haftaya koysana beni?» diye bir öneride bulundu.

Retana : «Tutunamazsın,» dedi. «Herkes Litri'yi, Bubito'yu, La Torre'yi istiyor. Bu çocuklar çok iyi.»

Manuel, umutlu bir halle : «Bakalım ne yapacak diye gelirler,» dedi.

«Yo, gelmezler. Kimsin, artık, bilmiyorlar ki.»

Manuel: «Hayli ustalığım var,» dedi.

Retana: «Seni yarın geceye almaya hazırım,» dedi. «Hernandez'lerin genciyle birlikte çalışırsın, Charlot'lardan sonra iki novillo (4) gebertsin.»

Manuel: «Kimin novillo'ları?» diye sordu.

«Bilmem. Tavlada ne varsa. Baytarların gündüz geçirmedikleri.»

Manuel: «Ben kimsenin yerine çıkmak istemem,» dedi.

Retana: «Canın isterse,» dedi.

Önündeki kâğıtların üzerine eğildi. İlgisi kaybolmuştu artık. Eski günleri düşünerek bir an Manuel'e karşı bir yakınlık duymuştu ama, şimdi kalmamıştı. Larita'nın yerine seve seve onu koyardı, çünkü onu daha ucuza elde edebilirdi. Başkalarını da ucuza elde edebilirdi ama, ona yardım olsun istiyordu, işte, ona olanak veriyordu. Kabul edip etmemek onun bileceği bir işti.

Manuel: «Ne alacağım?» diye sordu.

Hâlâ «fazla vermezse kabul etmem» diye kendi kendini kandırmaya çalışıyordu ama, reddedemeyeceğini de biliyordu.

Retana : «İki yüz elli peseta,» dedi.

Aklından beşyüz geçmişti ama, ağzını açtığı zaman ağzından ikiyüz elli çıkmıştı.

Manuel: «Villata'ya yedibin veriyorsun,» dedi.

Retana : «Villata başka, sen başka,» dedi.

Manuel : «Onu biliyorum,» dedi.

Retana, açıklarak: «Tutuyor o, Manolo,» dedi.

Manuel: «Elbette.» dedi. Kalktı. «Üçyüz ver. Retana.» Retana razı oldu: «Pekâlâ.» dedi.

Uzanıp çekmecedan bir kâğıt aldı.

Manuel: «Ellisini şimdiden alabilir miyim?» diye sordu.

Retana: «Elbette.» dedi.

Cüzdanından bir elli pesetalık çıkardı, açıp masanın üzerine koydu.

Manuel hemen alıp cüzdanına attı.

«Cuadrilla (5) için ne diyorsun?» diye sordu.

Retana : «Geceleri çalışan çocuklar var,» dedi «İyidirler.»

Manuel : «Picador (6) lar nasıl?» diye sordu.

Retana saklamadı:

«Pek iyi değil,» dedi.

Manuel: «Bana iyi bir picador ister,» dedi.

Retana: «Öyleyse bul,» dedi. «Git bul.»

Manuel: «Bu paranın içinden mi?» dedi. «Altmış duro (7) dan bir de picador parası verecek halim yok.»

Retana hiçbir şey söylemedi, uzak bir şeye bakar gibi Manuel'e, öyle bakıyordu.

Manuel: «Doğru değil,» dedi.

Retana onu hâlâ süzüyordu; arkasına yaslanmış, uzak bir şeye bakar gibi, onu süzüyordu.

«Her zamanki picador'lar var,» dedi.

Manuel: «Bilirim,» dedi. «Ben bilirim sizin picador'larınızı.»

Retana hiç gülmedi Manuel anladı: bu iş kapanmıştı artık.

Karşısındakinin mantığına başvurur gibi bir halle : «Benim bütün istediğim, işe iyi başlayayım,» dedi.

«Oraya çıktığım zaman, isterim ki boğanın üstüne üstüne... Bu da iyi bir picador'a bakar.

Artık dinlemeyen bir adama söylüyordu bunları.

Retana: «Fazladan bir şey istiyorsan git kendin bul,» dedi. «Her zamanki cuadrilla yine orada olacak. Sen istediğin kadar picador getirebilirsin. Charlotada (8) onbuçukta bitecek.»

Manuel: «Peki,» dedi. «Madem öyle.»

Retana: «Öyle,» dedi.

Manuel: «Yarın gece görüşürüz,» dedi.

Retana: «Orada olacağım,» dedi.

Manuel bavulunu aldı, çıktı.

Retana: «Kapa kapıyı,» diye seslendi.

Manuel dönüp baktı. Retana oturduğu yerde ileri doğru uzanmış, birtakım kâğıtlara bakıyordu. Manuel kapıyı çıt diye kapanıncaya kadar çekti.

Merdivenden aşağı indi, kapıdan sokağın kızgın aydınlığına çıktı. Sokak çok sıcaktı, beyaz binalardan vuran ışık da insanın gözüne birdenbire, keskin keskin çarpıyordu. Yokuşun gölge yanında, Puerta ağzında karşıya geçerken birdenbire sığağa girdi. Rastladığı insanlar arasında bir tek tanıdığı yoktu. Puerta del Sol'un yanbaşıda bir kahveye girdi.

Kahve tenhaydı. Duvarın yanındaki masalarda birkaç kişi oturuyordu. Bir masada dört kişi iskambil oynuyordu.

Çoğu duvardan yana oturmuş, cigara içiyordu, önlerinde de masanın üzerinde boş kahve fincanları, içki kadehleri duruyordu. Köşedeki bir masaya bir adam oturmuş, uyukluyordu. Manuel masalardan birine oturdu.

Bir garson geldi, Manuel'in masasının yanbaşına dikildi.

Manuel: «Zorito'yu gördün mü?» diye sordu.

Garson: «Öğleden önce buradaydı,» diye karşılık verdi. «Beşten önce gelmeyecek.»

Manuel: «Bana kahveyle süt getir, bir kadeh de her zamankinden,» dedi.

Garson elinde tepsiyle geldi. Tepsinin içinde kallâvi bir kahve fincanıyla bir de kadeh vardı. Sol elinde bir şişe konyak tutuyordu. Bunları masaya indirdi, arkasından gelen bir çocuk vardı, o da uzun saplı, emzikli, parıl parıl parlayan birer kaptan fincana kahveyle süt koydu.

Manuel kasketini çıkardı, kuyruk gibi örülüp öne doğru firketeyle tutturulmuş olan saç garsonun gözüne çarptı. Kahveci oğlana işmar etti, oğlan Manuel'in kahvesinin yanındaki kadehe konyak koyuyordu, Manuel'in yüzüne tuhaf tuhaf baktı.

Garson şişenin tapasını takarken: «Burada mı dövüşeceksin?» diye sordu.

Manuel: «Evet,» dedi. «Yarın.»

Garson, şişeyi kalçasına dayamış, orada kakılmış kalmıştı.

«Charlie Chaplin'ler arasında mısın?» diye sordu.

Kahveci oğlan, canı sıkılmış gibi, başını öbür yana çevirdi.

«Hayır. Bayağı.»

Garson: «Ben sanıyordum ki Chaves'le Hernandez'i dövüştürecekler.»

«Hayır. Benimle başkası.»

«Kim? Chaves mi, Hernandez mi?»

«Hernandez, galiba.»

«Chaves'e ne olmuş?

«Yaralanmış.»

«Nereden işittin bunu?»

«Retana söyledi.»

Garson yandaki odaya seslendi:

«Hey, Looie, Chaves cogido (9) olmuş.»

Manuel kesme şekerlerin üzerindeki kâğıdı çıkartmıştı, şekerleri kahvesine attı. Karıştırdı, boğazından aşağı dikti, boş midesine tatlı tatlı, sıcak sıcak geldi, içi ısındı. Konyağı da bir yudumda içti.

Garson: «Bana bundan bir kadeh daha ver,» dedi.

Garson şişenin tıpasını çıkardı, kadehi ağzına kadar doldurdu, yine tabağa da döktü. Masanın başına başka bir garson daha gelmişti. Kahveci oğlan gitmişti.

İkinci garson Manuel'e: «Chaves ağır mı yaralıymış?» diye sordu.

Manuel: «Bilmem,» dedi. «Retana onu söylemedi.»

Uzun boylu garson : «Onun umurunda mı!» dedi.

Manuel bu adamı daha önce hiç görmemişti. Yeni gelmiş olacaktı.

Uzun boylu garson : «Bu şehirde Retana'yla zıt gidersen halin bitiktir,» dedi. «Onunla iyi geçinmezsen git kendini denize at.»

Yanlarına yeni gelen başka bir garson : «İyi söyledin,» dedi. «İyi söyledin doğrusu.»

Uzun boylu garson : «Elbette ya,» dedi. «O herifi iyi tanırım ben.»

İlk garson: «Villata'ya ne yaptı bak!» dedi.

Uzun boylu garson: «O bir şey mi!» dedi. «Marcel Lalanda'ya ne yaptı bak! Nacional'a ne yaptı bak!»

Kısa boylu garson: «Doğru söylüyorsun, oğlum,» diye onayladı.

Manuel masanın yanı başında, ayakta durmuş, konuşan bu iki adama baktı. İkinci konyağını da içmişti. Ötekiler onu unutmuşlardı. Onunla ilgilenmiyorlardı.

Uzun boylu garson devam ediyordu :

«Şu deve sürüsüne bak bir kere! II. Nacional dediklerini hiç gördün mü?»

Başlangıçtaki garson: «Görmez olur muyum, geçen pazar gördüm,» dedi.

Kısa boylu garson : «Zürafa,» dedi.

Uzun boylu garson : «Ne dedim ben sana?» dedi. «Retana'nın adamları bunlar.»

Manuel: «Bana baksanıza, bir tane daha verin şundan,» dedi.

Garsonun tabağa döktüğü konyağı da, onlar konuşurlarken, kadehine koymuştu.

Başlangıçtaki garson kadehi makine gibi hemen doldurdu. Sonra üçü birden, konuşa konuşa çekildiler.

Tâ o köşedeki adam hâlâ uyuyordu. Başı arkaya devrilip duvara dayanmıştı. Soluk alırken hafifçe horluyordu.

Manuel konyağını içti. Onun da uykusu gelmişti. Bu sıcakta şehirde dolaşılmazdı. Zaten işi de yoktu.

Zurito'yu görmek istiyordu. O gelinceye kadar uyuyabilirdi. Bavulunu, güven altına almak için, ayağıyla bir tekme vurup masanın altına sürdü. Belki de yine eski yerine, peykenin altına, duvarın dibine koysa daha iyi olurdu. Eğilip bavulu peykenin altına çekti. Sonra masanın üzerine kapanıp uykuya daldı.

Uyandırdığı zaman baktı karşısına biri oturmuş. Kızılderili gibi koyu esmer yüzlü iri yarı bir adamdı bu.

Epeydir oradaydı. Eliyle işaret edip garsonu yollamış, gazete okumaya başlamıştı; arada bir de, başı masanın üzerinde uyuyan Manuel'e bakıyordu. Gazeteyi güçlükle, dudaklarını oynata oynata okuyordu.

Yorulunca Manuel'e baktı. Siyah Cordoba şapkasını öne doğru çekmiş, sandalyesinde pek efece bir duruşu vardı.

Manuel doğruldu, adama baktı.

«Merhaba, Zurito,» dedi.

İriyarı adam: «Merhaba, delikanlı,» dedi.

Manuel yumruğunun tersiyle alnını oğuşturdu.

«Uyuyakalmışım...»

«Ya, baktım uyuyordun.»

«Ne var, ne yok?»

«İyilik. Sende ne var, ne yok?»

«Pek o kadar iyilik yok.»

İkisi de sustular. Zurito, yâni picador, Manuel'in o bembeyaz yüzüne baktı. Manuel onun gazeteyi cebine koymak üzere katlayan o koca koca ellerine baktı.

Manuel: «Senden bir ricam var, Manos,» dedi.

Manosduros (10) Zurito'nun lâkabıydı. Bunu ne zaman duysa hemen o iri elleri aklına gelirdi. Ellerini, sıkılğan bir tavırla, masanın üzerine koydu.

«Bir şey içelim,» dedi.

«İçelim,» dedi Maauel.

Garson geldi, gitti, yine geldi. Dönüp masadaki iki adama bakarak uzaklaştı.

Zurito: «Ne var, Manolo? dedi, kadehini masanın üzerine koydu.

Manuel, gözlerini Zurito'ya dikerek ; «Yarın gece benim için iki boğaya pikadorluk eder misin?» diye sordu.

Zurito: «Hayır,» dedi. «Pikadorluk etmiyorum artık.»

Manuel gözlerini kadehine dikti. Bu karşılığı alacağını biliyordu. Tahmin ettiği gibi çıkmıştı. Evet, tahmin ettiği gibi.

Zurito: «Kusura bakma, Manolo,» dedi, gözlerini ellerine dikti.

Manuel: «Pekala.» dedi.

Zurito: «Kocadım artık,» dedi.

Manuel: «Sordum sadece.» dedi.

«Yarın gece sen mi güreşiyorsun?»

«Evet. İyi bir pikadorum olursa kazanırım diyordum da.»

«Kaç para alıyorsun?»

«Üçyüz peseta.»

«Ben pikadorluğa bile ondan çok alıyorum.»

Manuel: «Biliyorum,» dedi. «Senden öyle bir şey istemeye hakkım yok!»

Zurito: «Niye hala bırakmıyorsun bu işi?» diye sordu «Niye şu coleta'nı kesmiyorsun artık, Manolo?»

Manuel: «Bilmem,» dedi.

Zurito: «Sen de aşağı yukarı benim kadar yaşlandın,» dedi.

Manuel: «Bilmem,» dedi. «Mecburum. Elimden gelse de bu işten hayırlısıyla bir sıyrılısam, başka bir şey istemem. Fakat, bırakamıyorum, Manos.

«Amma yaptın!»

«Vallahi öyle. Elimi eteğimi çekmeye çalıştım, olmadı.»

"Anlıyorum. Ama, doğru değil. Bu işi bırakmaya bak, bir daha da dönme.»

«Yapamıyorum. Zaten, son zamanlarda iyiydim.»

Zurito'nun yüzüne baktı:

«Hastanede yattın.»

«Evet ama, yaralandığım sırada yaman dövüşüyordum.»

Zurito bir şey söylemedi. Tabağındaki konyağı kadehine boşalttı.

Manuel: «Gazeteler, biz böyle faena (11) görmedik, diye yazdılar,» dedi.

Zurito onun yüzüne baktı.

Manuel: «Bilirsin ben çalışırsam kendimi zinde hissederim,» dedi.

Pikador: «Yaşlandın artık,» dedi.

Manuel: «Yo,» dedi. «Sen benden on yaş büyüksün.»

«Sen bana bakma.»

Manuel: «Pek yaşlı değilim,» dedi.

Sustular. Manuel pikadorun yüzünü gözden geçiriyordu.

Manuel: «Yaralanıncaya kadar yaman dövüşüyordum,» diye tekrar laf açtı.

Yine Manuel, çıkışır gibi: «Görmeliydin beni, Manos,» dedi.

Zurito: «Görmek istemem seni,» dedi. «Sinirleniyorum.»

Son zamanlarda görmedin beni.»

Zurito: «Çok gördüm ben seni,» dedi. Ona şöyle bir baktı. Göz göze gelmemeye çalışıyordu. «Bu işi bırakman gerek, Manolo.»

Manuel: «Bırakamam.» dedi. Artık iyi dövüşüyorum diyorum sana.

Zurito, elleri masanın üzerinde, öne doğru uzandı:

«Dinle beni. Sana pikadorluk edeceğim; ama, yarın gece iyi dövüşmezsen bırakacaksın bu işi. Anladın mı? Razi mısın?"

«Hayhay.»

Zurito, rahat bir soluk alarak, arkasına yaslandı.

«Bırakacaksın,» dedi. «Şakaya gelmez bu iş. Coleta'nı keseceksin.»

Manuel: «Bırakmak zorunda kalmayacağım,» dedi. «Göreceksin bak. Bende daha ekmek var.»

Zurito ayağa kalktı. Böyle çekişmeden bıkmıştı.

«Bırakacaksın» dedi. «Coleta'nı ben kendi elimle keseceğim. »

Manuel : «Hayır, kesemeyeceksin,» dedi. «Bu fırsatı vermeyeceğim ben sana.»

Zurito garsonu çağırdı.

«Hadi gel» dedi. «Hadi gel eve gidelim.»

Manuel peykenin altına uzanıp bavulunu aldı. Pek memnundu. Zurito ona pikadorluk edecekti. Sağ kalanlar arasında en iyi pikadordur o. Artık iş öyle kolaylaşmıştı ki!..

Zurito: «Hadi gel eve gidelim, bir şey yiyelim» dedi.

Manuel patio de caballos'ta(12) durmuş. Charlie Chaplin'lerin bitmesini bekliyordu. Zurito da yanındaydı, Buldukları yer karanlıktı. Güreş alanına açılan yüksek kapı kapalıydı. Tepelerinde bir haykırış koptu, sonra bir kahkaha haykırışı daha. Sonra bir sessizlik. Patio de caballos'taki ahır kokusu Manuel'in hoşuna gidiyordu. Karanlıkta iyi kokuyordu. Alandan bir haykırış daha koptu; sonra bir alkış, uzayıp giden sürekli bir alkış.

Zurito: «Sen bunları hiç gördün mü?» diye sordu. Karanlıkta Manuel'i yanında heyula gibi duruyordu.

Manuel: «Hayır,» dedi.

Zurito: «Görülecek şeyler,» dedi. Karanlıkta kendi kendine gülümsedi.

Güreş alanına açılan o yüksek, çift kanatlı, sıkı sıkıya kapanan kapı ağır ağır açıldı. Manuel lüks lambalarının keskin ışığında güreş alanını gördü. Alanın çevresinde, serseri kılıklı iki adam, koşuyorlar, eğilip kalkıyorlardı; arkalarından da bir otel hademesi olduğu üzerindeki elbiseden belli bir delikanlı gidiyor, kumun üzerine fırlatılan şapkaları, bastonları alıp karanlığa gerisin geriye atıyordu.

Patio'da elektrikler yandı.

Zurito: «Sen çocukları toplayıp gelinceye kadar ben şu midillilerden birine bineyim.» dedi.

Arkalarından katırların çingirtisi duyuldu. Alana doğru geliyorlardı. Ölen boğayı bunlara bağlayıp sürükleye sürükleye götürceklerdi.

Cuadrilla'ya dahil olanlar komediyi barrera (13) ile oturma yerlerinin arasındaki yoldan seyretmişlerdi, dönüp geldiler, patio'daki elektrik direğinin altında küme olup konuşmaya başladılar. Arkasında turuncu üzerine beyaz kitaptan işlemeli bir esvap bulunan güzel bir delikanlı Manuel'e doğru geldi, gülümsedi.

«Ben Hernandez,» diyerek elini uzattı.

Manuel elini sıktı.

Çocuk alaylı bir tavırla: «Bu gece kiler tam fil.» dedi.

Manuel de o fikirdeydi:

«Boynuzlu cinsinden koca koca filler.»

Çocuk : «Talihinize küsün.» dedi.

Manuel: «Zarar yok,» dedi. «Ne kadar büyük olurlarsa fakir fukaraya o kadar çok et çıkar.»

Hernandez sırttı: ,

«Bunu da nereden buldunuz?»

Manuel: «Eskilerden biridir,» dedi. «Hadi sen Cuadrilla'nı sıraya diz de, bakayım adamlarım nasıl şeyler.»

Hernandez: «Çok iyi adamlarım var,» dedi.

Pek sevinçliydi. Ondandır önce iki kere daha gece güreşlerinde bulunmuştu. Madrid'de kendisini seyre gelenler türemeye başlamıştı. Bir iki dakikaya kadar güreş başlayacak diye öyle seviniyordu ki!

Manuel: «Pikadorlar nerede?» diye sordu.

Hernandez sırttı :

«Tavлада, en güzel atları almak için birbirleriyle kavga ediyorlar.»

Katırlar kapıdan içeri bir dalış daldılar; kamçılar saklıyor, çingiraklar çingirdiyordu, genç boğa da kumlara saban gibi iz açıyordu.

Boğa uzağı boylar boylamaz katırlar paseo (14) için sıraya dizildiler.

Manuel'le Hernandez en önde duruyorlardı. Cuadrilla'nın gençleri arkadaydılar, o ağır pelerinlerini durup kollarına atmışlardı. Daha arkada, pikadorların dördü de, tavlanın yarı karanlığında çelik uçlu üvendirelerini ellerinde dimdik tutarak, atlarının üzerinde bekliyorlardı.

Pikadorlardan biri: «Retana burasını biraz daha aydınlatılsa da atları görsek iyi olmaz mı sanki?» dedi.

Başka bir pikador karşılık verdi:

«Şu mendeburları adamakıllı görmezsek bizim daha hoşumuza gideceğini biliyor da ondan.»

İlk konuşan pikador: «Altımdaki neredeyse benimle birlikte yere çöküverecek,» dedi.

Canım, ne de olsa yine at.»

«Elbette, ne de olsa yine at.»

Siska atların üzerinde, oturmuş, konuşuyorlardı.

Zurito hiç konuşmuyordu. Bir onun atı iyi attı. Denemiş, tavlada boyuna dolaştırmıştı; hayvan geme, mahmuzlara hemen boyun eğiyordu. Zurito onun sağ gözünden bağı çıkarmış, kulaklarını diplerinden sıkı sıkı sicimleri kesmişti, iyi, sağlam, bacakları sağlam bir attı. Onun da istediği buydu yalnız. Bütün güreş boyunca hep bu atı kullanmak istiyordu. Ata binip, o geniş, baklava baklava kabartmalı eyerin üzerinde oturarak, karanlıkta, paseo'yu beklerken, zihninde hep o geceki boğa güreşinin başından sonuna kadar pikadorluk edişini hayal etmişti. Öteki pikadorlar, sağında solunda, konuşup duruyorlardı. O dinlemiyordu bile.

Her iki boğa güreşçiside, aynı biçimde pelerinleri kollarında, duruyorlardı; arkalarında da üçer peon (15) vardı. Manuel arkasındaki üç oğlanı düşünüyordu. Üçü de, Hernandez gibi, Madrileno (16) idi; ondokuz yaşlarındaydılar. Bir tanesi çingeneydi; ciddî bir bakışı, azametli bir duruşu, kapkara da bir suratı vardı; Manuel'in pek hoşuna gitmişti. Döndü:

«Senin adın ne, oğlum?» diye sordu çingeneye.

Çingene: «Fuentes.» dedi.

Manuel: «Güzel bir ad.» dedi.

Çingene sırttı.

Manuel: «Boğa gelince al da biraz koştur.» dedi.

Çingene: «Olur,» dedi. Yüzü ciddileşti. Yapacağı şeyi kafasından geçirmeye başladı.

Hernandez Manuel'e: «Başlıyor,» dedi.

«Peki, gidelim.»

Başları yukarıda, çalgıya göre kırta kırta, sağ kollarını serbestçe sallaya sallaya yürüdüler, lüks lambalarının altından kumluk alanı geçtiler; cuadrilla'lar arkadan yelpaze gibi açıla açıla geliyordu, onların arkasından atlarının üzerinde pikadorlar, en arkadan da güreş alanının hademeleriyle çingilçingil katırlar. Alandan geçerlerken, ahali Hernandez'i alkışladı. Onlar, azametli bir tavırla, kırta kırta yürürlerken dosdoğru önlerine bakıyorlardı.

Cumhurbaşkanının önünde baş eğerek selâm verdiler, sonra alay parçalara ayrıldı. Boğa güreşçileri barrera'ya gittiler, o ağır kaputlarını çıkarıp güreş pelerinlerini giydiler. Katırlar başlarını alıp gittiler.

Pikadorlar güreş yerinin çevresinde, atlarını tırısra kaldırmışlar, fiyakalı fiyakalı dolaşip duruyorlardı; ikisi geldikleri kapıdan çıkıp gittiler. Hademeler kumu düzelttiler.

Retana'nın adamlarından biri bir bardak su doldurdu. Manuel alıp içti. Bu adam onun hem menecerliğini ediyordu, hem de kılıcını taşıyordu. Hernandez de kendi meneceriyle konuşmasını bitirdi, yanlarına geldi.

Manuel: «Hadi, işin iş, oğlum,» diye onu pohpohladı.

Hernandez, pek memnun bir halle: «Severler beni.» dedi.

Manuel Retana'nın adamına: «Paseo nasıl oldu?» diye sordu.

Kılıcı tutan adam: «Düğün gibi,» dedi. «Harikulade, Joselito'yla Belmonte gibi çıktınız dışarı.»

Zurito atla yanlarından geçti. O iri cüssesiyle, at üzerinde bir adam heykelini andırıyordu. Atını çevirdi, güreş yerinin öbür ucundaki torille (17), yâni boğanın çıkacağı yana doğru döndürdü. Lüksler ona bir tuhaf geliyordu. Büyük para karşılığında, kızgın güneşin altında, pikadorluk ederdi o. Bu lüks lambası denen şeylerden haz etmiyordu. Bir başlasa diye içi içini yiyordu.

Manuel yanına geldi:

«Tartakla şu hayvanı, Manos,» dedi. «İyice tartakla, benim başa çıkabileceğim hadde indir.»

Zurito: «Tartaklarım,» dedi. Kumların üzerine tükürdü. «O hale getiririm ki, kendini dışarı atar.»

Manuel: «Aban üstüne, Manos,» dedi.

Zurito: «Abanırım üstüne,» dedi. «Nerede kaldı?»

Manuel: «Geliyor işte,» dedi.

Zurito, ayakları üzengilerde, o iri bacakları atı saran meşin kaplı zırhın içinde, dizginler sol elinde, upuzun mızrak sağ elinde, oturmuş geniş kenarlı şapkasını da gözlerinin üzerine kadar çekmiş, uzağa, toril'in kapısına bakıyordu. Atının kulakları dikildi. Zurito hayvanı sol eliyle okşadı.

Toril'in kırmızıya boyalı kapısı arkaya doğru açıldı. Bir ân kapının ağız bomboş durdu, sonra boğa bir hışımla dışarı fırladı lambaların altından dört ayağının üzerinde zıplaya zıplaya geçti, sonra dört nala ileri doğru saldırdı; dört nala sessiz sessiz gidiyor, karanlık kulübeden kurtuldum diye sevinç içinde saldırırken geniş burun deliklerinden çıkan soluktan başka hiç bir ses duyulmuyordu.

En öndeki sıralardan birinde, biraz canı sıkın bir halde, dizinin hizasındaki beton duvara abanmış, «El Heraldito» gazetesinin vekâleten boğa güreşi eleştirmenliğini yapan adam şunları karalıyordu:

«Campanero, Negro, 42, gaza basmış, saatte 140 kilometre hızla çıkageldi...»

Manuel, barrera'ya dayanmış, boğayı seyrediyordu. Elini salladı, çingene, pelerinini sürüye sürüye, koşa koşa geldi. Boğa, dört nala gelirken gelirken, bir döndü, başı aşağıda, kuyruğu yukarıda, pelerine saldırdı. Çingene yilankavi gidip geliyordu; boğa da, önüne geldiği zaman, onu görünce pelerini bırakıp bu sefer

ona saldırıyordu. Çingene bir koşu kopardı, bariera'nın kırmızı boyalı çitinden içeri atladı, boğa geldi geldi çite boynuzlarıyla bir saldırdı. Bir daha saldırdı, güm dedi tahtalara tosladı.

«El Heraldo»nun eleştirmeni bir cigara yaktı, kibriti boğaya doğru fırlattı attı, sonra defterine şunları yazdı: «Peşin paralı müşterileri memnun edecek kadar büyük boynuzlu, iri bir hayvan olan Campanero güreşçilerin alanına dalmak eğilimini gösterdi.»

Boğa güm diye çite bindirince Manuel o sert kumların üzerine atladı. Gözünün kuyruğuyla baktı; «Zurito barrera'nın yakınında, solda kalan güreş yeriyle ora arasındaki mesafenin aşağı yukarı dörtte birinde, beyaz atın üzerindeydi. Manuel, pelerini iki ucundan yakalayıp, kendisinden biraz ileride, önüne doğru tuttu, boğaya haykırdı: «Huo!» Boğa döndü, bir hisimla saldırırken, yine çite toslayacak gibi oldu, sonra geldi geldi pelerine doğru bir daldı, boğa saldırınca Manuel yan yan bir sıçradı, topuklarının üzerinde döndü, pelerini tam boynuzların önünde salladı. Pelerinin üzerinden doğru yine boğanın karşısına çıkmıştı, pelerini yeniden aynı biçimde önünde tutuyordu. Sonra boğa yeniden saldırırken o da topuklarının üzerinde bir daha döndü. Her dönüşünde de ahali haykırıyordu.

Dört kere boğayla birlikte döndü. Pelerini öyle kaldırıyordu ki, yelken gibi şişiyordu. Dört keresinde de boğayı o hale getirdi ki, hayvan dönüyor, dönüyor, bir türlü vuramıyordu. Sonra, beşinci dönüşte, Manuel pelerini kasiğine doğru tutup topuklarının üzerinde bir döndü, pelerin bir rakkasenin eteği gibi dalgalandı, boğa ondan kurtulmak için kendi çevresinde bir kemer gibi dolandı, pelerin çekilince beyaz atın üzerindeki Zurito'yla karşı karşıya geldi, şöyle bir doğruldu, kakıldı kaldı. At, boğanın karşısına geçmiş, öyle bakıyordu. Zurito da, şapkasını gözlerinin üzerine kadar çekmiş, ileri uzanmış, duruyor, o uzun mızrağı sağ elinde, yarısı aşağı, yarısı yukarı doğru, sipsivri tutuyordu. Mızrağın üç köşeli demir ucu da tam boğanın yüzüne doğru dikilmişti.

«El Heraldo» nun ikinci sınıf eleştirmeni cıgarasını çekerek, gözleri boğanın üzerinde, yazıyordu: «Emektar güreşçi Manolo oldukça iyi birtakım veronica(18)lar gösterdi, en sonunda pek Belmontevari bir recorte (19) yaptı ki, bu ona daimi seyircilerin alkışlarını kazandırdı. Sonra atlı faslın tercio(20)suna girdik.»

Zurito, boğayla mızrağın ucu arasındaki mesafeyi hesaplayarak, atını ayarladı. O bakarken, boğa kendini toparladı, gözlerini atın göğsüne dikerek, saldırdı. Boynuz vurmak üzere başını eğdiği sırada Zurito mızrağın ucunu hayvanın omuzbaşında kabaran kaslara sapladı, bütün ağırlığını mızrağın üzerine vererek eğildi, sol eliyle de beyaz atı çekip, ön ayakları pençe gibi havada, şaha kaldırdı; sonra kendisi boğayı alta, yana doğru iterken atı sağa aldı, böylece boğanın boynuzları zarar vermeyecek biçimde atın karnının altına geldi, at havadan yine ön ayaklarının üzerine indi. Boğa Hernandez'in uzattığı pelerine saldırıyordu, kuyruğu atın göğsünü yaladı, at bir titredi.

Hernandez, pelerini göstere göstere boğayı sürükleyerek, yan yan öteki pikadora doğru gidiyordu. Pelerini şöyle bir sallayarak döndü, atla atın üzerindeki tam karşısına çıktı, biriki adım geri geri çekildi. Boğa atı görünce saldırdı. Pikadorun mızrağı boğanın sırtından sıyırtıp geçti, hayvanın saldırışı üzerine at da şahlanınca pikador da nerdeyse eyerden devrilecek gibi olmuştu; mızrağı boşa gidince bir bacağı havada kalmış, boğaya karşı atı kendine siper almak üzere sola doğru kayılmıştı. Havaya kalkmış, boynuz yemiş olan at, boğa üzerine doğru gelirken, onun üstüne devrildi, pikador çizmeleriyle atın böğrüne bir vurdu, kendini yere attı. Şimdi, gelip sürüklesinler de ayağa kaldırsınlar diye bekliyordu. Manuel boğanın yere yuvarlanan atın üzerine saldırmasına aldırmadı, acelesi yoktu, pikador kurtulmuştu ya; zaten, böyle bir pikador biraz tasa çekerse iyi olurdu, bir dahaki sefere daha çok direnç gösterirdi. Pis pikadorlar! Kumluğun öbür yanına baktı: Zurito barrera'dan biraz açıkta duruyordu; atı da, tetikte, bekliyordu.

Boğaya: «Huo!» diye seslendi. Gözüne çarpsın diye pelerini iki eliyle tutup: «Tomar!» (21) diye bağırdı. Boğa atı bıraktı, pelerine saldırdı. Manuel de, pelerini gergin tutup yan yan koştu, durdu, topuklarının üzerinde döndü, boğayı birdenbire Zurito'yla karşı karşıya getirdi.

«El Heraldo» nun eleştirmeni: «Hernandez'le Manolo quite (22)lerdeyken, Campanero, uyuz bir atın ölümüne karşılık, iki yara aldı,» diye yazıyordu. «Mızrağın üzerine üzerine geldi, atları da pek sevmediğini gösterdi. Emektar Zurito, mızrağıyla, eski marifetlerinden bazılarını özellikle suerte(23)yi yeniden canlandırdı.»

Yanında oturan adam: «Ole! Ole!» (24) diye haykırdı. Bu haykırış kalabalığın uğultusu arasında kayboldu, adam eleştirmenin sırtına bir tokat indirdi. Eleştirmen başını kâğıttan kaldırıp baktı. Zurito'yu gördü: onun tam altında, atının üzerinde bir hayli uzanmış, koltuğunun altından keskin bir açıyla upuzun yükselen mızrağı hemen hemen ta ucundan tutmuş, bütün ağırlığıyla sarkıyor, boğanın önünü kesmeye çalışıyordu... Boğa zorluyor, atı ele geçirmek için saldırıyordu. Zurito da, yukarıda, onun tepesinde, önünü kesti, boyuna önünü kesti, sonra atı boğanın saldırışlarından kollayarak yavaş yavaş döndürdü, kurtardı. Zurito atın kurtulduğu ânı sezer sezmez boğanın da önlerini kestirebileceğini anladı, direncinin o amansız çelik kilidini açiverdi, mızrağın üçköşeli çelik ucu, burnunun önünde Hernandez'in pelerini bulmak üzere

hareketini gevşetmiş olan boğanın kabarık omuz kasına saplandı. Boğa pelerine körü körüne saldırdı, çocuk onu aldı, geniş alana götürdü.

Zurito, durmuş, bir yandan atını okşuyor, bir yandan da boğaya bakıyordu: Boğa, ahalinin haykırışı arasında, keskin ışık altında Hernandez'in oynattığı pelerine saldıırıyordu.

Zurito, Manuel'e: «Şunu görüyor musun?» dedi.

Manuel: «Pek yamandı.» dedi.

Zurito: «Bu sefer haklarım,» dedi. «Bak, bak!»

Pelerinin dönüp yakınından geçmesi üzerine boğa dizlerinin üzerine çöküvermişti. Hemen doğruldu ama, kumluğun ta öbür ucunda Manuel'le Zurito fıskıran kanın parıltısını omzunun karalığı üzerinde pürüzsüz bir leke halinde gördüler..

Zurito: «Bu sefer haklarım.» dedi.

Manuel: «Yaman boğa,» dedi.

Zurito: «Bir daha sefer de bana bırakırlarsa yüzdeüz öldürürüm.» dedi.

Manuel: «Bizim üçleri değiştirecekler,» dedi.

Zurito: «Bak! bak!» dedi.

Manuel: «Ben öteye gideceğim,» dedi, güreş yerinin öbür yanına doğru atını sürdü. Orada mono(25)lar bir atı yularından tutmuşlar, boğanın yanına getiriyorlardı. Sopalarla falan bacaklarına vura vura, bir hay huyla, boğanın yanına getirmeye çalışıyorlardı. Boğa da, başını önüne eğmiş, pençesiyle yeri dövüyordu, saldırsam mı, saldırmam mı, diye, bir türlü karar veremiyordu.

Zurito, atının üzerinde, bu sahnenin hiç bir yanını kaçırmamaya çalışarak, hayvanı o yana doğru sürerken, kaşları çatıldı.

Boğa en sonunda saldırmıştı. Atı yularından tutmuş, getirenler barrera'ya doğru kaçtılar, pikador mızrağını pek gerilere salladı, boğa atın altına girdi, kaldırdı, fırlattı, sırtına attı..

Zurito, durmuş, seyrediyordu. Morio'lar, al gömlekleriyle pikadoru kurtarmaya koşuyorlar. Pikador, ayağa kalkmış, ellerini, kollarını sallaya sallaya, küfür edip duruyor. Manuel'le Hernandez, pelerinleri ellerinde, hazır, bekliyorlar. Boğa da, o koca, kara boğa, sırtında bir at, atın ayakları dingildeyip duruyor, yuları da boğanın boynuzlarına dolanmış. Kara boğa, sırtında at, kısa kısa adımlarla, sendeleye sendeleye yürüyor, sonra atı üzerinden kaydırmak için boynunu kamburlaştırıyor, kaldırıyor, silkiyor, ileri doğru bir saldırıyor, at kayıp yere yuvarlanıyor. O zaman boğa Manuel'in onun için açtığı pelerine yırtınircasına bir saldırıyor. Manuel farkındaydı, boğa artık yavaşlamıştı. Müthiş kan veriyordu. Böğrü baştan başa kandan parıl parıl parlıyordu.

Manuel ona pelerinini yeniden tuttu, işte geliyor, o çirkin gözlerini iri iri açmış, pelerine baka baka geliyor. Manuel yana doğru çekildi, kollarını kaldırdı, veronica yapmak üzere boğanın önünde pelerini gerdi.

Şimdi boğanın karşısına çıkıyordu. Evet hayvanın başı biraz sarkmaya başlamıştı. Eskisinden daha aşağıda tutuyordu başını. Zurito'nun eserişti bu.

Manuel pelerini salladı, işte geliyor. Yana kaçtı bir veronica daha yaptı. «Müthiş isabetli saldırıyor,» diyordu içinden. «Az mı çarpıştı ya, şimdi tetikte. Şimdi pusuda. Gözünü benden ayırmıyor. Ama, ben ona hep pelerini uzatıyorum.»

Pelerini boğaya doğru salladı, işte geliyor. Yana kaçtı. Bu sefer müthiş yakından. «Bu kadar yakından çarpışmak istemem.»

Pelerinin bir ucu kandan ıslanmıştı, boğa Manuel'in yanından geçerken pelerinin bu ucu hayvanın sırtına sürünmüştü.

«E, bu sonuncu.»

Manuel, boğanın her saldırışını önlemişti, şimdi onun karşısına çıktı, pelerini iki eliyle tuttu. Boğa ona şöyle bir baktı. Gözleri tetikte, boynuzlarını ileriye doğru dikmiş, tetik üstünde, şöyle bir baktı.

Manuel: «Hu Toro!» (26) dedi, arkaya eğilip pelerini öne doğru salladı, işte geliyor. Yana kaçtı, pelerini arkasına doğru salladı, topuklarının üzerinde döndü, öyle ki, boğa önce pelerinin dönüşünü izleyebildi, sonra bir de baktı ortada birşey yok. Bu birdenbire geçişle donakalmış, pelerinden ürküp bunalmıştı.

Manuel boğanın donakaldığını göstermek için, pelerini onun burnunun dibinden bir eliyle geçirdi, yürüyüp gitti.

Alkış falan kopmadı.

Manuel kumluktan barrera'ya doğru yürüdü. Zurito da atının üzerinde güreş yerinden çıkıyordu. Manuel boğayla uğraşırken borazan çalmış, benderilla (27) ları saplama vakti geldiğini haber vermişti. Manuel bunu bilinciyle pek fark etmemişti. Mono'lar iki at ölüsünün üzerlerine çuval örtüyorlar, çevrelerine odun tozu serpiyorlardı.

Manuel su içmeye barrera'ya gitti. Ratena'nın adamı o ağır testiye uzattı.

Fuentes, yâni şu uzun boylu çingene, eline iki banderilla almış bu incecik, kırmızı çubukları, olta iğnesi gibi olan uçları dışarı gelmek üzere, yan yana tutuyordu.

Manuel: «Oraya git,» dedi.

Çingene ayaklarını sürüye sürüye oraya doğru gitti. Manuel testiye yere koydu, çevresine baktı. Mendiliyle yüzünü sildi.

«El Heraldo» nun eleştiririni uzandı, ayaklarının arasında duran sıcak şampanya şişesini aldı, bir yudum içti, yazısını bitirdi:

«... yaşlı Manolo birsürü harcâlem pelerin sallayışlarıyla hiçbir alkış kaydedemedi, üçüncü devreye girdik.»

Güreş yerinin göbeğinde boğa hâlâ şaşkın şaşkın, öyle, duruyordu. Fuentes, uzun boylu, dümdüz sırtıyla, böbürlenerek, ona doğru geldi; kollarını açmış öyle yürüyordu, ellerinde de o iki incecik kırmızı çubuklar vardı, uçları ileri doğru dümdüz, parmaklarının uçlarıyla tutuyordu. Arkasında biraz yana doğru, elinde pelerin, bir peon geliyordu. Boğa ona şöyle bir baktı, artık şaşkınlığı geçmişti. Gözleri Fuentes'ten ayrılmıyordu.

Fuentes şimdi kımıldamadan duruyordu. Bir aralık kendini arkaya doğru verdi hayvana seslendi. Sonra, banderilla'ların ikisini de birdenbire kavradı, çelik uçlar boğanın gözünü aldı.

Kuyruğunu yukarı dikti, saldırdı.

Gözleri adamın üstünde, dosdoğru geldi. Fuentes, banderilla'ların ucu ileri doğru, kendisini arkaya vermiş, hiç kıpırdamadan duruyordu. Boğa boynuz vurmak üzere başını öne eğdiği sırada Fuentes arkaya doğru geriledi, kolları yan yana geldi, birlikte kalktı; eller birbirine deşiyor, banderilla'lar yukarıdan aşağı inen iki kırmızı çizgi oluşturuyordu. Sonra, öne doğru atılıp sivri uçları omzuna sapladı. Boğanın boynuzlarının üzerinden bir hayli uzanmış, ağırlığını diklemesine saplanan iki çubuğun üzerine vermişti; bacakları sıkı sıkı birbirine yapışmış, vücudu da, boğa geçsin gitsin diye, bir yana kaykılmıştı.

Kalabalıktan bir «Ole!» dir koptu.

Boğa çılgınca boynuz sallıyor, dört ayağı da yerden kesilerek, sudan yeni çıkmış balık gibi zıp zıplıyordu. O zıpladıkça da banderilla'ların kırmızı sapsarı sallanıyordu.

Manuel, barrera'da durmuş bakarken, boğanın hep sağa doğru, sağa doğru boynuz salladığını fark etti. Yeni banderilla'larla Fuentes'e koşan çocuğa: «Söyle sağa sapsarı » dedi.

Omzuna ağır bir el kondu. Zurito'ydu gelen.

«Nasılsın, oğlum?» diye sordu.

Manuel boğayı seyrediyordu.

Zurito, vücudunun bütün ağırlığını kollarının üzerine vererek, barrera'nın üzerinden ileri doğru uzandı.

Çingene banderilla sapsarmakta pek ustaydı. Gelecek sefere boğa Manuel'in karşısına pek kıvamında çıkacaktı, iyi bir boğaydı. Şimdiye kadarkilerin hepsi kolay geçmişti. Asıl, kılıçla olan son evreden yana kaygı duyuyordu. Pek kaygı duyduğu da yoktu ya; düşünmüyordu bile. Yalnız, orada öyle dikilmiş dururken üzerine bir korku çökmüştü. Gözlerini boğaya dikti, kafasında faena'sını tasarladı: kırmızı kumaşla boğayı hırpalayacak, onu yola gelir bir hale getirecekti.

Çingene yine boğaya doğru yürüyordu: Bir topuğuna, bir ayağının ucuna basa basa, dans eder gibi, karşındakini küçümsercesine yürüyor, o böyle yürürken de banderilla'ların kırmızı sapsarı sallanıyordu. Boğa ona, öyle, bakıyordu; artık şaşkın şaşkın bakmıyordu; pusudaydı ama, onu ele geçirip boynuzlarını geçirebileceği kadar yakınma gelmesini bekliyordu.

Fuentes ilerlerken boğa saldırdı. Boğa saldırınca Fuentes çeyrek daire çizdi, geri gelirken durdu, öne doğru atıldı, ayak parmaklarının ucuna kalktı, kollarını öne doğru uzattı, tam boğa saldırıp da boynuzları boşa gidince o koca omuz kaslarının en sıkı yerine banderilla'ları sapladı.

Ahali çılgına döndü.

Retana'nın adamı Zurito'ya: «Bu çocuk gece işinde pek uzun kalmaz,» dedi.

Zurito: «Çok usta,» dedi.

«Bak, bak!»

Baktılar.

Fuentes, arkasını barrera'dan yana vermiş, duruyordu. Cuadrilla'dan iki kişi, boğayı oyalamak için çitin üzerine atmak üzere pelerinleri hazır, onun arkasındaydılar.

Boğa, dili dışarıda, göğsü ağır ağır inip kalkarken, çingeneye bakıyordu. Çingene, içinden, artık elimde, diyordu. Yeniden kırmızı tahtaperdenin önüne kadar gitti. Boğanın saldırışlarından zor kurtuldu. Boğa, durmuş, bakıyordu.

Çingene arkaya doğru gerildi, kollarını arkaya aldı, banderilla'ların uçları boğaya doğruydı. Boğaya seslendi, bir ayağını yere vurdu. Boğa kuşkulanmıştı. Şu adamı ele geçirmek istiyordu artık. Bir daha omzuna bu sivri demirlerden yemek niyetinde değildi.

Fuentes boğaya biraz daha yaklaştı. Arkaya doğru gerildi. Bir daha seslendi. Ahalinin arasından biri: «Dikkat et!» gibilerden bir şey haykırdı.

Zurito: «Fena yaklaştı!» dedi.

Retana'nın adamı: «Bak!» dedi.

Fuentes, gerilip gerilip banderilla'larla boğayı kışkırttı, kışkırttı, sonra, iki ayağını da yerden keserek, bir sıçradı. O sıçrarken boğa kuyruğunu havaya dikti, saldırdı. Fuentes ayak parmaklarının ucunda yere kondu; kollarını açmış, bütün vücuduyla öne doğru hamle eder durumdaydı. Kendini boğanın sağ boynuzundan kurtarıırken, çubukları yukarıdan aşağı bir sapladı.

Boğa güm dedi barrera'ya bindirdi; adama saldırıp da boşa gidince orada dalgalanan pelerinler gözüne çarpmıştı.

Çingene barrera'nın önünden, ahalinin alkışlarını toplaya toplaya, Manuel'e doğru geldi. Boğanın boynuzundan kaçarken pek iyi kurtulamamış, cepkeni yırtılmıştı. Buna pek seviniyordu, seyircilere gösteriyordu. Güreş yerinin etrafında şöyle bir dolandı. Zurito onun cepkenini gösterip gülümseye gülümseye gidişini gördü, gülümsedi.

Geri kalan iki banderilla'yı başkası saplıyordu. Kimsenin dikkat ettiği yoktu.

Retana'nın adamı bir muleta'nın (28) al kumaşı içine sopa soktu, üzerini kumaşla örttü, barrera'nın üzerinden Manuel'e uzattı. Meşin kılıç sandığına uzandı, içinden bir kılıç çıkardı, meşin kınından tutarak çitin üzerinden Manuel'e verdi. Manuel kılıcı kırmızı kabzasından tutup çekti, içi boşalan kın düşüverdi.

Manuel Zurito'ya baktı. İriyarı adam onun ter içinde kaldığını gördü.

«Bu sefer haklısın, oğlum,» dedi.

Manuel başını salladı.

Zurito: «Tam kıvamında,» dedi.

Retana'nın adamı da: «Tam senin istediğin gibi,» diye, şüphesi varsa, gidermeye çalıştı.

Borazancı, yukarıda, damın altında, son faslı haber veren borazanını öttürdü. Manuel meydandan, karanlık localara, cumhurbaşkanının bulunduğu yana doğru yürüdü.

En ön sırada, «El Heraldo»nun başkası yerine yazan boğa güreşi eleştirmeni o sıcacık şampanyayı ağzına uzun uzun dikti. Kararını vermişti: gözlerinin önünde cereyan etmekte olan şeyi yazmaya değmezdi; boğa güreşini sonra, basımevine gidince orada yazacaktı: Zaten neydi ki, canım? Topu topu bir gece güreşi. Bir şeyi kaçırarak olursa sabah gazetelerinden alırdı. Şampanyadan bir yudum daha içti. Onikide Maxim'de biriyle buluşacaktı. Bu boğa güreşçileri kimlerdi zaten, cavalacoz çocuklar. Birtakım cavalacoz insanlar. Defterini cebine koydu, Manuel'e doğru baktı: güreş yerinde pek yapayalnız durmuş, karanlıkta göremediği bir locaya doğru şapkasıyla selâm veriyordu. Dışarıda boğa, gözlerini hiç bir yere dikmeden, öyle, sakın sakın duruyordu.

«Bu boğayı size kurban ediyorum, Sayın Başkan, bir de dünyanın en zeki, en cömert insanları olan Madridlilere.»

Manuel'in söyledikleri böyle başlıyordu. Basmakalıp bir söyleydi. Başından sonuna kadar hepsini söyledi. Gece güreşlerine pek gitmeyecek kadar uzundu.

Karanlığa doğru eğilerek selâm verdi, doğruldu, şapkasını omzunun üzerinden fırlatıp attı; sol elinde muleta, sağ elinde kılıç, boğaya doğru yürüdü.

Manuel boğaya doğru yürüdü. Boğa ona baktı; gözleri fıldır fıldır dönüyordu. Manuel boğanın sol omzundan banderilla'ların şarkısını, Zurito'nun açtığı yaradan durmadan parıl parıl akan kanları fark etti. Sol elinde muleta, sağ elinde kılıç, ilerlerken gözleri boğanın ayaklarındaydı. Ayaklarını bir araya toplamadan saldıramazdı boğa. O sırada dört ayağını açmış, üzgün üzgün duruyordu.

Manuel, gözleri boğanın ayaklarında, ona doğru yürüdü. Durum iyiydi. Yapılabilirdi. Bir yoluna getirip boğanın başını aşağı alması gerekti, ancak o zaman boynuzların üzerinden atıp hayvanı öldürebilirdi.

Daha ne kılıcı düşündüğü vardı, ne boğayı öldürmeyi. Herşeyi sırasıyla, bir bir düşünüyordu. Ama, hemen yapması gereken şeyleri düşündükçe bunalıyordu da. Gözleri boğada, ilerlerken, sırasıyla gözlerini gördü, ıslak burnunu gördü, ileri doğru uzanmış arası hayli açık boynuzları gördü. Boğanın gözlerinin çevresinde açık renk halkalar vardı. Gözlerini ona dikmişti. Manuel'in içinde bir duygu uyandırdı: Bu beyaz yüzlü ufak hayvanın haktan gelecekti.

Manuel, muleta'nın al kumaşını kılıcıyla açmış, kımıldamadan duruyordu. Kılıcın ucunu al fanile kumaşa geçirmiş, sol elinde bir geminin fluka yelkeni gibi tutarken boğanın boynuzlarının uçları gözüne çarptı. Biri barrera'ya çarpmaktan kırılmıştı Öteki kirpi dikenini gibi sipsivriydi. Manuel muleta'yı açmış tutarken, farkına vardı: Boynuzun dibinde kırmızı bir leke vardı. Bunları fark ederken boğanın ayaklarını da gözden kaçırmamıştı. Boğa hiç kımıldamadan Manuel'e bakıyordu.

Manuel içinden: «Artık savunmaya geçti.» dedi. «Kendini boşuna harcamak istemiyor. Onu bu hali bırakmaya zorlayıp başını aşağı eğdirmeliyim. Hep başını aşağı eğiyor. Zurito onun başını bir kere aşağı indirmişti ama, yeniden doğruldu. Harekete geçirdiğim zaman yarası kanayacak, başı önüne düşecek.»

Muleta'yı tutup sol elindeki kılıçla önüne doğru açarak, boğaya seslendi.

Boğa ona şöyle bir baktı.

Manuel küçümser gibi bir halle arkaya doğru gerildi, olanca genişliğiyle açtığı fanile kumaşı salladı.

Boğa muleta'yı gördü. Lüks lambalarının aydınlığında açık renk bir kızılıktı bu. Boğanın bacakları gerildi.

Gelıyor işte. Şışşı! Boğa gelirken döndü, muleta'yı öyle bir kaldırdı ki, boğanın boynuzlarının üzerinden aştı, başından kuyruğuna kadar o geniş sırtını yaladı, geçti. Boğa o saldırıyla havaya fırlamıştı. Manuel yerinden hiç kıpırdamamıştı.

Pelerin sıyrıldığı zaman boğa köşeyi kıvrılan bir kedi gibi döndü, Manuel'in karşısına dikildi.

Yeniden savunmaya çekilmişti. O azametli hali kalmamıştı. Manuel baktı, o kara omuzdan aşağı pırl pırl taze bir kan akıyor, boğanın bacağından aşağı şıpır şıpır damlıyordu. Muleta'yı sol elinden aşağı doğru tutarak, sola doğru eğildi, boğaya seslendi. Boğa, muleta'da, bacaklarını gerdi. Manuel içinden: «İşte geliyor!» dedi. «İuuuu!»

Boğanın saldırısıyla birlikte bir döndü, muleta'yı boğanın önünden sıyrıldı; ayakları yere mihli gibiydi, kılıcı da onun çizdiği eğmeci çizdi. Lükslerin altında parlak bir noktaydılar.

Pase natural bitip de Manuel muleta'yı bir pase de pecho (29) yapmak üzere kaldırıncı boğa yeniden saldırdı. Zınk diye durdurulunca, göğsü, havaya kalkan muleta'nın altına geldi. Manuel birbirine çarpıp şingirdayan banderilla çubuklarından sakınmak için başını arkaya attı. Boğa önünden sıyrıp geçerken kara gövdesi göğsüne sıcak sıcak geldi.

Manuel içinden: «Amm da yakına geldi! » diyordu.

Zurito barrera'ya abanıp çingeneye çabuk çabuk birşeyler söyledi; çingene, elinde bir pelerinle, hemen Manuel'e doğru seğirtti. Zurito şapkasını gözlerinin üzerine çekerek, meydanın ta öbür ucuna, Manuel'e baktı.

Manuel, muleta'sı sol elinde aşağı doğru tutarak, yeniden boğanın karşısına çıkmıştı. Boğa, başını önüne eğmiş, muleta'ya bakıyordu.

Retana'nın adamı: «Bu numarayı Belmonte yapsaydı ahali çıldırırdı,» dedi.

Zurito bir şey söylemedi. Meydanın göbeğinde sipsivri duran Manuel'e bakıyordu.

Retana'nın adamı: «Nerden bulmuş bizim reis bu dadaşı?» diye sordu.

Zurito: «Hastaneden,» dedi.

Retana'nın adamı: «Çok geçmez yine oraya gider,» dedi.

Zurito dönüp ona şöyle bir baktı. Barrera'yı göstererek: «Tahtaya vur,» dedi.

Retana'nın adamı: «Şaka söyledim, yahu,» dedi.

«Vur şu tahtaya.»

Retana'nın adamı uzanıp barrera'nın üzerine üç kere vurdu.

Zurito: «Faena'ya bak.» dedi.

Güneş yerinin göbeğinde, ışıkların altında, Manuel boğanın karşısına geçmiş, diz büküyordu, sonra muleta'yı iki eliyle tutup kaldırıncı boğa, kuyruğu yukarıda, saldırdı.

Manuel vücudunu şöyle bir döndürüp kurtuldu, boğa tam yeniden saldırırken de, muleta'yı yarını daire biçiminde bir çevirdi, boğayı dizlerinin üzerine çökertti.

Retana'nın adamı: «A, bu büyük bir güreşçi,» dedi.

Zurito: «Yo, değil,» dedi.

Manuel doğruldu, muleta sol elinde, kılıç sağ elinde, karanlık tribünlerden gelen alkışlara selâmla karşılık verdi.

Boğa, dizlerinin üzerinden kendini yukarı çekmiş, başı önüne sarkık, durmuş bekliyordu.

Zurito cuadrilla'daki öteki iki oğlana birşeyler söyledi; oğlanlar, pelerinleri ellerinde, seğirttiler, gidip Manuel'in arkasında durdular.

Şimdi onun arkasında dört kişi vardı. Hernandez daha o, muleta elinde, ortaya ilk çıktığı zaman arkasından gitmişti. Fuentes durmuş bakıyor, pelerinini eliyle göğsüne tutmuş, o uzun boyuyla, yerinde rahat duruşunda, tembel tembel bakıyordu. Sonra işte o ikisi de geldi. Hernandez onlara, yanlara geçin, der gibilerden işaret etti. Manuel orada tek başına, boğanın karşısına geçmiş, duruyordu.

Manuel, elinde pelerin, bekleyen adamlara eliyle, geri çekilin, der gibi işaret etti. Usul usul arkaya çekilirlerken, baktılar Manuel'in yüzü bembeyaz kesilmiş, terliyor.

Geri çekilin demek nedir bilmez misiniz siz? Yoksa pelerinlerle boğanın gözünü mü almak istiyorsunuz tam punduna getirip hazırladığım sırada? Benim derdim kendime yetiyor, bir de sizden uğraşmayayım.

Boğa, dört ayağını masa ayakları gibi açmış, öyle, duruyor, muleta'ya bakıyordu. Manuel muleta'nın ucunu sol eline doladı. Boğanın gözleri oradaydı. Gövdesi bütün ağırlığıyla bacaklarına binmişti. Başı aşağıdaydı ama, pek değil.

Manuel Muleta'yı ona doğru kaldırdı. Boğa kımıldamadı. Yalnız gözleri kımıldıyordu.

Manuel içinden: «Baştan aşağı kurşun,» dedi. «Tostoparacak bir şey oldu. Tam kıvamında. Kapacak.»

Boğa güreşi terimleriyle konuşuyordu kendi kendine. Kimi vakit aklına bir şey gelirdi ama, buna özgü olan terim bir türlü aklına gelmez, o da aklından geçeni pek iyi kavrayamazdı. Duygusuyla bilgisi kendiliğinden işler, kafası ise pek yavaş, kelimeler halinde çalışırdı. Boğaya dair ne varsa hepsini bilirdi. Bunları

düşünmesine bile gerek yoktu. Gerekeni yapardı. Gözleri her şeyi fark eder, vücudu da gerekeni düşünmeden yerine getirirdi. Düşündü mü, yandı demektir.

Şimdi, boğanın karşısında, birçok şeyin hep birden farkındaydı. Bir kere, boynuzlar vardı, biri kırık, öteki dümdüz, sipsivri; sonra, sol boynuza doğru yandan gitmesi, hayvanın üzerine kısa, keskin bir hamleyle atılması, muleta'yı da, hayvan gözden kaçırmaması diye, aşağıdan tutması gerekiyordu. Sonra boynuzlarının üzerinden aşırarak kılıcı boğanın tam ense kökünde omuzları arasındaki derin çukurda, beş pesetalık bir para büyüklüğündeki küçük bir noktaya yerleştirilirdi. Bunu yapar yapmaz da boynuzların arasından çekilmesi gerekirdi. Bütün bunları yapması gerektiğinin farkındaydı ama, aklından kelimelerle tek geçen şey şunlardı: «Corto y derecho.» (30)

Muleta'nın ucunu eline dolayarak, içinden: «Corto y derecho» dedi. Kısa ve keskin. «Corto y derecho» dedi, Kılıcı muleta'dan sıyrıp çıkardı, o kırık sol boynuza doğru yan döndü, muleta'yı boğanın üzerine doğru attı, öyle ki gözünün hizasında kılıcı tutan eli bir haçput çiziyordu; sonra, ayak parmaklarının ucuna kalkarak, kılıcın ağzından, boğanın omuzları arasında ense köküne doğru olan noktaya nişan aldı.

Boğanın üzerine corta y derecho atıldı.

Bir sarsıntı oldu, Manuel havaya fırladığını hissetti. Havaya fırlayıp tekerlenirken de kılıca dayandı, kılıç elinden kurtuldu. Manuel yere çarptı, boğayı da üstünde buldu. Manuel, yerde yatarken, terlikli ayaklarıyla boğanın burnuna burnuna vurdu. Boğa dönüp onun arkasına geliyor, Manuel tekme üstüne tekme atıyordu; heyecandan ıskala geçiyor, boğaya başıyla vuruyor, boynuzlarını kumlara saplatıyordu. Bir topu yere düşmesine meydan vermeyerek hep havada tutan biri gibi, üzerine saldırmamasına meydan vermiyordu boğanın.

Manuel, arkasında, boğaya sallanan pelerinlerin çıkardığı rüzgârı hissetti. Sonra bir de baktı boğa gidiyor, bir hamlede onun üzerinden geçerken karnı kapkara göründü.

Manuel doğruldu, muleta'yı aldı. Fuentes ona kılıcı uzattı. Kılıç kürek kemiğine çarpıp eğilmişti. Manuel dizine dayayıp düzeltti, şimdi at ölülerinden birinin yanına gitmiş duran boğaya doğru koştu. Koşarken, ceketinin koltuğu altındaki yırtık yer lap lap ediyordu.

Manuel çingeneye: «Çek şunu oradan!» diye bağırdı.

Boğa at ölüsünün kan kokusunu almış, boynuzuyla üzerindeki çuvalı deşiyordu. Kırık boynuzundan çuval sallana sallana Fuentes'in pelerinine saldırdı, ahali kahkahayla güldü. Boğa, güreş yerinin dışında, başını silkip çuvalı attı. Hernandez, onun arkasından koşarak, çuvalın ucunu yakaladı, yırtılmadan boynuzdan kurtardı.

Boğa çuvalın arkasından şöyle bir yarım yamalak saldırdı, sonra durdu. Yine savunmaya geçmişti.

Manuel, kılıçla muleta elinde, ona doğru gitti. Muleta'yı önünde salladı. Boğanın saldırmaya niyeti yoktu. Manuel boğaya doğru yan yan gitti, kılıcın ağzından, nişan aldı. Boğa hiç kimildanmıyordu, ayakta ölmüş gibiydi, bir daha saldıracak halde değildi.

Manuel ayak parmaklarının ucuna kalktı, kılıcın 'ağzından nişan alarak, saldırdı.

Yine bir sarsıntı oldu, Manuel baktı bir itişle geri geri gidiyor, kumların üzerine küt diye düşecek. Bu sefer tekmelemek olanağı yoktu. Boğa tepesine dikilmişti. Manuel, başı kollarının üstünde, ölü gibi yatıyordu, boğa da vurup duruyordu. Sırtına vurdu, kumlara yatan suratına vurdu. Manuel kavuşturduğu kollarının arasından boynuzun kuma saplandığını duydu. Boğa onun kuyruksokumuna bir vurdu, Manuel'in suratı kumlara gömüldü. Boynuz onu yenlerinden birinden yakaladı, boğa da bu yeni silkip attı. Manuel havaya fırladı, boğa da pelerinin arkasından gitti.

Manuel ayağa kalktı, kılıçla muleta'yı buldu, başparmağıyla kılıcın ucunu denedi, sonra yeni bir kılıç almaya barrera'ya doğru koştu.

Retana'nın adamı ona kılıcı barrera'nın üzerinden uzattı.

«Suratını sil,» dedi.

Manuel, yeniden boğaya doğru koşarken, mendiliyle, kan içindeki suratını sildi. Zurito'yu görmemişti. Nerdeydi Zurito?

Cuadrilla boğadan uzaklaşmış, pelerinleri ellerinde, bekliyorlardı. Boğa, o didişmeden sonra yine durgunlaşmış, ağırlaşmış, öyle duruyordu.

Manuel, elinde muleta, ona doğru gitti. Durdu, muleta'yı salladı. Boğa orali olmadı. Manuel muleta'yı boğanın dibinden bir sağdan sola geçirdi, bir soldan sağa. Boğanın gözleri o gidip gelişle birlikte gidip geliyordu ama, bir türlü saldırmıyordu. Manuel saldırın diye bekliyordu.

Manuel'i bir tasa aldı. Saldırmaktan başka çare yoktu. Corto y derecho. Yan dönüp boğanın yanına kadar geldi, muleta'yı önüne doğru tutup saldırdı. Kılıcı saplarken, boynuzdan kaçmak için, kendini sola doğru çekti. Boğa fırladı önünden geçti, kılıç havaya fırladı, lambaların ışığında yanıp söndü, ala boyanmış bir halde kumların üzerine düştü.

Manuel koşup kılıcı aldı. Eğilmişti, dizine dayayıp düzeltti.

Yine donakalmış olan boğaya doğru koşarken, pelerini elinde duran Hernandez'in yanından geçti.

Oğlan, ona cesaret vermeye çalışarak: «Safi kemik,» dedi.

Manuel, yüzünü silerek, başını salladı. Kanlı mendili cebine koydu.

İşte şuradaydı şimdi boğa, barrera'ya yakın duruyordu. Allah belâsını versin. Belki sahiden safi kemik.

Belki kılıcı batırarak bir yer yok. Olmazsa olmasın! Ben gösteririm onlara.

Muleta'yı önünden şöyle bir geçirerek denedi, boğa kıpırdamadı. Manuel muleta'yı boğanın önünden ileri geri götürüp getirdi. İş yok.

Muleta'nın ucunu koluna doladı, kılıcı çekti, yan döndü, boğanın üzerine atıldı. Kılıcı saplayıp da bütün ağırlığıyla üzerine abanınca kılıcın büküldüğünü fark etti. Sonra kılıç havaya fırladı, dne dne ahalinin ortasına düştü. Kılıç havaya fırlayınca Manuel yana dönüp kendini kurtarmıştı.

Karanlıkta atılan ilk minderler isabet etmedi. Sonra bir tanesi suratına, ahaliye doğru bakan o kanlı suratına geldi. Birbiri arkasından yağıyordu. Kumlar leke leke minder kesilmişti. n sıralardan biri boş bir şampanya şişesi attı. Manuel'in ayağına geldi. Manuel, durmuş, bunların geldiği yere doğru bakıyordu. Sonra havada bir şey vınladı, geldi yanibaşına düştü. Manuel eğilip aldı. Kılıcıydı bu. Dizine dayayıp düzeltti, ahaliye doğru kaldırdı.

«Sağolun!» dedi. «Sağolun!»

Ah! şu mendeburlar! Mendeburlar! Ah! şu pis, mendeburlar! Minderlerden birine bir tekme vurup başladı koşmaya.

İşte boğa şuradaydı. Yine eskisi gibi. Pekâlâ, seni gidi pis, mendebur seni!

Manuel muleta'yı boğanın o kara burnunun önünden geçirdi.

İş yok.

Saldırmıyorsun ha? Pekâlâ. Biraz daha yanına geldi, muleta'nın o keskin ucunu boğanın ıslak burnuna dayadı.

Arkaya doğru bir adım attığı zaman boğa üzerindeydi, ayağı bir mindere takıldığı zaman da içine, böğrüne boynuzun saplandığını duydu. Boynuzu iki eliyle yakalayıp, ayaklarını yere sıkı sıkıya basarak, kendini arkaya doğru aldı. Boğa bir tos vurdu, Manuel boynuzdan sıyrılmıştı. Kimildamadan yatıyordu. Korkulacak bir şey yoktu. Boğa gitmişti.

ksre ksre, pek perişan, bitkin bir halde kalktı. Mendeburlar!

«Ver bana kılıcı!» diye bağırdı. «Ver bana şeyi de!»

Fuentes muletayla kılıcı getirdi.

Hernandez kolunu Manuel'in boynuna attı.

«Gidip yaranı sardırsana, yahu!» dedi. «Delilik etme. »

Manuel: «ekil yanımdan!» dedi. «Defol git yanımdan!»

Silkinip onun kolunu boynundan attı. Hernandez omuzlarını silkti. Manuel boğaya doğru koştu.

Boğa işte orada, bütün ağırlığıyla, yere dikilmiş, duruyordu.

Pekâlâ, seni mendebur seni! Manuel kılıcı muleta'dan sıyrıp çıkardı, aynı hareketle nişan aldı, attı kendini boğanın üstüne. Kılıç habire gidiyordu. Sağa çekilip tetik davrandı. Dört parmakla başparmak boğanın içine daldı. Parmaklarının boğum yerlerine kan sıcak sıcak geliyordu, kendisi boğanın üzerindeydi.

Boğa onunla birlikte bir yana yattı, kverecekmiş gibi oldu; o zaman Manuel sıyrılıp ayağa kalktı.

Boğaya baktı yana doğru ağır ağır gidiyordu, sonra birdenbire dört ayağı havaya dikildi.

O zaman Manuel, eli boğa kanından sıcak, ahaliye işaret etti.

Pekâlâ, mendeburlar! Bir şey söylemek istedi ama, söyleyemedi, öksürmeye başladı. Çok sıcak, boğucu bir hava vardı. Muleta nerede diye yere baktı. Gidip Cumhurbaşkanı selâmlaması gerekirdi. Canı cehenneme! Manuel şimdi yere oturmuş, bir şeye bakıyordu. Boğaya bakıyordu. Dört ayağı havada. O kalın dili dışarda. Karnının da, bacaklarının altında bir şeyler kımıldanıyordu. Kilların seyrek olduğu yerlerde bir şeyler kımıldanıyor. Boğa ls. Boğanın da canı cehenneme! Hepsinin canı cehenneme!

Ayağa kalkıyordu, bir öksürük tuttu. ksre ksre, yeniden oturdu. Biri gelip onu ayağa kaldırdı.

Güreş yerinden geçirip tedavi odasına götürdüler. Arkasında da, kumların üzerinden, sel gibi bir kalabalık gidiyordu. Katırlar içeri girerken, ahali kapının önünde tıkanı kaldı. Sonra da o karanlık aralıkta tıkanıp kaldırdılar. Adamlar söylene söylene Manuel'i alıp merdivenden yukarı çıkardılar, sonra yatırdılar.

Doktorla beyazlı iki adam onu bekliyorlardı. Masanın zerine uzattılar. Gömleğini kesiyorlardı. Manuel kendini pek yorgun hissediyordu. Göğsü baştan aşağı içinden kavruluyordu. ksrmeye başladı, ağzına bir şey tuttular. Herkes pek meşgld.

Gözüne elektrik geliyordu. Gözlerini kapadı.

Merdivenden yukarı, gmgm, birinin geldiğini duydu. Sonra artık duyamadı. Sonra ta uzaktan bir gürültü duydu. Ahali. E, teki boğasını da başkası öldürürdü besbelli. Gömleğini baştan başa kesmişlerdi. Doktor ona gülümsedi. Retana da vardı.

Manuel: «Merhaba, Retana!» dedi. Onun sesini işitmedi.

Retana gülümsedi, bir şey söyledi. Manuel işitmedi.

Zurito masanın yanındaydı, doktorun çalıştığı yana doğru eğilmişti. Pikador elbisesiyleydi ama, başında şapkası yoktu.

Zurito ona bir şey söyledi. Manuel işitmedi. Zurito, Retana'yla bir şeyler konuşuyordu. Beyazlı adamlardan biri gülümsedi, Retana'ya bir makas uzattı. Retana makası Zurito'ya verdi. Zurito Manuel'e bir şey söyledi. Manuel işitmedi.

Şu ameliyat masasının da canı cehenneme! O zamana kadar kaç kere yatmıştı ameliyat masasına! Ölecek falan değildi. Ölecek olsaydı papaz gelirdi.

Zurito ona bir şey söylüyordu. Elinde de makas.

İşte bu kadar! Coleta'sını keseceklerdi. O uzun, örgülü saçını keseceklerdi.

Manuel kalkıp ameliyat masasının üzerine oturdu. Doktor, öfkeli bir halle, geri çekildi. Biri Manuel'i yakalayıp sıkı sıkı tuttu.

Manuel: «Nasıl yaparsın böyle bir şeyi, Manos!» dedi.

Birdenbire, gayet berrak bir şekilde, Zurito'nun sesini işitti.

«Korkma, bir şey yapmayacağım,» diyordu. «Şaka ettim.»

Manuel: «Ben iyi çarpıştım,» dedi. «Talihim yaver gitmedi. Mesele bu.»

Manuel arka üstü yattı. Yüzüne bir şey koymuşlardı. Hiç yadırgamadı. Derin derin soluk aldı. Kendini pek yorgun hissediyordu. Çok yorgundu. Yüzündeki şeyi aldılar.

Manuel, bitkin bir halde: «Ben iyi çarpışıyordum,» dedi. «Mükemmel çarpışıyordum.»

Retana Zurito'ya baktı, kapıya doğru yürüdü.

Zurito: «Ben yanında kalacağım,» dedi.

Retana omuz silkti.

Manuel gözlerini açtı. Zurito'ya baktı.

Düşüncesini onaylatmak için: «İyi çarpışıyordum, değil mi, Manos?» diye sordu.

Zurito: «Elbette,» dedi. «Mükemmel çarpışıyordun.»

Doktorun yardımcısı Manuel'in yüzüne o huni gibi şeyi koydu, o da derin derin soluk aldı. Zurito, durmuş, şaşkın şaşkın bakıyordu.

(Çeviren: Vahdet Gültekin)

- (1) At.
- (2) Yara, darbe.
- (3) Başın arka tarafında bırakılan kısa saçlar.
- (4) Tosun.
- (5) Boğa güreşinde yardımcıları.
- (6) Boğa güreşinde elinde bir mızrakla, boğayı kışkırtan atlı.
- (7) Peso duro (madeni peso) nun kısaltılması.
- (8) Charlot numaraları.
- (9) İş bitmiş anlamına gelen kaba bir deyim.
- (10) Sertel.
- (11) Manevra, oyun, numara.
- (12) Atların bulunduğu alan.
- (13) Parmaklık.
- (14) Gezinti.
- (15) Yaya (boğa güreşinde oyunda atla değil, yaya olarak görev alanlar).
- (16) Madritli,
- (17) Boğa kulübesi.
- (18) Ustaca hareketler, çalım.
- (19) Kesiş.
- (20) Üçüncü kısım.
- (21) Al sana!
- (22) Engel.
- (23) Akıbet, son hareket.
- (24) Yaşa!», «hayda!» gibi bir ünlem.
- (25) Seyis.
- (26) Boğa.
- (27) Boğayı kışkırtmak için saplanan, ucu bayraklı mızrak.
- (28) Boğa güreşlerinde boğayı kızdırmak için kullanılan al kumaş.
- (29) Göğüsleme.

(30) Kısa ve keskin.

İSVİÇRE'YE ÖVGÜ

I

MONTREUX'DE MR. WHEELER'İN PORTRESİ

İstasyon lokantası sıcak ve aydınlıktı. Masalar silinip parlatılmıştı. Raflarda parlak kâğıda sarılı bisküvi kutuları vardı. Oyma koltukların döşemeleri eski, ama rahattı. Duvarda asılı yine oyma bir saat ve dipteki köşede bar bulunuyordu. Pencereden, dışarda yağın kar görünüyordu.

Saatın altındaki masada iki hamal oturmuş taze şarap içiyorlardı. O sırada diğeri bir hamal gelip Simplon-Orient ekspresinin Saint-Maurice'de bir saat ertelendiğini haber verdi.

Garson kız Mr. Wheeler'in masasına gelerek:

«Efendim,» dedi. «Ekspres bir saat tehirliymiş. Arzu ederseniz bir kahve getireyim.»

«Uykumu kaçırmazsa...»

«Efendim?»

«Peki getirin,» dedi Mr. Wheeler.

«Hay hay efendim.»

Kız kahveyi getirdi. Mr. Wheeler, pencereden istasyonun önüne yağın karı seyrediyordu. Kıza sordu:

«İngilizceden başka dil bilir misiniz?»

«Evet efendim. Almanca, Fransızca ve türlü lehçeleri

«Bir şey içer misiniz »

«Hayır efendim. Lokantada müşterilerle içmek yasak

«Bir sigara almaz mısınız »

«Teşekkür ederim, içmem.»

«Pekâlâ,» dedi Mr. Wheeler. Tekrar dışarıyı seyre koyuldu. Kahvesini bitirip, bir sigara yaktıktan sonra:

«Fraulein,» diye seslendi. Garson kız geldi.

«Ne arzu ettiniz efendim »

«Sizi.»

«Şaka etmeyiniz efendim.»

«Şaka etmiyorum.»

«O halde böyle şeyler söylemeyin.»

«Münakaşa edecek vaktim yok,» dedi Mr. Wheeler. «Kırk dakika sonra tren geliyor. Benimle üst kata çıkarsanız size yüz. frank veririm.»

«Böyle şeyler söylemeniz doğru değil, efendim. Şuradaki hamala söyleyeyim, size biraz arkadaşlık etsin.»

«Hamal filân istemiyorum,» dedi Mr. Wheeler. «Ne bir polis memuru, ne de sigara satan şu delikanlılardan birini... Sizi istiyorum.»

«Böyle konuşacaksınız, dışarı çıkınız efendim. Şurada bu sözleri söyleyemezsiniz.»

«Siz niçin uzaklaşıyorsunuz öyleyse? Gidersiniz, olur biter.»

Kız uzaklaştı. Mr. Wheeler, hamala bir şey söyleyecek mi diye arkasından baktı. Söylemedi.

«Mademoiselle!»

Kız geldi.

«Bana bir şişe Sion şarabı getirir misiniz »

«Peki efendim.»

Mr. Wheeler, kızın çıkışını ve şarap şişesini masaya getirişini seyretti. Duvardaki saate bakıp:

«Size ikiyüz frank veririm,» dedi.

«Böyle şeyler söylemeyin lütfen.»

«İki yüz frank hayli paradır.»

Kız: «Susun lütfen,» dedi. İngilizceyi konuşmakta zorluk çekmeye başlamıştı. Mr. Wheeler, ona iştiha ile bakıyordu:

«İki yüz frank?»

«Çok kabasınız.»

«Peki, gidin öyleyse. Karşımda durmazsanız, ben de sizinle konuşmam.»

Kız masadan ayrılıp bara doğru yürüdü. Mr. Wheeler, şarabını içiyor; bir yandan da kendi kendine gülüyordu:

«Mademoiselle!» diye seslendi. Kız duymamış gibi davrandı. Tekrar bağırdı:

«Mademoiselle!»

Garson kız geldi: «Bir şey mi arzu ettiniz?»

«Evet, pek çok... Üç yüz frank vereceğim.»

«Çok kabasınız.»

«Üç yüz İsviçre frangı.»

Kız uzaklaştı. Mr. Wheeler arkasından bakıyordu. O sırada kapı açıldı, içeriye bir hamal girdi. Mr. Wheeler'in bavullarını taşıyan hamaldı. Fransızca: «Tren geliyor efendim,» dedi.

Mr. Wheeler kalkarken: «Mademoiselle,» diye tekrar seslendi. Kız masaya yaklaştı. «Şarap kaç para?»

«Yedi frank.»

Mr. Wheeler, sekiz frank sayıp masanın üzerine bıraktı. Paltosunu giyip hamalın arkasından yürüdü.

Dışarda hâlâ kar yağıyordu. Çıkarken:

«Aurevoir, Mademoiselle,» dedi. Garson kız arkasından bakıyordu. Çirkin ve kaba bir adam, diye

düşündü. Olmayacak bir iş için üç yüz frank. Oysa kimbilir kaç kere bu işi bedava yaptım. Üstelik

buralarda gidecek yer de yok. Akıllı bir adam olsa bunu düşünürdü. Ne yer uygun ne de zaman... Bu

kadarlık şey için üç yüz frank ha! Ne garip insanlar şu Amerikalılar!

İstasyonun beton plâtförmünde bavullarının yanında duran Mr. Wheeler, yağın altında yaklaşan

trenin lambalarına bakıyor, bir yandan da lokantada çok ucuza eğlendiğini düşünüyordu. Yemek

masrafından gayri, bir şişe şarap için sadece yedi frank sarf etmişti. Bir frank da bahşiş. Maamafih yetmiş

beş sent bahşiş verseydi daha iyi olurdu. O takdirde şimdi kendini daha müsterih hissedecekti. Bir İsviçre

frangı beş Fransız frangıydı ve Mr. Wheeler Paris'e gidiyordu. Paraya ne kadar düşkünse kadınlara karşı

da o kadar lakayttı. Bu istasyona önce gelmişti. Üst katta gidilecek bir yer olmadığını biliyordu. Mr.

Wheeler hesabını bilen bir adamdı.

II

MR. JOHNSON AYNİ OYUNU VEVEY'DE OYNUYOR

İstasyon lokantası sıcak ve aydınlıktı; masalar silinmiş, parlatılmıştı. Birkaçının kırmızı beyaz, diğer

birkaçının ise mavi beyaz çizgili kumaştan örtüleri vardı ve bütün bisküvi kutuları parlak kâğıda sarılıydı.

Oysa koltuklar eskiydi ama rahattı. Duvarda bir saat ve dipteki köşede tezgâh çinko kaplı bar vardı.

Dışarıda kar yağıyordu, iki hamal saatin altındaki masaya oturmuş, taze şarap içiyorlardı.

Diğer bir hamal içeriye girip Simplon-Orient ekspresinin Saint-Maurice'te bir saat tehir yaptığını haber

verdi. Garson kız Mr. Johnson'un masasına yaklaştı:

«Ekspres bir saat tehirliymiş efendim. Size bir kahve getireyim mi?»

«Zahmet olmazsa eğer.»

Efendim?»

«Bir kahve içeyim.»

«Peki efendim.»

Garson kız kahveyi getirdi. Mr. Johnson pencereden dışarıya, istasyonun ışıklı plâtförmüne yağın kara

bakıyordu:

«İngilizceden başka dil bilir misiniz?»

«Evet efendim, Almanca, Fransızca, her türlü lehçelerini.»

«Bir şey içer misiniz?»

«Hayır efendim, lokantada müşterilerle içmemize izin yok.»

«Sigara?»

«Teşekkür ederim, içmem efendim.»

«Ben de içmem,» dedi Johnson. «Kötü bir alışkanlık.»

Kız uzaklaştı. Johnson bir sigara yakıp kahvesini içmeye başladı. Duvardaki saate baktı: On'a çeyrek vardı.

Kendi saati biraz ileriydi. Trenin on buçukta gelmesi gerekiyordu. Bir saat tehirli olduğuna göre, demek

onbirbuçukta gelecekti. Tekrar kıza seslendi: «Signorina!»

«Buyurun efendim?»

«Benimle ahbaplık etmek istemez misiniz?»

Garson kız kızardı: «Hayır efendim.»

«Kötü bir niyetim yok, yani, şöyle bir gezip Vevey'in gece hayatını görsek. İsterseniz bir kız arkadaşınızı

da getirebilirsiniz.»

«Çalışmam gerek. Burada görevim var.»

«Biliyorum, ama yerinize birini bırakamaz mısınız? İç savaşta böyle yaparlardı.»

«Hayır, efendim, burada şahsen bulunmam lâzım.»

«İngilizceyi nerede öğrendiniz?»

«Berlitz okulunda efendim.»

«Şu okuldan biraz bahsedin bana. Meselâ, talebe arkadaşlarınız çapkın mıydı? Sevişir miydiniz? Çapkınları çok muydu? Scoot Fitzgerald'ın yazılarını okudunuz mu?»

«Neler söylüyorsunuz efendim?»

«Demek istediğim şu; okulda geçen vaktiniz hayatınızın en güzel günleri miydi? Geçen sene Berlitz'in futbol takımı nasıldı?»

«Şaka ediyorsunuz efendim.»

«Biraz öyle,» dedi Johnson. «Çok hoş bir kızsınız. Demek benimle ahablık etmek istemiyorsunuz?»

«Evet efendim,» dedi kız. «Size bir şey getirecek miyim?»

«Evet. İçki listesini lütfen.»

«Peki.»

Johnson listeyi alıp, üç hamalın oturduğu masaya doğru yürüdü. Hamallar başlarını kaldırıp ona baktılar.

Üçü de yaşlıca adamlardı. Johnson sordu :

«Wollen Sie trinken?» (1).

«Oui monsieur.»

«Fransızca bilir misiniz?»

«Oui monsieur.»

«Ne içelim? Connaissez vous des champagnes?» (2).

«Non monsieur.»

Johnson : «Faut les connaître.» (3) dedi ve garson kıza seslendi: «Fraulein! Şampanya istiyoruz.»

«Ne cins şampanya içersiniz efendim?»

«En iyisini,» dedi Johnson. Hamallara Fransızca sordu:

«En iyisi hangisidir?»

İlk konuşan hamal: «En iyisi mi?» dedi.

«Evet, en iyisi.»

Hamal ceketinin cebinden altın çerçeveli bir gözlük çıkarıp listeyi inceledi. Parmağını, dört sütun halinde daktilo ile yazılı ad ve fiyatlar üzerinde gezdirdi ve: «Sportsman,» dedi. «En iyisi Sportsman.»

Johnson diğer hamallara sordu: «Siz de aynı fikirde misiniz, baylar?»

Hamalların biri başıyla doğruladı. Diğerleri Fransızdı.

«Şahsen bilmem ama,» dedi. «Sportsman'i çok duydum, iyidir.»

Johnson kıza: «Bir şişe Sportsman getirin,» dedi. Listedeki fiatına baktı: on bir İsviçre frangıydı, «iki şişe olsun!» Sportsman'i tavsiye eden hamala: «Sizlerle beraber oturabilir miyim?» diye sordu.

Hamal gülerken: «Oturun,» dedi, «keyfinize bakın.» Gözlüğünü katlayıp mahfazasına koyarken ekledi:

«Bugün doğum gününüz mü, efendim?»

«Hayır. Bir kutlama değil. Karım benden boşanmaya karar verdi de.»

«Sahi mi?» dedi hamal! «Sanmam.» Diğer hamal inanmamış gibi başını salladı. Üçüncüsü, söyleneni duymamışa benziyordu.

Johnson: «Bu, şüphesiz ki olağan işlerden ama,» dedi, «İlk defa dışçıye giden bir kimse, veya ilk âdetini gören bir kız gibi üzuldüm.»

Hamalların en yaşlısı: «Öyledir,» dedi, «sizi anlıyorum.»

Johnson: «İçinizde hiç boşanmış olan yok mu?» diye sordu. Fransızcası şimdi açılmıştı ve oldukça iyi konuşuyordu. Sportsman'i tavsiye eden hamal: «Hayır» cevabını verdi: «Burada pek boşanmazlar.

Boşanan beyler vardır, ama, sayısı pek azdır.»

«Bizde farklı,» dedi Johnson. «Hemen hemen herkes boşanır.»

Hamal doğruladı: «Doğru, gazetelerde okudum.»

Johnson: «Ben nasılsa geç kaldım,» diye devam etti. «Otuzbeş yaşındayım, ilk defa boşanıyorum.»

Hamal: «Mais vous etes encore jeune,» (4) dedi ve diğer ikisine açıkladı: «Monsieur n'a que trente cinq ans. (5) Ötekiler başlarıyla doğruladılar. Sonra biri ilâve etti: «Beyefendi çok genç.»

«Sahiden ilk defa mı boşanıyorsunuz?»

«Sahiden,» dedi Johnson. «Lütfen şarabı açar mısınız matmazel?»

«Boşanmak masraflı mıdır?»

«On bin frank.»

«İsviçre frangı mı?»

«Hayır, Fransız.»

«İki bin İsviçre frangı eder. Yine de ucuz değil.»

«Evet.»

«Peki niye boşanırlar öyleyse?»

«Karı veya koca teklif eder.»

«Niçin teklif etsin?»

«Bir başkasıyla evlenmek için.»

«Ama budalaca bir iş bu.»

«Fikrinize katılıyorum.» dedi Johnson. Garson kız kadehleri doldurdu, hepsi kaldırdılar. Johnson: «Prosit,» (6) dedi. Hamal: «A votre sante, monsieur.» (7) cevabını verdi. Diğer ikisi: «Salut!» (8) diyerek içtiler. Şampanyanın taze şıraya benzer bir lezzeti vardı.

Johnson sordu: «İsviçre'de, çeşitli dillerde kadeh kaldırmak âdet midir?»

«Hayır. Fransızcada çok kullanılır. Üstelik burası Fransız İsviçresi.»

«Ama siz Almanca konuşuyorsunuz.»

«Evet, benim doğduğum yerde almanca konuşurlar.»

«Anladım,» dedi Johnson. «Demek hiç boşanmadın?»

«Evet... Çok masraflı olurdu. Esasen hiç evlenmedim ki...»

«Öyle mi. Ya bu baylar?»

«Onlar evli.»

Johnson, hamallardan birine sordu: «Evlilik hoşunuza gidiyor mu?»

«Efendim?»

«Evliliği beğeniyor musunuz?»

«Oui. C'est normale.» (9)

«Doğru, ya siz bayım?»

Diğer hamal: «Ça va,» (10) cevabını verdi.

«Bana sorarsanız,» dedi Johnson, «ça ne va pas. (11).

Birinci hamal: «Mösyö boşanacakmış,» izahatını verdi.

İkinci hamal: «Ya?» dedi.

«Öyle mi?» dedi üçüncüsü.

Johnson, birinci hamala: «Galiba,» dedi, «bu konu sıkı. Benim derdim sizi ilgilendirmiyor.»

«İlgilendiriyor, tabii.»

«Neyse, başka bir konu konuşalım.»

«Nasıl isterseniz.»

«Neden sözedelim acaba?»

«Spor yapar mısınız, efendim?»

«Hayır,» dedi Johnson, «ama karım yapar.»

«Siz nasıl vakit geçirirsiniz?»

«Yazarım.»

«Çok para getirir mi bu iş?»

«Hayır, ama tanındıktan sonra getirir.»

«Çok ilginç.»

«Hayır,» dedi Johnson, «ilginç değildir. Baylar! Üzgünüm ama sizlerden ayrılmak zorundayım. Siz öbür şişeyi için lütfen.»

«Daha trenin gelmesine kırkbeş dakika var.»

Johnson: «Biliyorum,» cevabını verdi. Garson kıza, yemeğin ve şarabın parasını ödedi. Kız sordu :

«Gidiyor musunuz efendim?»

«Evet. Küçük bir gezintiye çıkıyorum. Bavullarım burada kalsın.»

Boynuna atkısını sardı, paltosunu ve şapkasını giyip çıktı. Pencereden içeriye baktı: hamallar masada oturuyorlardı. Garson kız, ilk şişeden artan şarabı kadehlerine dağıttıktan sonra, açılmamış şişeyi alıp bara götürdü. Johnson: «Her birine üç küsur frank düşer,» diye düşündü. Döndü ve istasyonun plâtfomunda gezinmeye başladı. Lokantada oturup o konuda konuşmakla ferahlıyacağını sanmış, ama yanılmıştı. Ancak huzursuzluğu artmıştı.

(1) «İçmek arzu eder misiniz?»

(2) «Şampanyadan anlar mısınız?»

(3) «Anlamanız lâzım.»

(4) «Fakat henüz gençsiniz.»

(5) «Bay ancak otuz beşinde.»

(6) «Şerefe.»

- (7) «Sıhhatinize.»
(8) «Selâm.
(9) «Evet, tabî bir şey.»
(10) «Hava hoş.»
(11) «Hiç de hoş değil.»

III

TERRİTET'TE BİR CEMİYET AZASININ OĞLU

Territet'teki istasyon lokantası biraz fazlaca sıcak ve aydınlıktı. Masalar pırıl pırıl cilâlanmıştı. Masaların üzerinde, parlak kâğıtlara sarılı bisküvi kutuları ve ıslak bira bardakları masaları kirletmesin diye kartondan bardak altlıkları vardı. Oyma koltuklar eski ama pek rahattı. Duvarda bir saat ve dipteki köşede bar bulunuyordu. Pencereden, dışarı yağın kar görünüyordu. Saatin altındaki masada, ihtiyar bir adam oturmuş kahve içiyor, akşam gazetesi okuyordu. O esnada bir hamal gelip, Simplon-Orient ekspresinin Saint-Maurice'de bir saat tehir yaptığını haber verdi. Garson kız Mr. Harris'in oturduğu masaya yaklaştı. Mr. Harris, yemeğini henüz bitirmişti.

«Ekspres bir saat tehirliymiş, efendim. Size bir kahve getireyim mi?»

«İstiyorsanız?»

«Efendim?»

«Pekâlâ, getirin,» dedi Mr. Harris.

«Hay hay efendim.»

Kız, kahveyi getirdi. Mr. Harris içine şeker koyup kaşığı ile ezmeye başladı. Bir yandan da dışarda, istasyonun ışıklı plâtfomuna yağın karı seyrediyordu. Kıza sordu:

«İngilizceden başka dil bilir misiniz?»

«Evet efendim. Almanca, Fransızca ve lehçelerini konuşurum.»

«En çok hangisini seversiniz?»

«Hepsi de aynı, efendim. Birini diğerinden çok seviyorum diyemem.»

«Kahve veya başka bir şey içer misiniz?»

«Hayır, efendim. Lokantada müşterilerle içmemize izin yoktur.»

«Bir sigara almaz mısınız?»

«Teşekkür ederim efendim, içmem.»

«Ben de,» dedi Harris, «David Belasco (1) ile aynı fikirde değilim.»

«Efendim?»

«Belasco, David Belasco. Meşhurdur. Taktığı ters yakalarla onu hemen tanıyabilirsiniz. Ama ben onunla hemfikir değilim. Zaten öleli de çok oldu.»

«Beni mazur görür müsünüz, efendim?»

«Elbette,» cevabını verdi, Harris, Oturduğu koltukta öne eğilerek, pencereden dışarıyı seyre koyuldu.

Karşıda oturan ihtiyar adam gazetesini katlamıştı. Önce Mr. Harris'e bir baktı, sonra kahve fincanı ile tabağını eline alıp, onun masasına doğru yürüdü, İngilizce: «Rahatsız ettiğim için özür dilerim ama,» dedi, «öyle tahmin ettim ki, siz National Geographic Derneği üyesisiniz.»

«Buyurun oturun,» dedi Harris, Kibar zat oturdu.

«Bir kahve daha, yada başka bir içki?»

«Teşekkür ederim.»

«Benimle bir kadeh Kirsh içmez misiniz?»

«Evet, ama benden olmak şartıyla.»

«Hayır, ben ısrar ediyorum,» dedi Harris. Garson kıza seslendi. Kibar zat, ceketinin iç cebinden bir deri cüzdan çıkardı. Üzerine sarılmış olan lâstiği çözdükten sonra içinden birkaç kâğıt çekti ve bir tanesini seçip Harris'e uzattı:

«İşte benim üyelik belgem,» dedi. «Amerika'da Frederick J. Roussel'i tanır mısınız?»

«Tanımıyorum, maalesef.»

«Çok meşhurdur kendisi..»

«Nereli acaba? Amerika'nın neresinden olduğunu biliyor musunuz?»

«Washington'lu şüphesiz. Derneğin merkezi orada değil mi?»

«Orada sanıyorum.»

«Sanıyor musunuz, emin değil misiniz?»

«Uzun zamandır memlekette ayrıyım da...»
«Üye değilsiniz o halde?»
«Ben değilim.. Babam uzun zamandır üye idi.»
«Öyleyse Frederick J. Roussel'i tanır. Derneğin idarecilerindedir. Belgemde, üyeliğe Mr. Roussel tarafından aday gösterildiğim yazılıdır.»
«Çok memnun oldum.»
«Sizin de üye olmayışınıza üzüldüm. Ama babanız aracılığıyla temin edebilirsiniz, değil mi?»
«Sanırım,» dedi Harris. «Gidince bu işi yapmam gerek.»
«Tavsiye ederim. Derneğin mecmuasını biliyorsunuz, tabii.»
«Elbette.»
«İçinde renkli resimler bulunan Kuzey Amerika'da yaşayan hayvanlara ait sayıyı gördünüz müydü?»
«Evet, Paris'te gördüm.»
«Ya Alaska'daki yanardağları gösteren sayıyı?»
«O bir harikaydı.»
«George Shiras'ın torununun vahşî hayvanlara ait fotoğraflarını da çok beğenmiştim.»
«Çok zorluydular.»
«Çok güzeldiler. Yamandır şu bizim Shiras...»
«Bizim Shiras mı dediniz?»
«Eski arkadaşımıdır da...»
«Anladım. George Shiras'ın torununu tanıyorsunuz demek. Çok ilginç adam olsa gerek.»
«Evet. Hemen hemen tanıdığım en ilginç adam.»
«Peki, Georges Shiras'ın oğlunu tanır mısınız? O da dikkate değer bir adam.»
«Size garip bir şey söyleyeyim mi; nedense o pek dikkate değer değil.»
«Oysa ben,» dedi kibar zat, «o ailede herkesin ilginç olduğunu sanıyordum.»
Harris sordu : «Büyük Sahra'nın resimlerini hatırlıyor musunuz?»
«Büyük Sahranın mı? Aşağı yukarı onbeş yıl önceydi o.»
«Evet. Babamın en çok beğendiği sayılardan biriydi.»
«Yeni sayılarını beğenmiyor mu?»
«Beğeniyor herhalde, ama Büyük Sahra'nın manzarasını pek beğenmişti.»
«Fevkalâdeydi. Ama bence sanat değeri ilmî değerinden çok daha üstündü.»
Harris: «Orasını bilmem,» dedi. «Çölde, fırtınanın savurduğu kumun altında Arap, yüzü Mekke'ye dönük olduğu halde devesiyle birlikte diz çökmüş durumdaydı, değil mi?»
«Hatırladığıma göre Arap ayakta ve devesinin ipini tutuyordu.»
«Haklısınız. Albay Lawrence'in kitabına gitti aklım.»
Lawrence'in kitabı Arabistan'dan sözeder sanırım.»
«Öyle. Arap sözü bana onu hatırlattı.»
«Lawrence ilginç bir adam olsa gerek?»
«Şüphesiz.»
«Şimdi ne iş yaptığını biliyor musunuz?»
«Kraliyet Hava Kuvvetlerinde..»
«Peki, niçin orada çalışıyor?»
«Hoşlanıyor, herhalde.»
«National Geographic Derneğine mensup mu acaba?»
«Kimbilir?»
«İyi bir üye olurdu. Tam istedikleri gibi bir adam. Kendisini sevinerek aday gösterirdim. Dernek de kabul eder, değil mi?»
«Eder sanırsam.»
«Vevey'den bir ilim adamı ile Lauzanne'dan bir meslekdaşımı aday göstermiştim. ikisini de kabul etmişlerdi. Albay Lawrence'i de göstersem, eminim ki çok memnun olurlar.»
«Mükemmel fikir,» dedi Harris. Bu lokantaya sık sık gelir misiniz?»
«Akşam yemeklerinden sonra kahve içmeye gelirim.»
«Üniversitede misiniz?»
«Emekliyim.»
«Ben treni bekliyorum,» dedi Harris. «Paris'e gideceğim. Sonra da Havre'dan Amerika'ya gitmek üzere vapura bineceğim.»
«Ben Amerika'ya hiç gitmedim, ama gitmeyi çok istiyorum. Belki de günün birinde derneğin bir toplantısına katılırım. Babanızla tanışmak beni fazlasıyla sevindirir.»

«Şüphesiz kendisi de sizinle tanışmaktan zevk duyardı, ama geçen yıl öldü. Oldukça garip bir şekilde intihar etti.»

«Gerçekten üzüldüm. Şüphesiz ki ölümü, ailesi için olduğu kadar ilim için de büyük bir kayıp olmuştur.»

«İlim çok tabii karşıladi,» dedi Harris ve ekledi: «İşte kartım. Babamın adı E.D. yerine E.J. ile başlardı.

Sağ olsaydı, eminim ki sizinle tanışmayı çok isterdi.»

Kibar zat: «Benim için büyük zevk olurdu,» dedi. Cüzdanından bir kartvizit çıkarıp Harris'e uzattı. Kartın üzerinde şunlar yazılıydı:

Felsefe Doktoru

SIGISMUND WYER

National Geographic Derneği,

Washington, D. C., U.S.A.

Üyesi

Harris: «Bunu büyük bir itina ile saklayacağım,» karşılığını verdi.

(1) «Birinci Cihan Harbi sonrasında, Broadway'de, eksantrik mizacıyla tanınmış sahne vazı.»

(Çeviren: Mustafa YURDAKUL)

YAĞMUR ALTINDAKİ KEDİ

Otelde yalnız iki Amerikalı vardı. Odalarına gidip gelirken merdivenlerde rastladıkları insanların hiçbirini tanımıyorlardı. Odaları ikinci katta ve denizi görüyordu. Aynı zamanda parkı ve Savaş Anıtını da görüyordu. Parkı, büyük palmiyeler ve yeşil kanapeler süslüyordu, iyi havalarda burada daima sehpasının başında çalışan bir ressam bulunurdu. Palmiyelerin ve renkli cepheleri bahçelere ve denize bakan otellerin teşkil ettiği manzarayı sanatçılar beğenirlerdi, İtalyanlar uzak mesafelerden Savaş Anıtını görmeye gelirlerdi. Anıt bronzdandı ve yağmur yağıyordu. Palmiyelerin yapraklarından yağmur damlaları düşüyordu. Çakıl döşeli patikaların üzerinde yer yer gölcükler meydana gelmişti. Deniz, uzun dalgalar halinde gelip kıyıya çarpıyor, sonra tekrar kuvvet toplamak için geri çekiliyordu. Savaş Anıtının dikili bulunduğu alanda hiç otomobil kalmamıştı. Karşıdaki lokantanın kapısında bir garson bomboş alana bakıyordu.

Amerikalının karısı pencereden dışarıyı seyrediyordu. Tam pencerelerinin önünde, yeşile boyalı masalardan birinin altında bir kedi büzülmüş duruyordu. Üstüne yağmur damlamasını diye de devamlı küçülmeye çalışıyordu. Kadın :

«İnip şu kediyi alacağım.» dedi.

Kocası yattığı yerden: «Ben gideyim, teklifinde bulundu.

«Hayır, ben alacağım. Zavallı kedi, ıslanmamak için masanın altına sığınmaya çaballıyor.»

Adam, yatağın ayak ucunda, arkasına yerleştirdiği iki yastığa yaslanmış, kitabını okuyordu: «İslanma ama.» dedi.

Kadın aşağıya indi. Otel sahibinin yazıhanesi önünden geçerken, adam ayağa kalkıp kendisini selâmladı.

Masası yazıhanenin dipteki köşesindeydi. Adam yaşlı ve çok uzun boyluydu. Amerikalının karısı:

«Il piove,» (1) dedi. Otel sahibinden hoşlanmıştı.

«Si si, Signora, brutto tempo (2). Çok kötü hava.»

Adam, boş yazıhanede, masanın arkasında ayakta duruyordu. Amerikalının karısı onu beğenmişti.

Herhangi bir isteği büyük bir ciddiyetle dinleyişi, tavırlarındaki vekar hoşuna gitmişti. Kendisine hizmet etmek için gösterdiği istek ve otel sahibi olarak işini benimseyişi hoşuna gitmişti. Sonunda onun yaşlı ve olgun yüzünü ve iri ellerini de beğenmişti.

Bunları düşünerek, kapıyı açıp dışarıya baktı. Yağmur daha da şiddetlenmişti. Kauçuk pelerin giymiş bir adam, boş alanda lokanta doğrultusunda yürüyordu. Kedi, saçağın altını izleyerek sağ tarafa kaçmış olmalıydı. Kadın kapıda durduğu esnada, arkasından bir şemsiye açıldı: Odalarına bakan hizmetçiydi.

Gülümsemi ve İtalyanca: «İslanmayınız, efendim.» dedi. Muhakkak ki onu otel sahibi göndermişti.

Hizmetçinin tuttuğu şemsiyenin altında, çakıl döşeli patikada kendi pencerelerinin altına kadar yürüdü. Masa yerinde duruyordu. Yağmurla yıkanmış ve yeşil boyası temizlenmişti. Ama kedi görünürde yoktu.

Kadın pek üzüldü. Hizmetçi:

«Ha perduto qualche cosa, Signora?» (3) diye sordu

«Burada bir kedi vardı.»

«Sì, il gatto.» (4)

Hizmetçi güldü: «Yağmur altında kalmış bir kedi mi?»

«Evet, masanın altındaydı. O kadar istemiştik ki... Bir kedi istemiştik.»

Amerikalı kadın İngilizce konuştuğu zaman, kızın yüz hatları geriliyordu.

«Gelin Signora,» dedi. «İçeri girelim. Islanacaksınız.»

«Evet, doğru.»

Kumluk patikadan geçip otele girdiler. Hizmetçi şemsiyeyi kapamak için dışarda kaldı. Amerikalının karısı yazıhanenin önünden geçerken, otel sahibi tekrar eğildi. Kadının içinde sanki bir şey burkuldu. Adamın karşısında kendini hem çok küçük, hem de çok önemli hissetti. Bir an için, kendisinin fevkalâde önemli bir insan olduğu duygusuna kapıldı. Merdivenlerden çıkıp odaya girdi. George yatağa uzanmış, kitap okuyordu. Gözleri dinlensin diye kitabı bırakıp, sordu :

«Aldın mı kediyi?»

«Hayır, gitmiş.»

Kocası: «Hayret,» dedi, «nereye gider.» Sonra kalkıp oturdu.

«O kadar istiyorum ki, o kediyi. Bilmem neden, şu zavallı kediyi çok istedim. Biçarenin dışarda yağmur altında kalması hiç de hoş değil...»

George tekrar okumaya başlamıştı.

Kadın gidip tuvalet masasındaki aynanın karşısına oturdu. Eline bir ayna alıp kendisini incelemeye koyuldu. Önce bir yandan, sonra öbür yandan profilini, daha sonra da, arkadaki saçlarını ve ensesini gözden geçirdi. Tekrar profiline bakarken kocasına sordu :

«Saçlarımı uzatsam daha iyi olmaz mı dersin?»

George karısının ensesine, bir erkek çocuğunki gibi kısa kesilmiş saçlarına baktı :

«Böyle beğeniyorum,» dedi.

«Ben bıktım artık. Erkeğe benzemekten usandım.»

Kocası yataktaki durumunu değiştirdi. Deminden beri karısına bakıyordu: «Çok güzelsin.» dedi.

Kadın, elindeki aynayı tuvalet masasına bıraktı ve pencereye gidip dışarıya baktı. Hava kararıyordu.

«Uzun ve düz saçlarım olsun, istiyorum. Şöyle, büyük bir topuz yapayım... Yahut da bir kedim olsaydı.

Kucağımda okşardım, o da bana mırıldanırdı.»

Kocası, yattığı yerden: «Öyle mi?» dedi.

«Sofrada kendi gümüş takımlarımla yemek istiyorum... Masayı da mumlarla süsleyeyim. Sonra, bahar olsun istiyorum, uzun saçlarımı aynanın önünde tarayayım. Bir kedi istiyorum... Yeni elbiselerim de olsun istiyorum.»

«Eee, kes sesini de al bir şey oku,» dedi George ve tekrar kitabına daldı.

Karısı, pencereden dışarıya bakıyordu. Hava iyice kararmıştı, palmyelerin üzerine hâlâ yağmur yağıyordu.

«Hayır, bir kedi istiyorum. Kedi istiyorum. Hem de şimdi... Uzun saçlarım ya da diğer isteklerim olmasa bile, bir kedim olabilir ya...»

Kocası onu dinlemiyor, kitabını okuyordu. Kadının gözleri dışarda, artık ışıkları yanmış olan alandaydı.

Kapı vuruldu. George seslendi: «Avanti!» (5).

Başını kaldırıp baktı, kapıdaki hizmetçiydi. Elinde, göğsüne sımsıkı bastırıldığı kocaman kurşuni bir kedi vardı.

«Affedersiniz,» dedi. «Otel sahibi bunu Signora'ya vermeme söyledi.»

Çeviren: Mustafa Yurdakul

(1) «Yağmur yağıyor.»

(2) «Evet, evet, sinyorina fena hava. »

(3) «Bir şey mi kaybettiniz, sinyora?»

(4) «Evet, kedi.»

(5) «Giriniz!»

MR. VE MRS. ELLIOT

Mr. ve Mrs. Elliot, bir bebekleri olsun diye çok çalıştılar. Evlendikten sonra Boston'da ve vapurdaki yolculukları sırasında, Mrs. Elliot'un tahammül sınırı içinde, buna gayret ettiler. Gemide fazla uğraşamadılar, çünkü Mrs. Elliot pek hastaydı... Hastalandığı zaman, Birleşik Amerika'nın güney bölgesindeki kadınlar gibi hastalanırdı. Bütün güneyli kadınlar gibi o da, deniz tutması, gece yolculuğu ve sabahları erken kalkmak yüzünden hurdahaş olurdu.

Yolcuların çoğu onu Mr. Elliot'un annesi sanmıştı. Evli olduklarını bilen diğerleri ise hastalığını hamile oluşuna yoruyorlardı. Aslında kırk yaşındaydı, ama yolculuğa çıktıktan sonra, âdeta birdenbire yaşlanmıştı. Sahibi olduğu çay mağazası dolayısıyla kendisini uzun zamandan beri tanıyan Elliot, bir akşam üzeri onu öpmüş, derken birkaç haftalık bir ilâniâşk devresinden sonra evlenmişlerdi. O zamanlar gerçek yaşını göstermeyen Mrs. Elliot çok daha gençti.

Hubert Elliot, evlendiği zaman, Harvard'da hukuk uzmanlığı yapıyordu. Yılda on bin dolara yakın geliri olan bir şairdi. Büyük bir hızla çok uzun şiirler yazardı.

Yirmibeş yaşındaydı ve Mrs. Elliot'la evleninceye kadar hiç bir kadınla yatağa girmemişti. Safiyetini korumak istemişti. Bu suretle karısı, kendisinin de ondan istiyeyeceği kafa ve vücut iffetini verebilecekti... Hubert buna «dürüst yaşamak» adını veriyordu. Mrs. Elliot'u öpmezden evvel birçok kızlarla sevişmiş, ama temiz bir hayat sürdürdüğünü er veya geç onlara bildirmişti. Bunun üzerine, kızların hemen hepsi onunla ilgiyi kesmişlerdi... Kızların, iğrenç bir hayat sürmüş olan erkeklerle nişanlanıp evlenmeleri keyfiyeti ona nefret ve dehşet verirdi. Bir defasında, tanıdığı kızlardan birini, kolejde hep sınıf döndüğü malûm olan birisine karşı uyarmak istemiş ve başına çok nahoş bir olay gelmişti.

Mrs. Elliot'un adı Cornelia idi. Kendisine, Güney'deki ailesinin takma adı olan Calutina ismi ile çağırmasını kocasına öğretmişti... Evlenmelerinden sonra, Elliot, Cornelia'yı eve götürdüğü zaman annesi ağlamış, ama taşrada yaşayacaklarını söylediklerinden sükûnet bulmuştu.

Elliot, iffet ve safiyetini karısı için nasıl koruduğunu anlatınca, Cornelia onu her zamankinden çok kendine çekerek, ona: «Ah, sevgili, tatlı çocuk» diye hitap etmişti, iffetli olmasına Cornelia da iffetliydi: «Beni yine o şekilde öpsene» demişti. Hubert, bu şekilde öpmeyi arkadaşlarından birinin anlatmış olduğu bir hikâyeden öğrendiğini ona açıkladı. Tecrübesiyle övünürdü... Sonradan bunu birlikte ellerinden geldiği kadar geliştirdiler. Uzun uzun öpüşükleri bazı zamanlar Cornalia ona, hayatının safiyetini gerçekten kendisi için mi sakladığını sorar ve kocasının aşıkâne ifadeleri onu daima tatmin ederdi.

Önceleri, Cornelia ile evlenmek Hubert'in aklına bile gelmemişti. Ona asla bu gözle bakmamıştı. Yalnız kendisinin iyi bir arkadaşıydı. Ama günün birinde, dükkânın arka tarafındaki küçük odada gramofonla dansederlerken, Cornelia'nın kız arkadaşı dükkânın ön kısmına çıktığı sırada Cornelia onun gözlerinin içine bakmış, Elliot da onu öpmüştü. Evlenmeye ne zaman karar verdiklerini hiç hatırlamıyordu. Ama evliyediler işte...

Evlendikleri günün gecesini Boston'da bir otelde geçirdiler, ikisi de heyecanlıydı. Ama sonunda Cornelia uykuya dalmıştı. Hubert ise uyuyamadı... Sırtında, balayı seyahati için satın aldığı yeni «Jaeger» bornozu olduğu halde, birkaç defa otelin koridoruna çıkıp, bir aşağı bir yukarı gezindi... Yürürken, odaların kapıları önünde sıralanmış olan, büyük küçük, bütün pabuçlara göz gezdiriyordu. Bu hal kalbinin heyecanla çarpmasına vesile oldu. Hızla odasına koştu, ama Cornelia uyuyordu. Onu uyandırmaya kıyamadı. Çok geçmeden kendisi de sükûnet buldu ve derin bir uykuya daldı.

Ertesi gün Hubert'in annesine telefon ettiler. Bir gün sonra da Avrupa'ya gitmek için vapura bindiler. Vapurda bebek işine teşebbüs etmeleri imkân dahilindeydi, ve bir bebekleri olmasını dünyada herkesten çok istiyorlardı, ama Cornelia böyle bir şeye katlanamazdı.

Cherbourg'da karaya çıkıp, Paris'e gittiler. Orada da bir bebeğe sahip olmak için uğraştılar. Sonra yaz sömestr'i yapan bir üniversitesi bulunan ve gemide beraber yolculuk ettikleri bazı kimselerin de gitmiş olduğu, Dijon'a hareket etmeye karar verdiler.

Dijon'da ilgi çekici bir şey bulamadılar. Hubert durmadan birçok şiirler yazıyor, Cornelia da onları daktilo ediyordu. Şiirlerin hepsi de pek uzundu... Hubert, yanlış konusunda fazla titiz davranıyordu. Karısı bir tek yanlış yapsa, bütün bir sayfayı ona yeniden yazdırıyor, bunun üzerine Cornelia, oturup bir güzel ağlıyordu... Bununla birlikte Dijon'dan ayrılmadan önce bebek işine birkaç defa daha teşebbüs ettiler... Sonra Paris'e döndüler... Aslında vapurdaki ahbabları tekrar Paris'e gelmişti. Dijon'dan bıkmışlardı. Hem ne de olsa Harvard, Columbia ve Wabash'dan sonra, Cote d'Or'daki Dijon üniversitesinde okuduklarını söyleyebilirlerdi. Üniversite bulunsaydı eğer, çoğu, Languedoc, Montpellier veya Pergipnan'a gidecekti, ama oralar da pek uzak yerlerdi. Halbuki Dijon, Paris'ten sadece dört buçuk saat uzaktaydı, üstelik trenin restoranı da vardı.

Böylece, her zaman yabancılarla dolu bulunan Rotonde gazinosundan mümkün olduğu kadar uzakta, caddenin karşı tarafındaki Cafe du Dome'da birlikte birkaç gün kaldılar. Sonra Elliot'lar NewYork Herald'ın bir ilânı aracılığıyla Touraine'de bir şato kiraladılar. Elliot, şiirlerini beğenen birçok dostlar edinmişti. Karısı, bu şiirleri Boston'a çay mağazasındaki kız arkadaşına göndermesi için ona ısrar ediyordu.. Sonradan arkadaşı da yanlarına gelince, Mrs. Elliot'un yüreği hayli ferahladı. Birlikte bol bol sağladılar... Pek eski bir güneyli ailenin kızı olan arkadaşı, Cornelia'dan birkaç yaş büyüktü ve onu «şekerim» diye çağırıyordu. Kendisine «Hubie» diyen Elliot'un dostları ile birlikte üçü, Touraine şatosuna gittiler... Gördüler ki Touraine de tıpkı Kansas gibi dümdüz ve pek sıcak bir ülkeydi. Elliot'un hemen hemen bir kitaba yetecek kadar şiiri birikmişti. Onları Boston'da bastıracaktı. Teklif mektubunu göndermiş ve bir tâbi ile kontratını yapmıştı bile...

Kısa bir zaman sonra dostları Paris'e taşınmaya başladılar. Artık Touraine'in ilk günlerdeki zevki kalmamıştı... Bu defa; zengin, genç ve bekâr bir şairle birlikte Trouville civarına, deniz kıyısındaki bir mesire yerine gitmişlerdi. Hepsi de pek mutluydular...

Elliot, Touraine'deki şatoda kaldı. Çünkü onu bütün yaz için kiralamıştı. Mrs. Elliot'la birlikte, büyük ve sıcak yatak odasındaki geniş yatakta bir bebekleri olsun diye çok uğraştılar. Mrs. Elliot, daktiloda «on parmak usulü» öğreniyordu. Ama, sür'at arttığı ölçüde daha çok hata yapıldığını gördü. Bunun üzerine yazıların hepsini kız arkadaşı pratik metoduyla yazmaya başlamıştı. Çok temiz ve ehliyetli yazıyor ve görünüşe göre bu işten zevk de alıyordu.

Elliot beyaz şarap içmeye alışmıştı. Kendi odasında ayrı yaşıyordu. Geceleri durmadan şiir yazıyor, sabahları ise bitkin görünüyordu. Artık, Mrs. Elliot'la arkadaşı, ortaçağ üslûbundaki o büyük yatakta birlikte yatıyorlardı. Akşam yemekleri için, ılık ikinci rüzgârı esen bahçede hep birlikte oturuyor, Elliot beyaz şarabını içerken, Mrs. Elliot arkadaşı ile sohbet ediyordu. Kısaca hepsi de pek mutluydu...

Çeviren : Mustafa Yurdakul

BİR GÜNLÜK BEKLEYİŞ

Pencereleri kapamak üzere odaya girdiğinde biz hâlâ yatakta idik. Baktım keyifsizdi. Titriyordu, yüzü bembeyazdı, hareket ederken bir tarafı ağrıyormuş gibi usulca yürüyordu..

«Neyin var, Schatz?»

«Başım ağrıyor.»

«Yatsan iyi edersin.»

«Hayır. Hasta filân değilim.»

«Haydi yatağa. Giyineyim de bakayım sema.»

Ama aşağı indiğim zaman o giyinik, ocağın yanında oturuyordu. Dokuz yaşındaki oğlum oldukça hasta ve halsiz görünüyordu. Elimi alınına koyduğum vakit ateşi olduğunu biliyordum.

«Haydi yukarı, yatağa,» dedim, «hastasın.»

«Bir şeyim yok,» dedi.

Doktor geldi. Çocuğun derecesini aldıktan sonra ona:

«Ne kadar ateşi var?» diye sordum.

«Yüz iki.»

Doktor, aşağıda, nasıl verileceğini anlatan bir talimatname ile birlikte değişik renkli kapsüller içinde üç türlü ilaç bıraktı. Biri ateş düşürmek içindi, öteki müshildi, üçüncüsü de midedeki ekşiliği tedavi edecekti.

Doktor, grip mikroplarının varlığı mide ekşimesiyle ilgilidir, dedi. Soğuk algınlığından gelen hastalıklar konusunda her şeyi bilmiş gibi bir hali vardı, eğer derece 104 ün üzerine çıkmazsa hiç endişe edilecek bir şey olmadığını söyledi. Bu, hafif bir gripti ve eğer zatürree önlenirse hiç bir tehlike yoktu.

Odaya döndüm, çocuğun derecesini, çeşitli kapsüllerin verilme zamanlarını bir yere not ettim.

«İster misin sana bazı şeyler okuyayım?»

«Peki. Eğer istersen okumak,» dedi. Yüzü bembeyaz, gözlerinin altı siyah siyahtı. Yatakta boyu boyuna uzanmış yatıyordu, olup bitenlere karşı hiç ilgisi yokmuş gibiydi.

Korsanların Macerası adlı kitabından okumaya başladım: Ama oğlumun okuduklarımı izlemediğini biliyordum.

Yüksek sesle Howard Pyle'ın Korsanlarını farkedebiliyordum.

«Kendini nasıl hissediyorsun?» diye sordum. «Aynı şekilde hep.» dedi.

Yatağının ucuna iliştim, başka bir kapsül verme vaktini beklerken kendi kendime okumaya devam ettim. Onun tabii olarak uykuya dalması gerekirdi, ama o gözlerini garip bir şekilde yatağın ayak ucuna dikmiş, öyle yatıyordu.

«Neden uyumaya çalışmıyorsun? İlâç için uyandırırım seni.»

«Uyanık olayım, daha iyi.»

Bir süre sonra: «Burada benimle oturmasan da olur, baba, eğer oturmaktan sıkılıyorsan.» dedi.

«Yoo, canım sıkılmıyor.»

«Hayır, eğer canın sıkılacaksa oturmasan da olur demek istiyorum.»

Galiba biraz saçmalıyordu, reçetede yazılı kapsülleri verdikten sonra, saat onbirde bir süre için odadan dışarıya çıktım. Parlak, soğuk bir gündü, her taraf donmuş kartabakasıyla kaplı idi, sanki bütün arazi, çayırılık buzla cilâlanmıştı. Buz tutmuş körfez boyunca şöyle kısa bir yürüyüş yapayım, dedim. Genç İrlanda av köpeğini yanıma aldım, ama donmuş arazide durmak veya yürümek güçtü, köpek kaydı sürünerek ilerlemeye çalıştı, ben iki defa yere düştüm, bir defasında elimden kaçırdığım tüfeğimi buzlu alanın ta öteki ucunda yakaladım.

Çıkıntılı, balçık bir tepenin yamacında bir bildircin sürüsü kovaladık. Sürü tepenin ötesinde gözden kaybolurken ben iki bildircin vurdum. Sürüden bazıları ağaçlara konmuştu, ama büyük bir kısmı çalıların arasına dağılmıştı, onları buldukları yerden ürkütüp uçurmak için birçok defa buzla örtülü çalı siperlerine atlamak gerekmişti. Kımıldamadan durduğumuz vakit de ateş etmek, veya buz tutmuş, yay gibi kasılmış çalıları yarıp dışarı çıkmak kolay değildi. İki tane vurdum, beşini iyi nişan alamamak yüzünden kaçırdım. Eve yakın bir bildircin sürüsü bulduğumdan memnun ve bildircinlerin sayıca diğer günlere yetecek kadar da bol olduğunu düşünerek mutlu, evin yolunu tuttum.

Evde, çocuğun, odasına kim girmek isterse istesin reddettiğini söylediler.

«İçeri giremezsiniz,» diyormuş. «Neyim varsa var, sizleri ilgilendirmez.»

Yukarıya, yanına çıktım ve onu nasıl bıraktıysam aynı durumda buldum; yüzü beyazdı, yalnız yanakları ateşten kızarmıştı, bakışları eskisi gibi yatağın ayak ucuna saplanmıştı.

Derecesini aldım.

«Ne kadar?»

«Yüz civarında.» dedim. Yüz iki ve onda dördtü.

«Yüz ikiydi.» dedi.

«Kim söyledi?»

«Doktor.»

«Derecede hiçbir şey yok.» dedim. «Üzülecek hiç bir taraf yok.»

«Üzülmiyorum,» dedi, «ama düşünmemek elimde değil.»

«Düşünme,» dedim. «Aldırma sakın.»

«Aldırmıyorum!» dedi ve gözlerini karşıda sabit bir noktaya dikti. Bir şeye tahammül için kendini zorladığı belliydi.

«Haydi şunu su ile alıver.»

«Bir şeye yarayacak mı acaba?»

«Tabii yarıyacak.»

Oturdum, Korsanların Macerasını açtım, okumaya başladım, ama o beni dinlemiyordu; durdum.

«Acaba ne zaman öleceğim, biliyor musun?» diye sor du.

«Ne?»

«Ölmeme ne kadar kaldı?»

«Ölmeyeceksin. Ne oluyor sana böyle?»

«Oh, evet, öleceğim. Yüz iki derken duydum doktoru.»

«Biliyorum, ölür. Fransada iken okulda, çocuklar bana söylemişlerdi, kırk dört oldu mu derecen yaşayamazsın. Benimki yüziki.»

Sabahın dokuzundan beri bütün gün ölümü beklemişti.

«Ah zavallı Schatz,» dedim. «Benim zavallı oğlum. Tıpkı mil ve kilometre gibi. Ölmeyeceksin. Bu başka termomerte. Öteki termometrede otuz yedi normaldir. Bunda doksansekiz.»

«Sahi mi?»

«Tabii.» dedim. «Tıpkı mil ve kilometre gibi. Biliyorsun, otomobille yetmiş mil yaptığımız zaman kaç kilometre yol almış oluruz? Tıpkı bunun gibi.»

«Oh.» diye ferahladı.

Yatak ucuna dikilen bakışları yavaşça gevşedi. Sonunda kendini sıkmadan vazgeçti. Ertesi gün çok halsiz di, önemsiz, küçük şeylere ağlaya ağlayıveriyordu.

Çeviren : Ferhan Oğuzkan

MİŞİĞAN TARAFLARINDA

Jim Gilmore, Hortons Bay'e Kanada'dan gelmiş ihtiyar Horton'dan demirci dükkânını satın almıştı. Jim, kalın bıyıklı, kocaman elli, kısa boylu, esmer bir adamdı. Nalbantlığına diyecek yoktu ama, deri önlüğüne bakan dahi ona nalbanttan başka her şey derdi. Demirci dükkânının üstünde oturuyor ve yemeklerini D.J. Smith'lerde yiyordu.

Liz Coates, Smith'lerde çalışmaktaydı. İri yarı, hayli temiz bir kadın olan Mrs. Smith, Liz Coates'in, tanıdığı kızlar içinde en düzenlisi olduğunu söylerdi. Mütenasip bacaklı Liz hep çizgili dokumadan önlükler takardı. Jim onun saçlarının daima derli toplu arkada toplandığına dikkat etmişti. Yüzünü hep gülümsediği için beğenirdi ama, şahsiyetini hiç düşünmezdi bile.

Jim'in Liz'in hoşuna gittiğini söylemek hiç de yalan olmazdı. Dükkândan gelişini beğeniyor ve çoğu kez mutfak kapısında boy göstererek yola çıkışını seyrediyordu. Liz onun bıyıklarını, güldüğü zaman görünen beyaz dişlerini ve nalbandı andırmayışını beğeniyordu. Smith'lerin Jim'i beğenmeleri, hoşuna gidiyordu. Bir gün kollarındaki siyah kıllardan ve evin dışındaki muslukta yıkanırken vücudunun yanmamış yerlerinin beyazlığından ne kadar hoşlandığını farkettiler. İçini burkan bir hoşlanıştı bu.

Hortons Bay köyü Boyne City ile Charleroi arasındaki ana caddede bulunan beş evden ibaretti. Büyük mağaza, ön duvarı ve belki de önünde bir araba ile postane, Smith'lerin, Strond'ların, Dillworth'ların, Horton'ların ve Van Hoosen'lerin evi. Kumlu yolun çevresinde evler büyük bir karaağaç korusu içindeydi. Yolun iki ucunda ekilecek arazi ve kereste ormanı, yukarı tarafında Metodist kilisesi, alt tarafında da şehir okulu bulunuyordu. Kırmızı boyalı demirci dükkânı okulun tam karşısındaydı.

Tepeden, kereste ormanının içinden koya doğru dik, kumlu bir yol iniyordu. Smithlerin arka kapısından göle kadar uzanan orman ile koyun öbür yakası görülmekteydi. İlkbahar ve yazın, Charleroi ile Mişigan gölü taraflarından esen rüzgârla beyaz köpük dolan parlak, mavi koyu seyretmeye doyum olmazdı.

Smith'lerin arka kapısından Liz gölde, Boyne City'ye doğru yola çıkmış mavunaları gözlerdi. Seyrettiği zaman ona yerlerinden hiç oynamıyorlarmış gibi gelirdi ama içeri girip de birkaç tabak daha kurulayıp tekrar dışarı çıktı mı, gözden kaybolduklarını farketmekte güçlük çekmezdi.

Liz'in artık akli fikri hep Jim Gilmore'daydı. Jim'se onu hiç umursamıyordu sanki. Smith'le dükkândan, Cumhuriyetçi partiden ve James G. Blaine'den sözedilerdi. Akşamları, ya ön odada «The Toledo Blade» ile «Grand Rapids» gazetelerini okur veya Smith'le birlikte fenerleri ellerinde, koyda zıpkınla balık avına çıkardı. Sonbaharda Smith, Charley Wyman ve Jim bir kamyon, bir çadır, yiyeceklerini, baltalarını, tabancalarını ve iki köpek alıp Vanderbilt'in arkasındaki çamlıklara geyik avlamaya gittiler. Gitmelerinden dört gün önce, Liz'le Mrs. Smith yanlarına alacakları yiyecekleri hazırladılar. Liz, Jim'e özel bir şey yapmak istemiş ama ilkönce Mrs. Smith'ten yumurtayla ün istemeye çekinmiş, sonra da dışardan alıp pişirse Mrs. Smith görür de kızar diye korkmuştu. Mrs. Smith'in aldıracağı yoktu ya! Ama Liz ne de olsa korkuyordu. Jim'in geyik avında olduğu süre içinde Liz'in akli fikri hep onunla meşguldü. Yalnızlık çekilecek şey değildi. Hayal kurmaktan uykusu kaçıyor, ama, bu da zevkti. Kendinden geçmek hoşuna gidiyordu.

Dönmelerinden bir gece önce uyuyamadı, daha doğrusu öyle sandı, çünkü, uyuyamadığını sanmakla gerçekten uyuyamamanın rüyadan farkı yoktu. Araba yolda belirince içi bir tuhaf oldu. Jim'i görünceye kadar bir türlü kabına sığamadı, içinde Jim gelince herşey yoluna girecekmiş, gibi bir duygu vardı. Araba dışarda, büyük karaağacın altında durunca Mrs. Smith'le Liz dışarı çıktılar. Gelenlerin hepsinin sakalları uzamıştı. Kamyonun arkasında ince, dik bacakları kenardan dışarı fırlamış üç geyik yatıyordu. Mrs. Smith kocasını öptü. Smith de ona sarıldı. Jim: «Merhaba Liz» deyip gülümsedi. Liz, Jim dönünce de ne olacağını tamamen bilmemekle birlikte, birşeyler umut etmekteydi. Beklediğini bulamamıştı. Gidenler dönmüştü işte o kadar. Jim geyiklerin üzerinden çuvaları kaldırırken Liz de onu seyrediyordu. Bir tanesi kocaman bir erkek geyikti. Yerinden kolay kolay kaldırılamayacak kadar katı ve ağırdu.

«Sen mi vurdun, Jim?»

«Hımm... Ne güzel değil mi?» Kurutma yerine götürmek üzere Jim geyiği sırtladı.

Charley Wyman o akşam yemeğe Smith'lerde kaldı. Charleroi'ya dönmek için çok geç olmuştu artık. Erkekler yıkandıktan sonra, ön odada yemeğin hazırlanmasını beklediler.

Smith'in: «Hiç bir şey kalmadı mı, Jimmy?» diye sorması üzerine Jim dışarı, ava giderken aldıkları bir fiçiyi getirmek üzere avludaki arabaya gitti. Dört galonluk bu fiçinin içinde sağa sola yalpa vuran pek az bir şey kalmıştı. Jim eve giderken şöyle bir içeyim dedi ama bu kadar büyük fiçiden içmek de hayli zordu. Birazını da gömleğinin önüne döktü. Jim'in fiçiyi döndüğünü gören iki adam da memnuniyetini belirtti. Smith'in isteği üzerine Liz bardakları getirdi. Smith de üç kocaman bardağı doldurdu.

«Şerefine, Smith.» dedi Charley Wyman.
«Benimki de koca geyiğe, Jimmy.»
«Bu da kaçırıklarımızın şerefine, Smith.» dedi Jim ve kadehi dikti.
«Tadı fena değil.»
«Bu aylarda böylesine kolay kolay rastgelinmez.»
«Bir tane dahaya var mısınız, çocuklar?»
«Varız ya.»
«Haydi yuvarlayın bakalım.»
«Bu, gelecek yılın şerefine!»

Jim kendini havalarda hissetmeye başlamış, viskinin tadını pek sevmişti. Rahat bir yatağa, sıcak yemeğine, dükkanına kavuştuğundan memnundu. Bir tane daha yuvarladı. Kafalarının biraz dumanlı olmasına rağmen, yemeğe geldikleri vakit erkeklerin hareketleri kibardı. Liz yemeği getirdikten sonra onlarla birlikte sofraya oturdu. Terbiye dairesinde yenen lezzetli bir yemektir. Yemekten sonra Liz'le Mrs. Smith sofrayı toplarken onlar gene ön odaya geçtiler. Sonra Mrs. Smith yukarı çıktı, Smith de peşinden gitti, Jim'le Charley hâlâ ön odadaydılar. Liz mutfakta, sobanın yanında oturmuş, kitap okuyor gibi duruyor ama Jim'i düşünüyordu. Daha yatmak istemiyordu, çünkü Jim'in nasıl olsa çıkacağını biliyor ve yatmaya giderken onu son haliyle bir defa daha görmek istiyordu.

Tam onu böyle düşündüğü sırada, Jim dışarı çıktı. Gözleri parlıyordu, saçları karmakarışıktı. Liz önüne, kitabına baktı. Jim geldi, sandalyesinin arkasında durdu, soluğunu duyabiliyordu, sonra ona sarıldı. Ellerin altında dolgun ve gergin göğüslerini, dik meme başlarını hissediyordu. Liz çok korkmuştu. Şimdiye kadar ona dokunan olmamıştı. Bir yandan da: «İşte, sonunda bana geldi. Gerçekten geldi.» diye düşünmekten de kendini alamıyordu.

Çok korkmuştu, ne yapacağını bilemiyor, kendini sıkışmış öyle duruyordu. O sırada Jim onu sandalyeye sıkıca yapıştırıp öptü. Keskin, sızlatan, acıtan bir duyguydu bu. Canı çıkacak sandı. Aralarında sandalye arkılığı olmasına rağmen Jim'i gene hissedebiliyordu. Artık dayanamıyacaktı, o sırada içinde bir şey kıpırdadı ve daha sıcak, daha tatlı bir his duydu. Jim onu iskemleye iyice bastırarak tutuyor, o da şimdi öpülmek istiyordu. Jim fısıldadı: «Hadi dışarı çıkalım.»

Liz mutfak duvarındaki çividen mantosunu aldığı gibi dışarı fırladılar. Jim kolunu Liz'in boynuna dolamıştı, iki üç adımda bir durup birbirlerine sokuluyorlar ve Jim onu öpüyordu. Görünürlerde ay yoktu. Bileklerine kadar kum içinde, ağaçlar arasından koydaki rıhtıma, depoya doğru iniyordu. Koy'un ilerisi âdeta simsiyahtı. Hava soğuktu, ama Liz Jim'le olduğu için bilâkis sıcaklık duyuyordu. Deponun kenarında oturdular. Jim, Liz'i kendine doğru çekti. Liz korkuyordu. Jim'in ellerinden biri elbisesinin içine uzandı, göğsünü okşadı. Öbür eli kucağındaydı. Çok korkuyor, Jim'in ne yapacağını kestiremiyordu ama boyuna ona sokulup durmaktan da kendini alamıyordu. Sonra kucağında hissettiği kocaman elin uzaklaşmasıyla bacağına doğru gitmesi ve yukarıya uzanması bir oldu.

Liz'in: «Yapma, Jim!» diye karşı koymasına rağmen el daha yukarı uzanmaktan geri kalmıyordu.

«Çek elini, Jim, yapma!» Ne Jim, ne de Jim'in kocaman eli hiç mi hiç aldırılmıyordu.

Sert tahtalar üstünde, Jim elbisesini kaldırmış, birşeyler yapmaya çalışıyordu. Korktuğu belliydi, ama istemediği de iddia edilemezdi. Ürkmesine rağmen Liz beklediğinin bir an önce olmasını istiyordu.

«Bırak, Jim, yapmamalısın!»

«Hayır, yapacağım. Sen de istiyorsun.»

«Hayır, Jim, istemem. Hem doğru olmaz. Ah, o kadar canım acıyor ki. Ah, Jim, Jim!»

Rıhtımın sert, kıymıklı ve soğuk tahtaları yetmiyormuş gibi, Jim'in de bütün ağırlığı üzerindeydi. Canı da epey yanmıştı. Jim'i üstünden itti. Kendini iyi duymuyordu. Her tarafı acıyordu. Jim hareketsiz uyuyordu. Yavaşça altından sıyrıldı, eteğini ve paltosunu doğrulttu, saçlarını düzeltmeye çalıştı. Jim ağız yarı açık uyuyordu. Liz uzanıp yanağından öptü. Hâlâ kendinde değildi. Kafasını biraz kaldırıp sarsınca Jim başını döndürüp yutkundu. Liz ağlamaya başlamıştı. Rıhtımın kenarına gidip suya baktı. Koydan doğru bir sis yükseliyordu. Üşüyordu. Çok mutsuzdu. Herşeyini kaybetmiş gibiydi. Tekrar Jim'in yattığı yere döndü ve emin olmak için Jim'i bir daha sarstı. Ağlıyordu.

«Jim,» dedi, «ne olur, Jim.»

Jim kımıldanıp biraz daha büzüldü. Liz mantosunu çıkardıktan sonra, eğilip Jim'i örttü. Mantonun kenarlarını iyice sıkıştırdı. Sonra gidip yatağına yatmak üzere, rıhtımdan eve doğru kumlu dik yoldan yürüdü. Koydan, ağaçlar arasından soğuk bir sis yükseliyordu.

Çeviren : Türköz Toga

KIZILDERİLİLER KAMPI

Göl kenarında karaya çekilmiş bir kayık daha duruyor, yanında iki kızilderili bekliyordu.

Nick ile babası kayığın arka tarafına oturduktan sonra kızilderililer kayığı ittiler, içlerinden biri kürek çekmek üzere içine bindi. George amca diğer küçük sandalın arkasında oturuyordu. Genç kızilderili onu da itip George amcayı götürmek üzere içeri atladı.

İki kayık da karanlıkta yola çıktı. Nick biraz ilerilerinde, sisler içinde kürek sesleri duyuyordu. Küreklerin sıklıkla suya vuruşundan kızilderililerin çabuk çabuk kürek çektikleri anlaşılıyordu. Nick babasının kolunda arkaya yaslanmıştı. Gölde seyahat ederken soğuk daha çok hissediliyordu. Sandallardaki kızilderili de çok acele ediyordu ama sis arasında seyreden öteki kayık hep daha ilerdeydi.

«Nereye gidiyoruz, baba?» diye Nick sordu.

«Kızilderililerin kampına. Kızilderili bir kadıncağız çok hastaymış.»

«Ya!

Karşıya geçtikleri vakit öbür sandalı karaya yanaşmış bir halde, George Amca'yı da karanlıkta purosunu içer buldular. Genç kızilderili sandalı adamakıllı karaya çekti. George Amca ikisine de birer puro uzattı. Fener taşıyan genç kızilderilinin peşisıra çiyden sırlıklam olmuş çayırın içinden yürüdüler. Sonra ormana vardılar ve tepelere doğru çıkan, kütüklerin taşıdığı yolun başındaki bir patikayı izlediler. Yolun iki tarafındaki ağaçlar kesildiği için, kütüklerin taşıdığı bu yol daha aydınlıktı. Genç kızilderili durup fenerini söndürdükten sonra hepsi gene yola düzuldüler.

Bir dönemece geldiklerinde karşılarına havlayan bir köpek çıktı. İlerde, ağaç kabuklarını soyan kızilderililerin barındıkları kulübelerin ışıkları seziliyordu. Bir sürü köpek daha peyda oldu. Kızilderililer hayvanların topunu birden gene kulübelere doğru kovaladılar. Yola en yakın kulübenin penceresinde ışık, kapısında da lâmbayı tutan ihtiyar bir kadın bulunuyordu.

İçerdeki tahta ranza üstünde genç bir kızilderili kadın yatmaktaydı. İki gündür doğurmaya çalışıyor, kampın bütün ihtiyar kadınları da ona yardım ediyordu. Erkekler ise kadının feryatlarını işitmek ve sessizlik içinde sigaralarını tüttürmek için yolun üst tarafına gitmişlerdi. Tam Nick ile iki kızilderili, babası ve George Amcanın arkasından, kulübeye girmek üzere iken kadının çığlıkları gene işitildi. Yorganın altında şişkin karnı belli olan kadın, başını bir tarafa çevirmiş alt ranzada yatıyordu. Yukarı ranzada ise üç gün önce ayağını balta ile adamakıllı kesmiş olan kocası vardı. Adamcağız pipo içiyordu. Odanın kokusu insanın burun direğini sızlatacak kadar ağırdı.

Nick'in babası sıcak su istedi. Su sobanın üstünde ısınırken Nick'le konuşmaya başladı.

«Bu kadının çocuğu olacak, Nick.»

«Biliyorum.»

Babası, «Bilmiyorsun,» diye devam etti. «Beni dinle. Şimdiki durumda doğum sancısı çekiyor denir. Çocuk doğmak, kendisi doğurmak, bütün adaleleri de çocuğu doğurtmak istiyor, işte bağırmasının sebebi bu.»

«Anlıyorum.»

Tam o sırada kadın gene bağırdı.

Ah baba, bağırmasına engel olacak bir şey veremez misin?»

Babası, «Hayır,» dedi. Yanımda hiç uyuşturucu ilâç yok. Zaten bağırması önemli değil. Ben duymuyorum bile, önemsiz olduğu için.»

Üst ranzada yatan adam duvara doğru döndü.

Mutfaktaki kadın suyun ısındığını işaret edince Nick'in babası mutfağa gitti. Büyük güğümden suyun hemen hemen yarısını bir leğene boşalttı, kalan suya da bir mendilden çıkarttığı şeyleri koydu.

«Bunların kaynaması gerek.» dedikten sonra leğendeki sıcak suyun içinde kampdan getirdiği bir kalıp sabunla ellerini yıkamaya başladı. Nick bahasının birbirini ovuşturur köpüklü ellerini seyrediyordu, iyice yıkanırken anlatıyordu da:

«İşte Nick, çocuklar hep başaraflarıyla doğarlar ama tersi de oluyor. Bu durum herkesçe hayli sıkıntı verir. Belki de bu kadını ameliyat etmem gerekecek. Birazdan anlarız.»

Elleri tamam olunca içeri girip işe koyuldu.

«Yorganı çekiver, George,» dedi, «elimi sürmeyeyim daha iyi.»

Daha sonra, ameliyat ederken, George Amca ve üç kızilderili adam kadını tutuyordu. Kadın George Amcanın kolunu ısırıp, George Amca da, «Vay kâfir kadın!» diye haykıranca onu getiren genç gülmekten kendini alamadı. Nick leğeni tutmakla babasına yardım ediyordu. Bütün bunlar epey sürdü.

Sonunda babası çocuğu aldı. Soluk alabilmesi için arkasına vurup ihtiyar kadına uzattı.

«Bak, Nick, oğlan.» dedi. «Nasıl sen de doktor olmak ister, misin »

«İsterim.» Babasının ne yaptığını görmemek için basını çevirmişti.

Babası, «Tamam, işte bu da oldu.» dedi ve leğene birşey koydu.

Nick hiç o taraflı olmadı.

«Şimdi, birkaç dikiş yapmak gerek Nick, sen buna bakıp bakmamakta serbestsin. Yardığım yeri dikeceğim, hepsi o kadar.»

Nick bakmadı. Merakı çoktan geçmişti.

Babası işini bitirip doğrulunca, George Amcayla üç adam da rahat bir nefes aldı. Nick leğeni mutfağa götürdü.

George Amca kolunu gözden geçirdi. Genç kızılderili hâla gülüyordu.

«Oraya biraz oksijen koyalım, George.» dedi doktor.

Hastanın üzerine eğilmişti. Kadın şimdi sakinleşmişti? Gözleri kapalı, yüzü solgundu. Çocuktan, neler olup bittiğinden hiç haberi yoktu.

Doktor ayağa kalkarak: «Ben sabaha dönerim.» dedi. «St. Ignace'tan gelecek hastabakıcı öğlene doğru burada olur, beraberinde ihtiyacımız olan her şeyi de getirecek.»

Futbolcuların maçtan sonra giyinme odasında oldukları gibi kendini neşeli ve konuşkan hissediyordu.

«Bunu Tıp mecmuasında yazmalı, George,» dedi. «Çakıyla sezeryan ameliyatı yapmak, sonra da kedi barsaklarıyla dikmek.»

George Amca duvara yaslanmış koluna bakıyordu.

«Ah, sen büyük adamsın.»

«Bir de mağrur babaya bakalım. Böyle ufak olaylardan çoğu kez en çok onlar heyecanlanırlar. Doğrusu adamcağız hiç sesini çıkarmadan pek güzel dayandı.»

Kızılderilinin başından battaniyeyi çekti. Parmakları ıslanmıştı. Elinde lâmbayla alttaki ranzanın kenarına basarak uzandı baktı. Kızılderilinin yüzü duvara dönüktü. Bir kulağından öbür kulağına kadar boğazı yarılmıştı. Vücudunun ranzayı çökerttiği yerde kandan bir havuz meydana gelmişti. Başı sol kolunun üzerinde, açık jilet de dikine battaniyenin üstünde duruyordu.

Doktor: «Nick'i dışarı çıkar, George.» dedi.

Halbuki gerek yoktu artık. Çünkü Nick, mutfak kapısında dururken, babasının bir elinde lâmbayla üst ranzada uzanışını, kızılderilinin başını düzeltisini, herşeyi görmüştü.

Kütüklerin taşındığı yoldan göle doğru yürürlerken ortalık aydınlanmaya başlamıştı.

Babası, bütün neşesi bitmiş. «Seni de sürüklediğime çok üzüldüm, Nick.» dedi. «Sana göre dayanılmaz şeyler bunlar.»

«Kadınlar doğururken hep bu kadar sıkıntı çekerler mi »

«Yok, hayır, bu apayrı bir olaydı.»

«Adam niye kendini öldürdü, baba?»

«Bilmem, Nick, dayanamadı herhalde»

«Kendini öldürenler çok mu, baba?»

«Pek o kadar değil, Nick.»

«Ya kadınlarda?»

«Hemen hemen hiç.»

«Hiç mi?»

«Eh, arada sırada.»

«Baba?»

«Efendim.»

«George Amca nereye gitti?»

«Gelir merak etme.»

«Ölmek zor mu, baba?»

«Yo, çok kolay sanıyorum. Adamına göre.»

Sandalda Nick arka tarafta oturmuş, babası kürek çekiyordu. Tepelerin arkasından güneş yükselmekteydi.

Bir balık sudan sıçrayıp bir daire çizdi, Nick elini suya daldırmıştı. Sabahın ayazında su ılık gibi geliyordu.

Şafak sökerken, babası kürek başında, kendi de sandalın arkasında oturduğu şu anda, sanki hiç ölmeyecekmiş gibi bir duygu vardı içinde.

Çeviren : Türköz Toga

BİZİM PEDER

Şimdi düşünüyorum da, babam galiba şişman olmak için yaratılmıştı. Hani şurada burada gördüğümüz tombul, tostoparlık kimseler yok mu onlardan. Ama hayatının son zamanlarından başka hiçbir vakit de bu hale gelmemişti. Yalnız engelli koşulara katıldığından bunlarda da ağırlığın pek önemi olmadığından, sonuna doğru biraz kilo almasında kendi suçu yoktu, iki atlet fanilanın üzerine muşamba gömleğini, onun üstüne de kocaman bir ceket geçirince, beni de alıp öğle sıcağında koşmaya gittiğimiz günler aklıma geliyor da... Güneşin dahi yeni yükseldiği ve her tarafın çiy bulandığı, sabahın saat dördünde Torino'dan döner, bir taksiyle ahıra gider, sonra Razzo'nun atlarından biriyle şöyle bir dolaşmaya çıkardı. Döndüğünde ben çizmelerini çeker çıkarırdım, o da yumuşak ayakkabılarını giyip bütün o süeterleri sırtına geçirdikten sonra yola düzülürdük.

Cokeylerin giyinme odası sonra parmaklarının ucunda bir aşağı, bir yukarı dolaşarak: Haydi bakalım, vakit tamam,» derdi.

İlk önce sahanın içinde, belki de bir defa, o başta şöyle hafif koşarak bir dolaşırdık. Sonra kapıdan çıkar ve San Siro'dan ayrılan iki kenarı ağaçlı yolların biri boyunca, ilerlerdik. Yola çıkınca ben, hem de adamakıllı koşarak ondan önde giderdim. Arkama baktığımda, onun ağır ağır beni izlediğini görürdüm. Az sonra tekrar bir göz atardım. İşte terlemeye başlamıştı bile! Hem de ne ter, ama gene de arkamsıra yoluna devamdan geri kalmazdı. Göz göze gelince gülümser: «Öyle terliyorum ki!» derdi. Bizim peder bey gülünce ona bakanlar da gülmekten kendilerini alamazdı. Dağlara doğru koşmaya devam ederdik. O sırada babamın, «Hey Joe!» diye seslenişini işitip başımı döndürdüğümde, belindeki havluyu boğazına sarmış, bir ağacın altında oturduğunu görürdüm.

Dönüp ben de yanına çökerdim. Cebinden çıkardığı bir iple yüzünden şıpır şıpır terler damlaya damlaya atlardı. Güneş altında, beyaz toz dumanının kapladığı yolda bir aşağı, bir yukarı atlaması görülecek şeydi. Bizim pederin atlarken seyrine doyum olmuyordu. Hem hızlı hızlı, hem yavaş, ama biçimli atlardı. Beyaz öküzlerin çektiği arabalar yanında şehre giden yayaların durup bize bakmaları hiç de şaşılacak şey değildi. Muhakkak ki adamcağıza kaçık gözüyle bakıyorlardı. O da, şaşkınlıktan ağızları açık kalıncaya kadar ipi hızla çevirir, çevirirdi. Sonunda adamlar öküzlerim üğendireleriyle dürtükleyip tekrar yollarına revan olurlardı.

Güneş altında çalışmasını seyrederken onu ne kadar çok sevdiğimi hissedirdim. Hem öylesine uğraşır ki! En sonunda, terler yüzünden su gibi akıncaya kadar hızlı hızlı döndürdüğü ipi ağaca asıp benim yanıma gelir oturur; boynunda sarılı süeteri ve havlusu ile ağaca yaslanırdı.

«Bunlar vallahi cehennem azabı, Joe,» der, arkaya dayanır, gözlerini kapayıp derin derin soluk alırdı.

«Gençliğe benzemiyor.» Sonra kalkar ve daha adamakıllı rahatlamadan ahırlara doğru gene yola düzülürdük. İşte kilo almamanın çaresi buydu. En büyük üzüntüsünü de bu mesele teşkil ediyordu.

Hemen hemen her cokey, istediği kadar ata binerek kilo verebilirdi. Bir cokey her binişte bir kilo kaybeder. Ama bizim peder bir tuhaftı ve bütün o sporları yapmadan bir türlü kilo veremiyordu.

Hani atlar için ben de deli oluyordum ya. Yarışlarda sahaya çıkıp koşmalarında ve sonunda kazanmalarında insanın içini saran bir şey var. Üstlerinde cokeylerin dizginleri sıkı sıkı tutuşlarının, sonra arada bir biraz hızlanmaları için azıcık gevşetmelerinin, tadına doyum olmaz. Hele manianın önüne geldiler mi, artık heyecandan nefesim dururdu. Özellikle büyük yeşil çayırı, uzakta gözüken dağlarıyla San Siro'da, hareket işaretini veren kocaman kamçılı şişman cokeyle sıraya girmeye hazırlanan diğer cokeyler, sonra zil çalar çalmaz hepsinin yığın halinde ileriye atılmaları ve yavaş yavaş dağılmaya başlamaları görülecek şeylerdi. Bir sürü atın ok gibi ileri fırlayışını tahmin edersiniz değil mi? Eğer, dürbün elde, tribündeyseniz bütün göreceğiniz hepsinin birden ileriye atılmasıdır. Zil sanki asırlardır çalıyormuş gibi gelir. Sonra bir bakarsınız ki, dönüp gelmişler bile. Bana göre bu manzaranın eşi emsali bulunamazdı. San Siro'da bir gün, Buzoni hesabına ata binen ufak tefek Regolinin tartıldıktan sonra, çayırdan geçip kamçısıyla çizmelerine vura vura bara soğuk bir şey içmeye gidişini, bizim pederin de eyeri koltuğunun altında, yüzü kıpkırmızı, küçük gelen elbiseleriyle tartı yerinden çıkışını ve barda da sakın sakın bir çocuk saflığıyla duran Regoli'yi seyredişini hatırlıyorum da... Begoli'yle aralarında bir şey geçti zannıyla, «Ne oldu, baba?» diye sormuştum da, tekrar Regoli'ye bakmış ve: «Hay Allah kahretsin!» diyerek giyinme odasına doğru gitmişti.

Belki de Milano'da kalıp Milano, Torino yollarında koşmamız daha hayırlı olacaktı, çünkü dünyada iki kolay yol varsa, o da bu ikisidir. Bir seferinde herkesin «yaman bir manialı yarış» demekte tereddüt etmediği bir koşudan sonra bizim peder kazananlara ait bölümde attan inerken: «Çocuk oyuncuğu bunlar, Joe,» demişti. Bir defa sormuştum da, «Bu yol sanki kendi kendine koşuyor. Zaten maniaları tehlikeli yapan gittiğin hızdır, Joe. Burada sürat yok, pek kötü manialar da yok. Ama unutma, her zaman tehlikeyi yaratan sürattir, manialar değil!» diye izah etmişti.

San Siro'nun gördüğüm yollar içinde en fevkalâdesi olmasına rağmen peder beye göre bu, hemen hemen haftanın her günü Mirafiore ile San Siro arasında atla mekik dokumak, gece aşırı da tren yolculuğuyla bir işkenceydi.

Ama bizim peder bir gün giyinme odasında sokak elbiselerini değişirken şöyle demişti: «Bunların hiç birisine at denmez, Joe, Paris'te böylelerinin topunu birden derileriyle tırnakları için öldürürler.» İşte bunu, son yüz metreden onu şişeden mantar çıkarır gibi ileri fırlatan Lantorha'yla, Premio Commercica yarışını kazandığı gün söylemişti.

Tası tarağı toplayıp İtalya'dan ayrılmamız Premio Commercica'dan hemen sonraydı. Bizim peder, Holbrook ve mendiliyle yüzünü silip duran şişko bir cokey. Galleria'nın bir masasında münakaşa ediyorlardı. Fransızca konuşuyorlar ve nedense ikisi de bizim pedere çıkışyordu. Sonunda, babam hiç söz etmeden öylece oturup Holbrook'a baktı. Onlarca ilk önce biri, sonra öbürü ve şişko hep Holbrook'un sözüne karışarak hâlâ babama hücum ediyorlardı.

Babam, Holbrook'tan gözlerini ayırmadan bana iki soldı uzatarak: «Gidip bir Sportsman aliver, Joe.» dedi. Ben de Galleria'dan çıktım, Scala'ya kadar yürüdüm. Gazeteyi alıp döndüğümde, sandalyesinde arkaya yaslanmış, dalgın dalgın kahvesine bakıp kaşığıyla oynayan babamı rahatsız etmemek için biraz geride durdum. Holbrook'la şişko cokey ayaktaydılar. Şişko cokey mendiliyle yüzünü silmeye devam ediyordu. Biraz daha ilerledim. Babam sanki o ikisi orada değilmiş gibi, «Dondurma ister misin, Joe?» dedi. Holbrook babamı süzüp yavaş yavaş, ama ne söylediğini bilerek: «Alçak!» dedi. ikisi de masalar arasında dolaşarak dışarı çıktılar.

Babam orada oturup kalmış, bana âdeta gülererek bakıyordu, ama yüzü bembeyaz, hasta gibiydi. Bense korkuyordum, içim bir tuhaf oluyordu. Bir şeyler döndüğünü seziyor ve birisinin babama alçak deyip de ağzının payını almamasına şaşıyordum. Peder Sportsman'i açıp bir süre manialı koşulara göz gezdirdikten sonra: «Bu dünyada bir çok şeyleri sineye çekmek gerek, Joe.» dedi. Üç gün içinde bavula veya çantaya sığmayacak her şeyimizi Turnar ahırları önünde haraçmezat satıp Torino treniyle Milano'dan Paris'e doğru yola çıktık.

Sabah karanlığında, babamın Gare de Lyon olduğunu söylediği, Paris'in pis uzun bir istasyonuna vardık. Milano'dan sonra adamakıllı, büyük şehirdi Paris. Milano'da halk, bütün tramvaylar bir yere gider, hiç karışıklık olmaz gibi gelirdi insana ama, Paris'te öyle değildi. Her şey hiç düzelme umudu olmadan hep karmakarışıklı. Ama zamanla sevmeye başladım, hiç olmazsa bir kısmını. Ne de olsa dünyanın en hatırı sayılır koşu yolları oradaydı. Bu koşular insana öyle bir güven veriyordu ki: Güvenilir tek varlık da her gün koşu neredeyse, ne olursa olsun, oraya giden otobüslerdi sanki. Paris'i hiç bir zaman adamakıllı öğrenemedim, çünkü bizim pederle ancak haftada bir iki defa Maisons'dan Paris'e iner, şehrin galiba en kalabalık yerlerinden olan Opera Meydanında Cafe de la Paix'de otururduk. Ama Paris gibi hatırı sayılır bir şehrin bir Galleria'sı olmaması tuhaf değil mi?

Biz de, Chantilly'deki gruptan başka herkesin oturduğu Maisons Lafitte'de Mrs. Meyers'in işlettiği pansiyona gittik. Maisons, hayatımda rastladığımı yaşanılacak yerler arasında en elverişlisiydi. Kasaba pek o kadar değildi ama, bir gölü ve uzun gün iki üç çocuk aylak aylak dolaştığımız bir ormanı vardı. Babamın bana yaptığı sapanla bir sürü şeyler vurmuştuk, içlerinde en kayda değeri ise, bir saksığandı. Bir gün Dick Atkinson sapanla bir tavşan vurmıştu. Tavşanı ağacın altına koyup biz de çevresinde yan gelmiştik. Dick, sigarasını çıkarmaya hazırlanıyordu ki, tam o sırada tavşanın sıçramasıyla çallıklara doğru seğırtmesi bir oldu. Ne kadar kovaladıysak yakalayamadık. Yarabbi, Maisons'da ne eğlenirdik! Mrs. Meyers öğle yemeğini yanıma verirdi, bütün gün evin semtine bile uğramazdım artık. Fransızca'yı da çabucak öğrendim. Kolaylığına diyecek yok.

Maisons'a gider gitmez, bizim peder lisans işi için Milano'ya yazdı. Gelinceye kadar da bir türlü rahat edemedi. Uzun gün, savaştan önce Paris'te koşulara katıldığı ve Maisons'da oturduğu zamanlarda tanıdığı kimselerle Cafe de Paris'de sohbet ederdi. Hem oturmaya da bol bol vakit vardı, çünkü cokeylerin yarış atı ahırlarındaki işleri sabah dokuzda biterdi. İlk grubu sabah saat 5,30'da koşuya çıkarırlardı. İkinciye de 8'de. Yani bu, erken kalkmak demektir ama, erken de yatılır. Hele cokey, başkası hesabına çalışıyorsa ata her canının istediği zaman da binemez. Ne olsa eğer çocuksa, sahibinin gözü hep üstündedir, değilse kendi kendini kontrol eder. Sizin anlayacağınız; bir cokeyin işi bitti mi, hep beraber Cafe de Paris'de, vermut veya seltz gibi bir içki önlerinde, iki üç saat otururlar, konuşurlar, hikâye anlatırlar, bahse girerler. Yani Milano'daki Galleria veya herhangi bir klüb gibidir burası. Yalnız pek Galleria'ya da benzemez çünkü, orada akın akın geçenler vardır, buradaysa kalabalık masaların çevresinde toplanmıştır.

Neyse, bizim pederin ruhsatını iki üç defa yazdıktan sonra, hiç söz etmeden gönderdiler. Şurada burada oyalanmasına rağmen, hiç bir kontrat da yapmadı. Herkesin saygısını, sevgisini kazanmıştı. Kahveye gittiğim her sabah, onu biriyle içer bulurdum, çünkü peder, tâ 1904'te St. Louis'deki dünya fuarında kazandıkları bir dolarlarını bile yanlarında taşıyan öbür cokeylere göre hayli cömert sayılırdı. George Bums'e takılmak istediği zaman hep böyle derdi. Ama sanki hiç kimse pederle kontrat yapmaya yanaşmıyordu denebilir.

Her gün koşular neredeyse Maisons'dan oraya otomobille giderdik, işte benim için en eğlenceli şey de buydu. Yazın sonunun ve Deauville'den atların geldiğini görünce keyfine diyecek yoktu artık. Gerçi bu

benim ormanda sürtünmeme engel oluyordu. Çünkü, Enghien, Teremblay veya St. Cloud'a gidip antrenmanları terbiyecilerin tribününden seyrederdik. Arkadaşlarla böyle gide gele yarışlar konusunda öğrenmediğim şey kalmadı. En hoş yanı da, bu eğlencenin her gün tekrarlanışıydı. St. Cloud'daki bir yarış aklımdan çıkmıyor. İki yüz bin franklık, yedi kişinin katıldığı, favorisi War Cloud ile hatırı sayılır bir yarıştı. Pederle çayıra, atları şöyle bir yakından seyretmeye gitmiştik. Böyle atlar görmemişsinizdir hiç. Bu, War Cloud dedikleri, yarış için yaratılmış diyebileceğiniz kocaman sarı bir attı. Ömrümde böylesine rastlamadım. Çayıra başı önünde gezdiriliyordu. Öyle güzeldi ki, yanından geçerken içim gitti. Böyle fevkalâde, yağsız, tam yarış atı yapısında at az bulunur doğrusu. Çayırın etrafında her adımını tartarak, ağır ağır, kendinden emin ve kolaylıkla yürüyerek dolaştı. Biraz morfin şırınga edilmiş, vahşi gözlerini açıp etrafa bakınan, titrek ikinci derece yarış atlarını andırıyordu bile. O kadar kalabalık vardı ki, ikinci geçişinde bacaklarından ve bir miktar sarı renkten başka bir şey göremedim. Babamın cokeylerin ağaçlar arasındaki giyinme odasına gitmek niyetiyle kalabalıktan sıyrılması üzerine ben de onu izledim. Orada da iğne atsan yere düşmezdi ama, kapıdaki melon şapkalı adamın bizim pedere işaret etmesiyle dışardakilerin seyrettikleri, içerdeki cokeylerin ise kiminin gömleğini giydiği, kiminin çizmelerini çektiği sıcak, ter ve ilâç kokan odaya biz de daldık.

Bizim peder gidip pantolonlarını giyen George Gardner'in yanına oturdu. Heyecanlanmasına sebep yoktu, çünkü George, bilebileceği gibi yanılabilirdi de. Sakin bir sesle: «Sonuç ne olacak dersin, George?» diye sordu.

George bir yandan dizliklerini iliklerken, ona doğru eğilip alçak sesle: «Kazanamayacak.» dedi.

Etraftan duyulmasını önlemek için iyice ona doğru yaslanan bizim peder sordu: «Peki, hangisi kazanacak?»

«Foxless,» dedi George, «kazanacak olursa bana bir iki bilet ayır.»

Bizim peder sakin sakin George'a bir şeyler söyledi. George'un yarı şaka, yarı ciddî: «Hiç oynama, daha iyi» demesi üzerine biz de içeriye seyre dalmış kalabalığı yararak yüz franklık müşterek bahis gişelerine doğru yürüdük. George, War Cloud'un cokeyi olduğuna göre, ortalıkta bir şeyler döndüğünü sezmek hiç de zor değildi. Yolda giderken başlangıç fiyatlarını yazan sarı bir tarife aldık. War Cloud 10'a 5, Cefisidote 1'e 3 ile ondan sonra geliyor. Listede beşinci gelen Foxless de 1'e 8 veriyordu. Bizim peder Foxless için 5000 ganyan ve 1000 plase yatırdıktan sonra da yarışı seyretmek üzere büyük tribünün arkasındaki merdivenlere doğru yürüdük.

Kalabalıkta adamakıllı sıkışmıştık, ilk önce uzun ceketli, yüksek gri şapkalı, elinde katlanmış kamçısıyla bir adam çıktı ve onu cokeyleri üstlerinde, seyislerin dizginlerinden tuttuğu atlar izledi. O koca sarı at, War Cloud, en önde çıktı. Bacaklarının uzunluğuna, yapısına, yürüyüşüne dikat etmeden ilk bakışta pek büyük görünmüyordu. Aman Yarabbi, böyle at hiç görmemiştik. Atla üstünde George Gardner, bir sirk müdürüymüş gibi gururla yürüyen yüksek gri şapkalı adamın arkasından ağır ağır ilerliyorlardı. Güneş altında aheste aheste ve sapsarı yürüyen War Cloud'un arkasından Tommy Archibald'ı bindiği güzel başlı siyah bir at ve ondan sonra da yavaş adımlarla tribünün ve tartı yerinin önünden beş at daha geçti. Bizim peder siyah atın Foxless olduğunu söyleyince şöyle alıcı gözüyle bir baktım. Pek kötü değildi ama, War Cloud'un tırnağına bile benzemiyordu.

Geçerken herkes War Cloud'u alkışladı, bağırdı, ama ata da diyecek yoktu hani. Hepsi birden öbür tarafa gittiler, çimenleri geçip gene baş tarafa döndüler. Dörtnala giderken de tribünlerden iyice görsünler diye sirk müdürü seyislere atları birbiri arkasından serbest bıraktırdı. Yarışın başlayacağı yere daha varmışlardı ki, gong işitildi. Oyuncak atlar gibi topu birden ileri atıldılar. Ben yarışı dürbünle izliyordum. War Cloud oldukça geride, doru bir at ise önde koşuyordu. Aşağı doğru gittiler, döndüler. Dörtnala önümüzden geçerlerken War Cloud gene arkadaydı; en önde düzgün adımlarla Foxless koşuyordu. Aman Yarabbi, yanımızdan geçişlerini, uzaklaştıkça küçülüşlerini, köşelerde bir yığın haline gelişlerini, sonra tekrar aralanışlarını seyretmek ne heyecan vericiydi, işte o zaman küfretmek, avazınız çıktığı kadar bağlamak: «Hay Allah kahretsin!» demek isterdiniz. Nihayet sonuncu turu da bitirip Foxless adamakıllı ilerde olduğu halde koşu yolunun düz kısmına geldiler. Herkes bir tuhaf olmuştu, «War Cloud» diye söyleniyordu. Onlarsa yolda dörtnala koşuyorlardı. Tam o sırada, dürbünün içine arkadaki yığından at başlı bir sarı ok fırladı. Etraftan çılgınca: «War Cloud!» sedaları yükseliyordu. War Cloud hayatımda gördüğüm her şeyden daha hızlı ilerliyor.

Foxless'a yaklaşıyordu. Ama Foxless de, üstünde habire kırbaç şaklatan cokeyiyle bir yağıt at ne kadar koşabilirse o hızla koşuyordu. Tam o sırada omuz omuza geldiler, ama War Cloud başı ilerde, o büyük sıçrayışlarıyla iki misli hızlı gidiyordu. Tam omuz omuzayken kazanma çizgisini geçtiler. Tabloda numaralar konduğu zaman, birinci iki numaraydı. Yani, yarışı Foxless kazanmıştı.

Bir tuhaf olmuştum, içim titriyordu. Birazdan hepimiz Foxless'in ne kazandığını öğrenmek üzere aşağı inmek için merdivenlere yığılmıştık. Vallahi yarışı seyrederken babamın Foxless'e ne kadar para

koyduğunu unutmuşum bile. Öylesine War Cloud'un kazanmasını istiyordum ki! Ama şimdi hepsi bittikten sonra kazanan tarafta olduğumuzu bilmek büyük bir sevinçti.

«Güzel yarıştı, değil ma, baba?» dedim.

Melon şapkası ensesinde, bana tuhaf tuhaf baktı. «George Gardner iyi cokeydir,» dedi. «War Cloud'un kazanmasına ancak böyle büyük bir cokey engel olabilirdi.»

Tabii işin içinde bir orostopolluk olduğunu hep biliyordum. Ama babamın böyle açık konuşması bir anda bütün heyecanımı söndürdü ve bir daha da, numaralar tahtaya yazılıp Foxless'in 10'a 67.50 getireceğini öğrendiğimiz zaman bile heyecanlanamadım. Etrafta herkes: «Zavallı War Cloud! Zavallı War Cloud!» diye bir şeyler söylüyordu. Keşke cokey olsaydım da, o alçağın yerine ata ben binmiş olsaydım diye düşünüyordum. George Gardner hakkında böyle düşünmem de şaşılacak şeydi çünkü, kendisini severdim, hem ne de olsa bize kazandırmıştı ama, bence gene de alçaktı.

O yarıştan sonra bizim pederin epey parası oldu ve Paris'e daha sık gelmeye başladı. Yarış Tremblay'de olursa Maisons'a dönüşte bizi Paris'te bırakmalarını söylerdi, ikimiz Caf6 de fa Paix'de oturur, geleni geçeni seyrederdik. Orada oturmak, hayli eğlenceliydi. Gidip gelen akın akın insanlar, şunu bunu satmak isteyen sürüyle çocuklar hiç eksik olmazdı. Bizim pederle orada etrafı seyretmenin keyfine doyamazdım. İşte en eğlendiğimiz zamanlardı bunlar. Çocuklar gelip bir düğmeye basınca sıçrayan tavşanlar satmak isterler, babam da onlarla şakalaşır. Bir İngiliz gibi Fransızca konuşurdu. Cokeyler hep bilindiğinden, bütün o çocuklar da kendisini tanırlardı. Hem biz de hep aynı masada otururduk da bizi orada görmeye alışmışlardı artık. Evlenecek kızlar listesi satan çocuklar, bastırınca içinden horoz çıkan lastik yumurtalar satan kızlar hepsi bulunurdu. Hele, üstünde Paris manzaralı kartlar satan yaşlıca biri vardı. Hiç kimse bir tane bile almazdı. Adamcağız dönüp paketin altından açık saçık resimli kartlar göstermeye başlayınca ne var ne yok kapış kapış giderdi.

Hay Allah, oradan geçen acayip insanları hatırlıyorum da... Tam yemek saati onlara yemek yedirecek birini arayan kızlar... Gelip bizim pederle konuşup şakalaşırlardı. Sonra benim başımı okşayıp giderlerdi. Bir defa yanımızdaki masada kızıyla oturup dondurma yiyen bir Amerikalı kadın vardı. Hep kıza bakıyordum, çok güzeldi. Gülümseyince o da bana gülümsemişti ama, hepsi o kadarla kaldı. Her gün annesiyle onu aradım. Konuşma çareleri buldum. Acaba tanıştıktan sonra annesi onu Auteuil veya Tremblay'e götürmeme izin verir mi diye düşündüm ama, bir daha da hiç göremedim. Neyse, konuşmanın da bir yararı olmayacaktı ya. Şimdi hatırladığıma göre, söze başlayacaktım: «Affedersiniz, bugün Enghien'de yarış hangi atın kazanacağını öğrenmek ister misiniz?» Belki de samimiyetimden şüphe ederek beni simsar sanacaktı.

Cafe de la Paix'de otururduk, pederle karşılıklı. Garsonla aramız çok iyiydi, çünkü babam viski içerdi. Fiyatı beş franktı ki, kadehler sayılınca adamakıllı bahşış demekti. Bizim peder şimdi her zamankinden çok içiyordu ama, artık ata da binmiyordu. Viskinin güya şişmanlamasına engel olduğunu söylüyordu. Ama ben gene de kilo aldığını farkediyordum. Maisons'daki eski grubundan ayrılmıştı. Benimle Bulvar'da oturmaktan pek hoşlanıyor gibiydi. Her gün de yarışlarda para kaybediyordu. Eğer o gün kazanmadıysa son yarıştan sonra masamıza gidinceye kadar düşünceli bir hal alır, ama birinci viskiyi içince gene eski neşesini bulmakta gecikmezdi.

Paris-Sport gazetesini okur, üstünden bana bakıp öbür masadaki kızdan bahsettiğim günü hatırlayarak: «Seninki nerde, Joe?» diye alay ederdi. Kıpırmızı olurdu, ama, onun için alaya alınmak hoşuma da giderdi. Memnun olurdu. «Gözünü aç, Joe,» derdi. «Bir gün gelir elbet.»

Bazı şeyler konusunda sorular sorar, ben fikrimi söyleyince gülerdi. Sonra kendisi anlatmaya başladı. Annem ölmeden evvel Mısır'da, St. Moritz'de buz üstünde ata bindiğinden, savaş sırasında Fransa'nın güneyinde at yetiştirmeye devam etmek için nasıl parasız, bahissiz, seyircisiz yarışlar yaptıklarını anlatırdı. Hem de cokeylerin atların canını çıkartarak koştuğu ciddi yarışlar. Yarabbi, hele iki üç tane yuvarladıktan sonra babamın konuşmasını saatlerce bıkmadan dinleyebilirdim. Çocukken Kentucky'de tilki avına çıkmasını, Birleşik Devletler'de her şeyin yolunda gittiği zamanlardaki hayatı anlatırdı. Ve şöyle derdi: «Joe, kendimize gelelim sen oraya okula gideceksin.»

«Madem her şey yokolmuş, niçin okul için oraya gideyim?» diye sorardım.

«O başka,» der, garsonu çağırır kadeh yığınının parasını verirdi. St. Lazare garına girmek için bir taksiye atlar ve Maisons'a giden trene binerdik.

Bir gün Auteuil'de satış yapılan bir mâniyalı yarıştan sonra bizim peder otuz bin frank'a kazanan atı aldı. Biraz arttırmaya mecbur kaldı ama, sonunda razı oldular. Bir hafta içerisinde ruhsatı, her şeyi tamamlandı. Babam mal sahibi oldu diye artık ne gurur duyuyordum bilerseniz. Ahırda yer için Charles Drake'le anlaşta. Tabii koşmalar, terlemeler gene başladı. Seyis olarak yalnız ikimiz vardık. Atımızın adı Gilford'du. İrlandalıydı. Güzel, iyi atlıyordu. Terbiye etmesini, biniş talimlerini bizim peder üstüne almıştı. Her şey gözüme başka türlü gözüküyor ve Gilford'u War Cloud kadar iyi bir at sanıyordum. Düz yolda hayli süratli koşan, iyi atlayan güzel doru bir attı.

Ata pek de düşkündüm. Babamla ilk defa koştuğunda 2500 metrelik manialı yarışta üçüncü geldi. Babam hayatından memnun, kanter içinde attan inip tartılmaya giderken sanki kazandığı ilk yarışmış gibi ben de onunla iftihar ediyordum, İşte böyle, birisi uzun zaman sonra ilk defa ata binince insan, onun daha önce de ata binip yarışlar kazandığına bir türlü inanamaz. Şimdi her şey çok daha başkaydı. Milano'da büyük yarışlar bile babama bir şey demez, kazandığı zamanlar dahi heyecanlanmazdı. Oysa ki şimdi yarıştan önceki gece gözüme uyku girmiyordu. Belli etmezdi ama, bizim pederin de heyecanlandığını farketmek zor olmuyordu, insan kendi hesabına yarışlara katılınca işler hayli değişiyor.

Bizim pederin Gilford'la koştuğu ikinci koşu yağmurlu bir Pazar günü Tuteuil'de, Prix du Marat içinde 4500 metrelik manialı koşuydu. O çıkar çıkmaz ben de, onları seyredilemek için babamın yeni aldığı dürbünle, hemen tribüne koştum. Yarışa sahanın ta öbür ucundan başladılar. Maniada bir karışıklık gözüme ilişti. Meşin gözlüklü bir at mızızlık ediyor, geriliyordu, hatta bir maniayı devirdi. Ama ben, bizim pederin siyah ceketi, siyah kepi ve beyaz haçı ile Gilford'un üstünde oturup eliyle onu okşadığımı görebiliyordum. Sonra gişe kepenkleri kapanırken gong çaldı ve hepsi birden bir maniayı atlayarak ağaçlar arkasında gözden kayboldular. O kadar heyecanlıydım ki, hiç o tarafa bakmıyordum. Dürbünü ağaçların önünde çıkacakları yere ayarladım. Sonunda manialar üstünde kuş gibi uçarak, siyah ceket üçüncü, meydana çıktılar. Tekrar gözden kayboldular. Sonra dörtnala tepeden aşağı indiler. Her şey düzgün, iyi gidiyordu. Maniaları hep birden kolaylıkla atlıyorlar, önümüzden geçiyorlardı. O kadar, birbirlerine yapışık ve muntazam ilerliyorlardı ki, insan âdeta atların sırtında yürüyebilirdi. Sonra çok yüksek, çift maniadan atladılar ve bir şey düştü. Kim olduğunu göremedim, bir dakika sonra at kalkmış, sahada başıboş koşuyordu. Hepsi yığın halinde soldaki kıvrıntıdan düz yola dönmekteydiler. Büyük taş duvarı da atladıktan sonra düz yola çıktılar ve tribünlerin önündeki su maniasına vardılar. Geldiklerini gördüm ve geçerken bizim pedere bağırdım. Bir maymun hafifliğinde en önde, bir boy kadar önde ilerliyordu. Şimdi hepsi su maniası için yarış ediyorlardı. Sonunda su maniasının çalılarında toplu halde atladılar. Sonra bir çarpışma oldu. Bu yığından iki at çıkıp koştu. Diğer üçü birbiri üstünde yatıyordu. Bizim pederi hiç bir yerde göremiyordum. Bir at dizlerinin üstüne basarak ayaklandı ve cokeyi dizgininden tutup üstüne atladığı gibi ileri fırladı, öbür at kalkıp kendi kendine başını salladı, dizginler boynundan sarkarak dörtnala uzaklaştı. Cokey de sendeleye sendeleye bir kenara gitti. Sonra Gilford yerde döndü, babamı bırakıp önde çıkık ayağı sallanarak üç ayağı üstünde koşmaya başladı. Babam, başının bir tarafı kan içinde sırtüstü çimenlerin üzerinde yatar kaldı. Kendimi merdivenlerden atarcasına koştum. Bir sürü insanlara çarptım. Parmaklığa vardığımda bir polis geçmeme engel oldu. İki sedye taşıyıcısı, babamı almaya gidiyordu. Öbür tarafa baktım. Tâ uzakta üç at ağaçlar arasından çıkmış, maniaya hazırlanıyorlardı. İçeri getirdikleri zaman bizim peder ölmüştü. Doktor kulağına ilaştirdiği bir âletle kalbini dinlerken dışarda bir tabanca sesi işittim. Bu, Gilford'u öldürdüklerine işaretti. Sedyeyi hastahane odasına taşıdıkları zaman, babamın yanına yatıp ağladım, ağladım. Öyle beyaz, bitkin, öyle ölü gibi duruyordu ki. Babam öldü diye Gilford'u vurmaları gerekmezdi diye düşünmekten de kendimi alamadım. Ayağı belki de iyileşirdi. Ne bileyim ben, babama öylesine bağlıydım ki!

Sonra iki kişi gelip beni teselli etmeye çalıştılar. Gidip babama baktılar. Biri bir çarşaf alıp üstüne örttü. Öbürü de telefonda Fransızca konuşarak babamı Maisons'a götürmek için bir cankurtaran istedi.

Ağlamaktan, tıkanırcaasma ağlamaktan kendimi alamıyordum. George Gardner gelip yanıma oturdu. Kolunu boynuma atıp: «Haydi Joe, kalk dışarı gidelim de cankurtaranı bekleyelim,» dedi.

George'la birlikte kapıya çıktık. Hıçkırıklarımı durdurmaya çalışıyordum. George da mendiliyle yüzümü siliyordu. Kalabalık kapıdan biraz geride durmuş, herkesin çıkmasını bekliyorduk ki, iki kişi yakınımıza gelip durdu. Biri elindeki bahis biletlerini sayıyordu. «Eh, Butler cezasını buldu.» dedi.

Öbürü de: «Vız gelir. Canı cehenneme şarlatan herifin. Sonunun böyle olacağı belliydi zaten.» diye cevap verdi.

«Hem de nasıl,» dedi öteki ve bilet yığını ortadan yırttı.

George Gardner benim duyup duymadığımı anlamak için bana döndü. Hepsini iştmişti. «Sen bu hıyarların dediğine bakma, baban iyi adamdı, Joe.» dedi.

Ne bileyim ben. Bir dillerine doladılar mı, insanın hiç bir şeyini bırakmıyorlar artık.

Çeviren: Türköz Toga